

Gazdasági Versenyhivatal

Beszámoló az Országgyűlés részére

a Gazdasági Versenyhivatal 1999. évi tevékenységéről és a versenytörvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról

Budapest, 2000. május

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 36.§-ának (2) c) pontja előírja a Gazdasági Versenyhivatal elnökének az Országgyűlés számára történő évenkénti beszámolás kötelezettségét.

E beszámoló a Gazdasági Versenyhivatal 1999. évi tevékenységéről szól, valamint arról, hogy a Gazdasági Versenyhivatalnak a versenytörvény alkalmazása során szerzett tapasztalatai szerint a verseny tisztasága és szabadsága miként érvényesül.

A beszámoló szövege a forrás feltüntetésével szabadon idézhető és hivatkozható.

TARTALOM

ÖSSZEFOGLALÓ ÉS AJÁNLÁSOK AZ ORSZÁGGYŰLÉS SZÁMÁRA	4
RÉSZLETES BESZÁMOLÓ	
I. ÁLTALÁNOS TAPASZTALATOK	11
1.1. A piaci viszonyok változása	11
1.2. A versenyszabályozás jogi hátterének változása	13
1.2.1. A szélesebb jogi környezet változása	13
1.2.1. Az Alkotmánybíróság Európai Megállapodás 62. cikkével kapcsolatos határozatának végrehajtásáról	14
II. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL ELJÁRÁSAI	14
2.1. Bejelentések	15
2.2. Versenyfelügyeleti eljárások	16
2.2.1. Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása	16
2.2.2. Versenyt korlátozó megállapodások	19
2.2.3. Erőfölénnyel való visszaélés	22
2.2.4. Összefonódások ellenőrzése	25
2.3. A bírósági felülvizsgálat tapasztalatai	29
2.4. Bíróság beszédési gyakorlat	30
III. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL VERSENYPÁRTOLÁSI TEVÉKENYSÉGE	30
3.1. Aktív szerepvállalás a versenyt érintő kérdésekben	31
3.2. Jogszabály-veleményezési tevékenység	35
3.3. Egyéb versenypártoló tevékenység	37
IV. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL INTÉZMÉNYI ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATAI	38
V. EGYÉB INFORMÁCIÓK	40
5.1. Ismeretterjesztő tevékenység	40
5.2. Működési feltételek	41
TÁBLÁZATOK	43
MELLÉKLETEK	58

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

I. AZ 1999. ÉVI BEJELENTÉSEK JELLEMZŐ ADATAI	43
--	----

II. AZ 1999. ÉVI VERSENYFELÜGYELETI ELJÁRÁSOK JELLEMZŐ ADATAI	43
III. A VERSENYTANÁCS ÁLTAL HOZOTT HATÁROZATOK	44
IV. SZAKÉRTŐI HATÁROZATTAL LEZÁRT ÜGYEK	45
V. A VERSENYTANÁCS ÁLTAL BÍRSÁGGAL ZÁRT ESETEK 1999-BEN	45
VI. AZ ELŐZŐ VERSENYTÖRVÉNY ALAPJÁN HOZOTT VERSENYTANÁCSI HATÁROZATOK A BÍRÓSÁGON	46
VII. VERSENYTANÁCSI HATÁROZATOK A BÍRÓSÁGON (JELENLEGI VERSENYTÖRVÉNY)	48
VIII. A FOGYASZTÓI DÖNTÉSEK TISZTESSÉGTELEN BEFOLYÁSOLÁSÁNAK TILALMÁBA ÜTKÖZŐ MAGATARTÁSOK	49
IX. AZ ERŐFÖLÉNNYEL VALÓ VISSZAÉLÉS TILALMÁBA ÜTKÖZŐ MAGATARTÁSOK	51
X. A VERSENYT KORLÁTOZÓ MEGÁLLAPODÁSOKKAL KAPCSOLATOS ELJÁRÁSOK	52
XI. A VÁLLALKOZÁSOK ÖSSZEFONÓDÁSÁNAK ELLENŐRZÉSE	53
XII. SZÜNETELÉST ELRENDELŐ HATÁROZATOK	56

MELLÉKLETEK JEGYZÉKE

AZ 1998-RÓL SZÓLÓ BESZÁMOLÓ VISSZHANGJA	58
53/1999. (VI.3.) ORSZÁGGYŰLÉSI HATÁROZAT	59
KIVONAT A 2234/1999. (IX.15.) KORMÁNYHATÁROZATBÓL	60

ÖSSZEFOGLALÓ ÉS AJÁNLÁSOK AZ ORSZÁGGYŰLÉS SZÁMÁRA

Általános tapasztalatok

A piaci viszonyokban 1999-ben gyökeres változás nem történt, hosszabb távú folyamatokkal kapcsolatos események azonban bekövetkeztek.

Az **állami beavatkozások** közül - a legutóbbi évekhez hasonlóan - a **szabályozási** típusú beavatkozások emelhetőek ki. Több szektorban fontos, új szabályozás kialakítását célzó lépések történtek. Igen előrehaladott állapotban van a távközlés és a villamos energia szektor újraszabályozása, és előkészületek történtek a földgáz szektor újraszabályozására. Bár ezek a még meg nem született szabályozások valódi hatást bevezetésüket követően gyakorolhatnak, - a szóban forgó iparágak jellege miatt, illetve mert egyes rész-lépések megtörténtek - némileg már 1999-ben is befolyásolták a piaci viszonyokat.

1999-ben javult (illetve megvalósult) egyes tevékenységek szabályozása, ami - a hatóságok következetes fellépésével párosulva - nagyban segítette a tisztességes vállalkozásokat és a fogyasztókat olyan új kereskedelmi-szolgáltatási területeken, mint például az ingatlanok időben megosztott használati joga (time share).

Az **üzleti döntéseken** alapuló folyamatok több esetben az egyes iparágak koncentrációját eredményezték, illetve eredményezik várhatóan a jövőben. Ez igaz a gyógyszer kiskereskedelemre, és ilyen folyamat kezdődött meg a gyógyszer nagykereskedelemben. E tendencia egyelőre nem érte el azt a mértéket, amely versenypolitikai aggodalmakat keltene, a jövőben azonban ez változhat. Nőtt a koncentráció az élelmiszeripar több területén is, ezek közül egyesekben oligopol eladási és esetenként regionális monopol felvásárlási szerkezet kialakulásáról beszélhetünk. Az élelmiszer kiskereskedelemben éles árverseny mellett folytatódott a nagyméretű kiskereskedelmi láncok és beszerzési társaságok erősödése. Az értékpapírpiacra folyamatosan csökkent a brókercégek száma; ennek ellenére élénk a verseny.

A **versenyszabályozás jogi háttere** nem változott jelentősen. A versenytörvény 1999-ben nem módosult, megszületett viszont három új csoportmentességi rendelet, amelyek a versenyt korlátozó megállapodások meghatározott kritériumoknak megfelelő csoportjait mentesítik a versenytörvény tilalma alól. A közbeszerzési törvény úgy módosult, hogy csupán az indokolt mértékig korlátozza a versenytörvényt megsértőket a közbeszerzési eljárásban való részvételben. Elkészült és hatályba lépett három olyan kormányrendelet, amely - ahogy már említettük - a fogyasztók kiszolgáltatottságát csökkentve védi a fogyasztókat és a tisztességes vállalkozásokat egyes szolgáltatások igénybevételekor.

A Külügyminisztérium és az Igazságügyi Minisztérium jelentős erőfeszítéseket tettek annak érdekében, hogy az **Európai Megállapodás** versenyjogi rendelkezéseivel kapcsolódó végrehajtási szabályokat kihirdető jogszabállyal kapcsolatban megállapított alkotmányellenességet kiküszöböljék. Bár az erre szolgáló határidő lejárt előtt ez nem sikerült, 1999-ben kirajzolódni látszott a megoldás.

Versenylüyeleti eljárások

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) 1999-ben 170 versenylüyeleti eljárást folytatott le, amelyből 161 zárult versenytanácsi határozattal. Nem változott a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásával foglalkozó és az antitröszt témájú (vagyis a verseny korlátozásával, illetve a korlátozott versenyhez kötődő visszaéléssel kapcsolatos) ügyek aránya. A Versenytanács 64 ügyben állapított meg jogsértést, ebből 42 esetben bírságot is kiszabott (44.100 eFt összegben). A bírság

kiszabással zárult esetekből 24 emelkedett jogerőre 1999 folyamán (13.000 eFt összegben), amelyből 2 ügyben nem fizették be a bírságot (550 eFt).

A **fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása** tilalmával kapcsolatban 65 versenytanácsi határozat született, ebből 44 volt marasztaló, ezekben 21.400 eFt bírságot szabott ki a Versenytanács, míg jogerőre 19 határozat emelkedett. 1999-ben a leginkább érintett területek között a pénzügyi szolgáltatásokat, az oktatási, képzési tevékenységeket találjuk, sajátosságaik miatt pedig különösen érzékeny területet jelentettek az egészségügyi szolgáltatások és gyógyászati segédeszközök piacai.

A **versenyt korlátozó megállapodásokkal** kapcsolatban a Versenytanács 15 esetben hozott határozatot, és összesen három ügyben 7.000 eFt értékben szabott ki bírságot. Ez utóbbi döntéseket megtámadták az eljárás alá vontak. A 15 döntésből öt volt marasztaló, egy volt részben marasztaló részben mentesítő, kettő volt mentesítő döntés. A többi esetben a Versenytanács azt állapította meg, hogy a vizsgált megállapodás nem versenykorlátozó, vagy kivétel alá esik. Az eljárások többsége valamilyen önszabályozó, illetve önszabályozási jogosítvánnyal rendelkező szervezetet érintett, ahol a GVH többnyire érdemi versenyproblémát talált, miközben az érintett szervezetek esetenként nem is voltak tudatában versenykorlátozó magatartásuknak, vagy természetesnek vették azt.

Az **erőfölénnyel való visszaélés tilalma** miatt indult ügyekben hozott versenytanácsi határozatok száma 35 volt, ebből hét esetben marasztalt a Versenytanács, és három ügyben 13.500 eFt bírságot szabott ki, melyből egy határozat emelkedett jogerőre. Különösen sok eljárás indult a kábeltelevíziós szolgáltatók ellen, többnyire indokolatlanul magas árak alkalmazásának gyanújával, de ezeknek csak egy részében lehetett megállapítani az erőfölénnyel való visszaélést.

Az **összefonódások** ellenőrzése során 46 versenytanácsi határozat született, amelyből négy esetben a Versenytanács az engedélykérési kötelezettség hiányát állapította meg, 42 esetben pedig engedélyezte az összefonódást, míg a határidő elmulasztása miatt öt esetben szabott ki bírságot. Nagy számban fordultak elő külföldi, de Magyarországon is jelen lévő vállalatok fúzióival kapcsolatos ügyek. Kiemelt figyelem kísért néhány esetet, amelyekben azonban vagy nem azonosított a Versenytanács érdemi versenyproblémát (gyógyszer kiskereskedelmet és egyes élelmiszeripart érintő ügyek), vagy kirajzolódott ilyen probléma, de a versenytörvény alapján nem lehetett fellépni (MATÁVkábelTV ügy).

1999-ben a **bíróság előtt megtámadott versenytanácsi döntések** aránya (az összes döntéshez képest) jelentősen csökkent. A jogalap tekintetében tovább erősödött a versenytanácsi döntések és az ezek megtámadását követő bírósági döntések közötti jogalkalmazási harmónia. A bírósági felülvizsgálat átfutási ideje - legalábbis a Fővárosi Bíróságon - csökkent.

Egyéb versenypolitikai tevékenység

A GVH aktív és sokrétű szerepet vállalt a távközlési szektor, valamint az energia szektor újraszabályozását célzó kormányzati munkákban, illetve annak érdekében, hogy e munka eredményeként a verseny-szemponatoknak megfelelő szabályozások jöjjenek létre. Ennek során a **távközlési** szektorra vonatkozóan a GVH kifejtette versenypolitikai álláspontját, amelyet különböző fórumokon képviselt. Ennek lényege, hogy a jogi értelemben vett piacnyitás önmagában nem feltétlenül vezet a valódi verseny kialakulásához, ezért a verseny szempontjából nem annyira az az előnyös, ha a piacnyitás aktusa minél hamarabb megtörténik, mint inkább az, ha a piacnyitással egyidőben működésbe lépő szabályozás megfelelő, vagyis "féken tartja" a korábbi monopólium esetleges versenykorlátozó törekvéseit, és átmenetileg segíti az új piacralépőket, valamint ha az ehhez párosuló intézményrendszer középpontjában egy valóban autonóm és autonómiájával élni is képes szabályozó hatóság áll.

Az **energia szektoron** belül a GVH 1999-ben a villamos energia szektorra összpontosított, mellyel kapcsolatban ugyancsak kifejtette versenypolitikai álláspontját, amit a jogszabályalkotás során is igyekezett érvényesíteni. Ez utóbbi csak részben sikerült: a nagyrészt 1999-ben előkészített (és 2000 tavaszán az Országgyűlésnek benyújtott) új villamos energia törvény tervezet a verseny szempontjából ugyan működőképes, de alapvetően nem versenybarát alapkoncepcióra épül. E szektorral kapcsolatban is hangsúlyozta ugyanakkor a GVH az intézményrendszer, az erős és autonóm szabályozó hatóság kialakításának fontosságát.

Szintén részt vett a GVH az **egészségügyi szektor** átalakításával kapcsolatos előkészítő munkálatok egy részében. Az átalakítással kapcsolatban - bár kétségtelen, hogy az alapcélkitűzések nem versenyellenesek - tartani lehet attól, hogy esetleg nem a hatékonyságnak és a versenynek kedvező megoldások kerülnek előtérbe.

Ugyancsak kialakította a hivatal a különféle **önszabályozó szervezetekkel** (pl. szakmai kamarák) kapcsolatos versenypolitikai álláspontját, amelyet az Országgyűlés Gazdasági Bizottsága elé tárt. Ennek lényege, hogy bár az önszabályozás sok esetben valós szabályozási szükségleteket hatékony módon elégít ki, csak kellő óvatossággal alkalmazható, mert gyakorta a verseny korlátozására is felhasználható a piaci szereplők által. Különösen kívánatos a körültekintés akkor, amikor önszabályozó szervezeteket a jogalkotó (ön)szabályozási jogosítványokkal ruház fel, hiszen ilyenkor a versenyjog alapján történő versenyt védő fellépés lehetősége is szűkül.

A GVH a korábbi évekhez hasonló nagyságrendben, mintegy 300 jogszabályt véleményezett versenypolitikai nézőpontból. Ennek során a korábbi gyakorlatnak megfelelően elsősorban abból a szempontból értékelte a jogszabály tervezeteket, hogy azok hogyan befolyásolják a piacralépési lehetőségeket, felvetnek-e a versenysemlegességgel és a diszkrimináció mentességgel kapcsolatos problémákat, illetve, hogy a vállalatok általi esetleges versenykorlátozó törekvésekkel szemben megfelelő védelmet nyújtanak-e. 1999-ben is előfordult, hogy egyes versenyt érintő jogszabály tervezetek államigazgatási egyeztetéséből kimaradt a hivatal, és az is gondot okozott, hogy gyakran irreálisan rövid idő állt rendelkezésre nem megfelelően előkészített tervezetek véleményezésére. Ugyanakkor sikereket is ért el a GVH, például a temetkezési szolgáltatások szabályozásával kapcsolatban.

1999-ben bővültek a GVH **intézményi kapcsolatai**: a hivatal együttműködési megállapodást kötött az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelettel, valamint az Állami Biztosításfelügyelettel, és a korábbinál szorosabb, továbbfejlesztésre érdemes együttműködést alakított ki a Hírközlési Főfelügyelettel. Az EU csatlakozással kapcsolatban 1999-ben elsősorban a csatlakozásra történő belső szervezeti felkészülés említhető, jelentős, a GVH-t is érintő nemzetközi események ezen a téren nem történtek. A GVH részt vett az UNCTAD versenypolitikával foglalkozó munkájában. A nemzetközi kapcsolatok terén 1999-ben az OECD szabályozási reform programjában való közreműködés bizonyult a legfontosabbnak. A program során az OECD munkatársai értékelték a magyar szabályozási reformot, ezen belül a versenyjogot, valamint a GVH munkáját is. Az OECD-nek a versenyjog és a GVH működésével, illetve az ezzel összefüggő GVH törekvésekkel kapcsolatos értékelése pozitív volt. Az egyéb kérdésekkel kapcsolatos - különösen a távközlésre és az energia szektorra vonatkozó - megállapításai egybecsengenek azokkal a gondolatokkal, esetenként konkrét javaslatokkal, amelyeket a hivatal évek óta képvisel. Fontos, hogy a program lezárultával a kormányzat hasznosítsa az átvilágítás és az értékelés tapasztalatait a magyar szabályozási reform továbbvitelében.

AJÁNLÁSOK AZ ORSZÁGGYŰLÉS SZÁMÁRA

Az alábbi ajánlások azt célozzák, hogy egyes, a GVH látóterébe került kérdésekkel kapcsolatos, később meghozandó döntéseknél a döntéshozók részéről versenyszempontú megközelítés érvényesüljön, illetve egy ilyen megközelítéshez támpontok álljanak rendelkezésükre. Egy ajánlás a

pénzügyi szektor különleges fogyasztóvédelmi kérdéseivel kapcsolatos, kettő olyan szektorokra vonatkozik, amelyekben természetes monopóliumok és kizárólagos jogok találhatók, egy ajánlás pedig a magyarországi szabályozási reform folytatásával, illetve azoknak a szakmai tapasztalatoknak a hasznosítási módjával foglalkozik, amelyek az említett szabályozási reformnak az OECD általi értékeléséből fakadnak.

A pénzügyi szektorban folyamatban van az alapvető törvények többféle szempontot - például jogharmonizációs igények, jogalkalmazási tapasztalatok - figyelembe vevő módosítása. A távközlés és az energia szektor szabályozásával kapcsolatban 2000-ben és 2001-ben várhatóan döntő fontosságú jogalkotási lépések történnek. Az 1998. évről szóló beszámolónkhoz fűzött ajánlásainkban a távközléssel már foglalkoztunk, az energia szektoron belül pedig a villamos energia szektorra összpontosítottunk. A távközléssel kapcsolatos legfontosabb várható fejlemény a 2000 második felében megszülető egységes hírközlési törvény, ezért távközléssel foglalkozó ajánlásaink erre vonatkoznak. Ezzel szemben a villamos energia szektort szabályozó új villamos energia törvény megalkotásának mostani, igen előrehaladott fázisában már nem láttuk célszerűnek újabb, ezzel foglalkozó ajánlások megtételét. Ehelyett ajánlásaink az energia szektor egy másik nagy területére, a földgáz szektorra vonatkoznak, mivel jelenleg e szektor piacnyitásával kapcsolatban folyik kormányzati koncepcionális előkészítő munka, amely még befolyásolható a verseny érdekében. Az OECD 1999-ben átvilágította a magyar szabályozási reformot, az ebből származó tapasztalatok megfelelő szakmai hasznosítása azért fontos, mert az 2000-ben és az azt követő időszakban nagymértékben hozzájárulhat a korszerű szabályozás jövőbeli kialakításához.

Pénzügyi szektor

A pénzügyi szolgáltatások - hitelintézeti, biztosítási és értékpapír piacok - szabályozásának korszerűsítése során tekintettel kell lenni arra, hogy:

- A lakosság jelentős része nagymértékben kiszolgáltatott a pénzügyi vállalkozások nem közérthető, bonyolult és jellemzően csak több dokumentum kombinálásával megismerhető ajánlataival szemben, s különösen nehéz a különböző ajánlatok összehasonlítása.
- Az univerzális szolgáltatás nyújtásának engedélyezése, a teljesen különböző pénzügyi termékek kombinálási lehetősége (pl.: biztosítás és hitelnújtás, biztosítás és tőkepiaci befektetés) csak a közérthető, szabályozással pontosan elhatárolt feltételek és egyértelmű tájékoztatási kötelezettségek előírása mellett nem vezet újabb komoly problémákhoz, a piaci szereplők helyzete közti egyenlőtlenség növekedéséhez.
- A jogszabályi előírások önmagukban - ha azok be nem tartásához nem kapcsolódnak szankciók, és nincs hatékony állami ellenőrzés - nem biztosítják a pénzügyi szolgáltatási piacok kiegyensúlyozott, közhangulatot nem irritáló működését.
- A fogyasztók - elsősorban a lakosság - megfelelő érdekérvényesítési lehetőségéhez a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeleténél erősíteni szükséges a közvetlen fogyasztóvédelmi funkciókat, az ilyen irányú hatáskörük és feladataik kiszélesítésével és pontosításával. Összehangolt intézkedések kellenek a fogyasztók pénzügyi ismereteinek, tájékozottságának fejlesztéséhez.

Távközlés

A hírközléssel kapcsolatos döntések az elkövetkező időszakban elsősorban a piacnyitás kezelésével függenek össze. Az Országgyűlés, illetve a kormányzat előtt álló feladatok alapvetően a megfelelő szabályozási környezet kialakításához kötődnek. A távközlési piacnyitás szabályozásában az előkészítés alatt álló egységes hírközlési törvény (EHT) a kiindulópont, ezen jogszabály határozza meg a szabályozás szerkezetét.

Az EHT-vel kapcsolatosan különös figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- A hírközlési szolgáltatásokat jellemzően zárt felhasználói csoportoknak, illetve a szélesebb közönségnek nyújtják. A különböző szolgáltatásokkal kapcsolatban eltérő követelmények merülnek fel a szabályozás oldaláról, ezért a nyilvános (közcélu), illetve a nem nyilvános (nem közcélu) szolgáltatásokat egymástól meg kell különböztetni a törvényben.
- A szabályozás ösztönözze a piacralépést, amely egyrészt az engedélyezésből járó adminisztratív, másrészt a koncessziós rendszerben korábban piacra lépett szereplők piaci hatalma által generált piacralépési korlátok lebontásával jár. A koncessziós rendszerből fakadó anomáliák a szükségyszerűen megszerzett piaci hatalom mellett az engedélyezés versenysemlegességének problémáit is jelentik. Ugyanabban a szektorban működő szereplők piacralépéséhez szükséges eltérő aktusok – engedély vagy koncessziós szerződés – egyértelműen versenytorzítással járnak. Ilyen versenytorzítást nem tartalmazhat a kialakuló szabályozási szerkezet.
- Felmerülhet az igény a hírközlési tevékenység közszolgáltatási jellegének piacnyitás utáni fenntartása iránt. Ennek elérésére az egyik kézenfekvő eszköz az egyetemes szolgáltatási kötelezettség bevezetése, amely azonban nem járhat együtt semmilyen nyílt vagy burkolt kizárólagosság fenntartásával. Az egyetlen jelenleg még elfogadható kivétel a postai szektorban található, ahol az egyetemes szolgáltatási kötelezettségen belül megmaradhat a fenntartott szolgáltatás (kizárólagos jog).
- Az árszabályozás kialakítása során el kell érni, hogy a nyitott piacon alapvetően a piaci szereplők alakítsák ki áraikat, de ezt hatósági kontroll kísérje. Ehhez a hatósági kontroll keretein belül széles mozgásteret kell hagyni a piaci szereplők számára áraik kialakítása érdekében, ám biztosítani kell a versenyt torzító árak utólagos felülvizsgálatának lehetőségét. Az árak indokoltsága tekintetében a szolgáltatókra kell telepíteni a bizonyítási kötelezettséget.
- A piacnyitással járó jellegzetes szabályozás érvényesítéséhez megfelelően felkészített intézményrendszerre van szükség. Ennek elérése érdekében biztosítani kell a Hírközlési Főfelügyelet minél szélesebb körű működési autonómiáját – szakmai döntéseinek meghozatala során sem formálisan, sem informálisan ne legyen befolyásolt egyes piaci szereplők érdekeitől, illetve a kormányzat napi politikai szempontjaitól.
- A piacnyitással járó átmeneti problémák kezelésére hivatott szabályozási szerkezetet – pl. egyetemes szolgáltatások, hozzáférési szabályozás – úgy kell kialakítani, hogy annak állandó felülvizsgálata biztosított legyen. Ezen követelménynek külön meg kell jelennie a törvény egyes rendelkezései sorában. A rendszeres felülvizsgálattal el kell érni, hogy a piac fejlődésével párhuzamosan annyi és csak annyi beavatkozást jelentsen a szabályozás a piac szabad mozgásába, amely a piaci kudarcok feloldásához valóban szükséges.

Földgáz szektor

A földgáz szektorral kapcsolatos döntések meghozatalakor tekintettel kell lenni arra, hogy:

- A szektor szabályozása átalakításának és a verseny bevezetésének fő célja a nemzetgazdaság (és nem feltétlenül az érintett iparág) versenyképességének növelése. Az, hogy a földgáz szektoron belül a verseny, illetve a szabályozás megfelelő hatékonysági kényszert teremtsen azért is fontos, mert az egyik legnagyobb földgáz felhasználó a szintén piacnyitás előtt álló villamos energia szektor, így az ottani eredmények is függenek a földgáz szektorban történtektől.
- A külföldi tapasztalatok hasznosításán kívül hasznosítani kell a villamos energia szektor átalakítása során szerzett ismereteket is, de nem feltétlenül célszerű másolni az ott alkalmazott megoldásokat. A legfontosabb kérdésekkel kapcsolatban következetesen a versenybarátabb megoldásokat kell

előnyben részesíteni, így például: a minél erősebb tevékenység szétválasztást (a monopol és a versenyző tevékenységek között); a vezetékhez való szabályozott hozzáférést (a tárgyalásossal szemben); és - legalábbis átmenetileg - a (tárgyalásos vagy szabályozott) hozzáférést a földalatti gáztárolókhoz (a kizárólag a monopólium/domináns cég üzleti megfontolásain alapuló hozzáféréssel szemben).

- Ugyancsak a villamos energia szektor átalakításával, illetve annak menetével kapcsolatos tapasztalatok alapján, el kell kerülni a kapkodó jogszabály-előkészítést, és csak megfelelő felkészülés után, előzetesen világosan megfogalmazott piacnyitási koncepció és részletes modell kidolgozását követően célszerű elkezdni a jogszabályok kodifikálását. Mindehhez biztosítani kell mind a megfelelő (a korábbinál lényegesen nagyobb) erőforrásokat, mind a magas szintű kormányzati odafigyelést, mind a következetes politikai támogatást.

A magyar szabályozási reform továbbvitele, az OECD átvilágítás tapasztalatainak hasznosítása

A magyar szabályozási reform továbbvitelével, illetve annak az OECD általi átvilágításából származó tapasztalatok szakmai hasznosításával kapcsolatos döntések meghozatalakor tekintettel kell lenni arra, hogy:

- Az OECD értékelése elismerte, hogy a Magyarországon a gazdasági átmenet lényegében befejeződött, a felmerülő szabályozási problémák és tennivalók tekintetében az ország az OECD főáramába tartozik. Mindez azt is jelenti azonban, hogy Magyarországnak tovább kell lépnie, és a szabályozási reform továbbvitele során szembe kell néznie a fejlett piacgazdaságok előtt álló szabályozási kihívásokkal. Ez esetenként a jelenlegi szabályozás, illetve a végrehajtás finomhangolását, esetenként azonban annak lényegi változtatását igényli, amelyhez fel kell használni az EU és az OECD által kínált megoldásokat, illetve „legjobb gyakorlatokat”.
- A továbblépés során különös hangsúlyt kell fektetni az OECD átvilágítás következtetéseire, az OECD ajánlásaira. A tapasztalatok megfelelő hasznosításához elengedhetetlen, hogy a kormányzat az OECD jelentését ne egy folyamat lezárásaként, hanem egy folyamat kezdeteként kezelje. Fontos, hogy olyan kormányzati cselekvési program szülessen, amelynek lényege, hogy nagymértékben támaszkodik az OECD jelentésére; folyamatként kezeli a szabályozási reformot, és visszacsatolási, folyamatos értékelési mechanizmusokat is magában foglal; áthatja a hatékonyságra összpontosító versenypolitikai szemlélet; átfogó jellegű, és szektorokon átnyúlóan egységes szemléletű. Ennek megfelelően a szabályozási reform folytatásának felelősségét nem tárca, nem is egyszerűen tárcaközi együttműködési, hanem kormányzati szintre célszerű telepíteni.
- Az újszerű szakmai kihívások miatt, annak érdekében, hogy a szabályozási reform továbbvitele szakmailag is megfelelő legyen, a fent vázolt adminisztratív jellegű megközelítésen (cselekvési program) túlmenően megfelelő szakmai, módszertani bázis kialakítása és az ehhez szükséges erőforrások odatelepítése is nélkülözhetetlen.
- A tapasztalatok hasznosítása, illetve a tennivalók meghatározása során szükség van a Gazdasági Versenyhivatal - mint az egyes szektorok határain túlnyúló kompetenciájú, valamint a versenypolitikai kérdésekkel, illetve a szabályozásokkal és azok reformjával hagyományosan foglalkozó intézmény - érdemi bevonására.

Budapest, 2000. május 19.

Nagy Zoltán
a Gazdasági Versenyhivatal elnöke

RÉSZLETES BESZÁMOLÓ

I. ÁLTALÁNOS TAPASZTALATOK

1.1. A Piaci viszonyok változása

Piaci viszonyokon, illetve versenyfeltételeken versenypolitikai értelemben a piaci szerkezetet és a piacralépés, illetve a piac elhagyásának feltételeit értjük, mivel legfőképpen e tényezők határozzák meg a verseny intenzitását és egyéb jellemzőit. A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) munkája során figyelmet fordít az olyan folyamatokra - legyenek azok akár állami beavatkozás, akár üzleti döntések következményei -, amelyek hatnak az említett tényezőkre. A piaci viszonyok alakulásának bemutatása nem azonos a gazdaság egésze fejlődésének vagy versenyképessége alakulásának bemutatásával. Az alábbi áttekintés a GVH működése során szerzett tapasztalatokon alapul.

Az állam beavatkozásának hatásai

Korábbi beszámolóinkban bemutattuk azt a folyamatot, amelynek során a gazdasági átmenet befejeződésével az állam gazdaságba való beavatkozásának a piaci viszonyokra gyakorolt hatása egyre gyengül, és amelynek során a beavatkozás formája is változik. Míg az évtized elején főleg a privatizációs döntések és a kereskedelempolitikai nyitás (valamint az azzal alkalmilag ellentétes intézkedések) hatása volt a jelentős, jelenleg elsősorban a szabályozási típusú beavatkozások érdemelnek a versenypolitika részéről figyelmet. Így 1999-ben sem került sor olyan privatizációra vagy olyan kereskedelempolitikai változásra, amelyre beszámolóinkban kitérnünk indokolt lenne.

Természetesen elképzelhető, hogy a jövőben sor kerül olyan privatizációs lépésekre (egyes közmű vállalatok), amelyek érdemben befolyásolják a piaci viszonyokat, ám ezek is valószínűleg eltérnek a korábbi privatizációtól abban, hogy a verseny feltételeire gyakorolt hatásukat kizárólag a - verseny bevezetésére irányuló - szabályozásra tekintettel lehet megítélni.

1999-re nem annyira a **szabályozások** változása vagy újak megjelenése volt jellemző, mint inkább azok **előkészítése**. A kormányzat jelentős, a verseny elől korábban elzárt piacoknak a verseny előtti megnyitására irányuló jogalkotási előkészületeket tett a **távközlésre**, valamint az **energia szektorra** vonatkozóan (ez utóbbival kapcsolatban született az *A magyar energiapolitika alapjairól és az energetika üzleti modelljéről* szóló kormányhatározat).¹ Ugyancsak fontos - bár félé, hogy nem a verseny megjelenését támogató - szabályozási kezdeményezésre került sor az egészségügyi szektort illetően. Mindazonáltal, ezen erőfeszítések szinte teljes mértékben nélkülözik egy egységes szabályozási reform alapján történő megközelítést.²

Annak ellenére, hogy az említett szabályozások csak 2000-ben, sőt még később kezdenek működni, már most is hatást gyakorolnak a piaci szereplők magatartására, ami leginkább (de nem kizárólag) a vállalati felvásárlásokban és egyesülésekben, illetve átszervezésekben érzékelhető. Az energia szektorban érdekelt befektetők a piacnyitásra készülve - részben a majdani szabályozás várható előírásainak megfelelően, részben tisztán piaci alapon - területi igazgatóságokat vonnak össze, illetve műszaki, technikai folyamatokat szerveznek ki, továbbá megfigyelhető a magyarországi működés „egy kézbe” vétele is. Hasonló folyamatok zajlanak a távközlésben, ahol látható, hogy a verseny nem egyszerűen a piacnyitás időpontjában indul meg, hanem egyfelől bizonyos értelemben már jelenleg is folyik, másfelől pedig kibontakozásához a piacnyitás után is időre lesz szükség.

Az üzleti döntéseken alapuló folyamatok

A verseny feltételeire érdemben ható üzleti döntések részben a világtendenciát jelentő globalizálódás hatásait és világgazdasági folyamatoknak a vállalathálózatok helyi érdekeltégein keresztül történő magyarországi megjelenését, részben pedig sajátosan magyar körülményeket tükröztek. Az alábbiakban alapvetően iparági bontásban, fontossági sorrendben tekintjük át a lényegesebb folyamatokat.³

¹ 2199/1999. (VIII. 6.) Korm. határozat

² E munkával - amelyben a GVH is részt vett (és részt vesz) - részletesebben is foglalkozik a beszámoló 3.1. *Aktív szerepvállalás a versenyt érintő kérdésekben* c. fejezete.

³ E folyamatokkal kapcsolatban - más szempontból - ugyancsak tartalmaz információkat a beszámoló 2.2.4. *Összefonódások ellenőrzése* c. fejezete.

A **gyógyszer nagykereskedelem** szerkezete átrendeződőben van, a koncentráció várhatóan nő a jövőben. Ennek háttérében fellelhetők az év állami szabályozási intézkedései is: a nagykereskedelmi tevékenységre vonatkozó kormányrendeleti szabályozás⁴ szigorította a piacralépési feltételeket, ezen túl pedig a hatóságilag maximált nagykereskedelmi árrés csökkentése⁵ is olyan irányba hat, hogy egyrészt erősíti a koncentrációs nyomást a nagykereskedelem szintjén (a feltételeknek való megfelelés nagyobb üzemméretet kíván), másrészt pedig a vertikális kapcsolatok erősítése (pl. hosszú távú kizárólagossági szerződések, nagykereskedők befolyás szerzése a gyógyszertárakban) irányába hat. A piaci szereplők irreálisan nagy száma miatt a hatékonysági kényszerből fakadó szelekciós hatás is szükségszerűen bekövetkezik, s a koncentráció ilyenén növekedésének a fogyasztók szempontjából is előnyei vannak. Jelenleg a folyamat még az elején tart, s a korábbi privatizáció utáni piaci struktúra olyan változása indult meg, amelynek a kezdeti lépései nem tűnnek különösebben aggályosnak (a korábban egy pénzügyi befektetőnél lévő kis- és nagykereskedelmi szervezetek várhatóan eltérő érdekeltségi körbe kerülnek), azonban a nem tulajdonosi jogokon, hanem szerződéses kapcsolatokon alapuló folyamatokat tekintve már nem egyértelműen pozitív a kép. Külön jelentősége lesz annak, hogy a még állami tulajdonban lévő, jelenleg legnagyobb nagykereskedelmi vállalat privatizációja hogyan alakul. Nem kívánatos, hogy ez a lépés a koncentráció érdemi növekedését eredményezze, hiszen maguk a szabályozás és a piaci kényszer okozta folyamatok is ebbe az irányba haladnak.

Koncentrációzás zajlik a **gyógyszer kiskereskedelemben** is annak ellenére, hogy a gyógyszertári törvény⁶ a gyógyszertár működtetését csak a személyi joggal rendelkező gyógyszerésznek egyéni vállalkozási vagy betéti társasági formában teszi lehetővé. Versenyjogi értelemben az egyes gyógyszertárak irányítási joga (a betéti társaságok kültagjai révén) jellemzően nem a gyógyszerész beltagok, hanem a más társasági formában működő jogi személyi kültagok kezében van. Ezek pedig olyan lépéseket tesznek, amelyek a kiskereskedelemben a gyógyszerári láncok kialakulásához vezethetnek. A jelenlegi piaci helyzetben a gyógyszer-kiskereskedelmi lánc(ok) kialakulása még különösebb versenypolitikai aggályokat nem vet fel, hiszen belátható hatékonysági előnyei lehetnek, és nem vezet erőfölény kialakulásához, nem akadályozza a verseny fennmaradását. Ez utóbbi tények miatt versenytörvényi eszközökkel nem is akadályozható a folyamat. Később akkor lehet gond, ha a láncok kezében lévő patikák nagy területi koncentrációt mutatnak. Növelheti a veszélyt az a tény, hogy a gyógyszertár alapítás a létező jogi korlátok miatt ma már gyakorlatilag lehetetlen. Amennyiben egy-egy nagykereskedelmi vállalat érdemi befolyást tud szerezni a kiskereskedelemben egyes földrajzi piacokon, akkor a gyógyszertárak között meglévő - a fix árak és a piacralépési lehetőség hiánya miatt egyébként is korlátozott - verseny csökkenhet, ezáltal a fogyasztó választási lehetősége korlátozódhat (pl. mindenütt azonos termékválasztékot talál). Ez azért érdemel figyelmet, mert még ha a jövőben a versenyt akadályozó jogszabályi korlátok esetleg el is tűnnének, vagy érdemben csökkennének (pl. megszűnne a patikai fix ár, vagy az alapítási korlátok csökkennének), akkor már az ilyen irányba átalakult piaci struktúra lenne a gátja a verseny erősödésének.

Folytatódott az **élelmiszer kereskedelemben** (gyorsan fogyó fogyasztási cikkek (fast moving consumer goods) kereskedelmében) a beszerzési társaságok, nagy méretű kiskereskedelmi láncok erősödése, illetve új társaságok is megjelentek. Mindez annak ellenére történt, hogy a kereskedelmet reálértéken csak kis arányú forgalomnövekedés jellemezte, miközben bővült mind az áruválaszték, mind az eladói alapterület. Az áruválaszték bővülése és a kereskedelem pozíciójának erősödése az árverseny éleződésével járt. Az árverseny éles mind az kiskereskedelmi vállalkozások között, mind a nekik beszállító vállalkozások között. Az árak csökkenése mellett rendszeressé váló vevőcsalogató akciók azonban alkalmat adtak a fogyasztók megtévesztésére is.

Az **élelmiszeriparon** belül az alapanyag-termelést jövedelemszerzési indíttatású termelési kényszer jellemzi, miközben a fogyasztás növekedése csekély, ami a tartós túlkínálat fennmaradását eredményezi. Ennek következménye, hogy az alapanyag kínálat és a feldolgozóipari kereslet közötti egyensúly továbbra sem áll fenn. A feldolgozó oldalon továbbra is erőteljes a koncentrációs folyamat, ami a feldolgozó oldalon a termelői oldallal szembeni érdekérvényesítő képességét erősíti. Az élelmiszeriparban eltérhet az az iparági szerkezet, amely eladóként (amellyel a vevők szembesülnek), és az a szerkezet, amely felvásárlóként (amellyel a termelők szembesülnek) jellemzi az iparágot; az előbbi (földrajzilag) általában kevésbé koncentrált, mint az utóbbi. Ennek megfelelően, bár több élelmiszeripari ágazatban oligopol eladási szerkezet van kialakulóban, esetenként regionális monopol felvásárlási pozíciók (monopszónia) is megjelennek.

Nem történt jelentősebb változás a **pénzügyi szférában**, változatlanul éles versenyhelyzet jellemzi ezt a területet. A nagybankok a korábbi évek előretörései után 1999-ben a közepes bankok, mint a Raiffeisen Bank és a CIB Bank jelentős térnyerése jelent újdonságot (ami azonban az OTP piacvezető pozícióját nem ingatta meg).

⁴ 60/1999. (XII. 1.) EüM rendelet a gyógyszerekkel folytatott nagykereskedelmi tevékenységről

⁵ 13/1999. (V. 31.) EüM rendelet a gyógyszerek kereskedelmi árréséről szóló 22/1992. (VIII. 19.) NM rendelet módosításáról

⁶ Az 1994. évi LIV. törvény a gyógyszertárak létesítéséről és működésük egyes szabályairól

A változatos szolgáltatás csomagokkal sem sikerült széles lakossági csoportokat bevonni, miközben a bankkártyák, a lakossági folyószámla hitelek és az áruvásárlási kölcsönök terén folytatott verseny látványossá vált. A bankok nem éltek azzal a lehetőséggel, hogy univerzális bankként teljes körű befektetési szolgáltatást nyújtsanak, inkább vagy saját brókercégeiken keresztül vagy független brókercégek megvásárlásával tevékenykednek ezen a piacon.

Az értékpapírpiacon élénk versenypiac, azonban a koncentráció hatásaival itt is találkozhatunk. A tőzsdetagsággal rendelkező brókercégek száma folyamatosan csökken, részben az anyabankkal való egyesülés vagy megszűnés miatt. Nem elhanyagolható koncentráció növekedést eredményezhet a független, nem egyszer kis piaci részesedésű, nehéz helyzetben lévő brókercégek állományainak átruházása. Mindez a technikai követelmények, bizonytalan pénzügyi követelések kihívásaira adott válasz, a fúzió egy formája.

1999-ben érzékelhető volt az a jelenség, hogy ahogy a gazdasági átmenet véget ér, a vállalkozások kevésbé alkalmaznak a piacon **a tisztességgel szembenálló durva eszközöket**. Ez több tényezőnek köszönhető: az ilyen magatartások az átmenet elején azért voltak gyakoribbak, mert a piaci szereplők (rövidtávú) piacszerzési törekvéseiknek érvényesítése során gyakran nem válogattak az eszközökben, ahogy ez az időszak véget ért, úgy csökkent a motiváció; a kedvező folyamatot segítette a szabályozás (például a csomagküldésre, pilóta játékokra, az ingatlanok megszerzésére irányuló szerződésekre (time share) vonatkozó kormányrendeletek); tapasztaltabbakká váltak a fogyasztók; végül, de nem utolsósorban az állami szervezetek, köztük a GVH-nak a fogyasztók megtevesztésével szembeni fellépése, a fogyasztóvédelmi szervezetek akciói és ennek visszhangja is pozitívan hatott. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nem jelennek meg újra és újra olyan „vállalkozók” új ötletekkel, fogásokkal, amelyeknek valódi célja nem a tisztességes üzleti tevékenység, hanem az emberi kiszolgáltatottság és hiszékenység csalárd kihasználása. Ez azonban sokkal inkább kriminológiai, mint versenyvédelmi vagy fogyasztóvédelmi probléma, bár e területeken is lecsapódnak a hatásai.

1.2. A versenyszabályozás jogi hátterének változása

1.2.1. A szélesebb jogi környezet változása

A kormány a versenytörvény záró rendelkezései körében (96.§) felhatalmazást kapott arra, hogy a versenytörvény 11.§-ában szereplő, a vállalkozások közötti versenykorlátozó megállapodások tilalmát kimondó rendelkezés alól mentesítse a megállapodások egyes csoportjait. A mentesítést biztosító rendelet minden esetben pontosan meghatározza, hogy mely feltételek fennállta esetén mentesülnek automatikusan az érintett megállapodások. E felhatalmazás alapján 1999-ben újabb három csoportmentességi rendelet került elfogadásra (a 84/1999. (VI. 11.) Korm. rendelet a *kutatási és fejlesztési megállapodások*, a 85/1999. (VI. 11.) Korm. rendelet a *szakosítási megállapodások* és a 86/1999. (VI. 11.) Korm. rendelet a *technológia-átadási megállapodások* egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól történő *mentesítéséről*). A csoportmentességi rendeletek elfogadását egyrészt az Európai Unió jogrendszeréhez való jogközelítés kötelezettsége, másrészt az indokolta, hogy a rendeletek tárgyát képező megállapodások pozitív hatásai általában felülmúlják az azokból - a verseny korlátozása folytán - származó hátrányokat, és ezért célszerű azok automatikus mentesítése.

A fenti rendeletek 1999. június 26-án léptek hatályba; alkalmazásukról, illetve hatásukról a GVH az azóta eltelt rövid időszakban még nem szerzett tapasztalatokat.

Módosult a közbeszerzési törvény⁷ azon rendelkezése, mely szerint nem lehetett ajánlattevő az, akire nézve öt évnél nem régebbi versenytanácsi határozat jogsértést állapított meg. A törvény jelenleg hatályos szövege szerint az ajánlatkérő ezt a kikötést előírhatja a felhívásban, de az kötelezően nem érvényesül. Emellett szűkült a figyelembe veendő jogsértések köre is. A jelenlegi szabályozás szerint csak akkor zárható ki a vállalkozás, ha versenytárgyaláson történt összejátszás miatt született ellene elmarasztaló versenyfelügyeleti határozat. A korábbi szabály túl szigorúan sújtotta a kisebb súlyú jogsértést elkövetett piaci szereplőket, illetve így most csak azok a korábban elkövetett jogsértő magatartások kerülnek szankcionálásra, amelyek a közbeszerzési eljárásban valóban relevánsak lehetnek.

Emellett említésre érdemes, hogy 1999 februárjában megjelent a *fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről* szóló rendelet⁸, amely csökkenti annak lehetőségét, hogy a vállalkozások az általános és egyoldalúan kikötött szerződési feltételeket felhasználva éljenek vissza erőfölényükkel a fogyasztók hátrányára. A fenti kormányrendelettel egyidőben fogadták el - a GVH versenyfelügyeleti eljárásaiból leszűrt tapasztalatokat is felhasználva - a *távollévők között kötött szerződésekről*⁹,

⁷ Az 1995. évi XL. törvény a közbeszerzésekről

⁸ 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet

⁹ 17/1999. (II. 5.) Korm. rendelet

és az ingatlanok időben megosztott használati jogának megszerzésére irányuló szerződésekről¹⁰ szóló kormányrendeleteket. A két utóbbi rendelet olyan tevékenységeket szabályoz, amelyekkel kapcsolatban a GVH számos eljárást folytatott le, és hozott elmarasztaló döntést a versenytörvény fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását tiltó 8.§-a alapján. A tevékenységek szabályozása kiküszöbölni szándékozik azokat a visszaélési lehetőségeket, amelyek a legtöbb fogyasztói sérelmet okozták, illetve a fogyasztók számára biztosított elállási lehetőség - a probléma polgári jogi útra terelésével - csökkenti azon esetek számát, amelyekben a GVH beavatkozására lehet szükség.

1.2.2. Az Alkotmánybíróságnak az Európai Megállapodás 62. cikkével kapcsolatos határozatának végrehajtásáról

1999 során az arra felhatalmazott magyar szervek - a Külügyminisztérium és az Igazságügyi Minisztérium - a hivatal bevonásával jelentős erőfeszítést tettek annak érdekében, hogy a 30/1998. (VI. 25.) AB határozattal, az EK/magyar Európai Megállapodás versenyjogi rendelkezéseivel kapcsolódó végrehajtási szabályokat¹¹ kihirdető magyar jogszabály egyes rendelkezéseivel kapcsolatban megállapított alkotmányellenességet kiküszöböljék. Ennek érdekében több alkalommal is tárgyalásokra került sor a Versenyjogi Albizottság fórumán, illetve a különböző megoldási lehetőségek írásos egyeztetése folytatódott az év során. 1999 végére ugyan nagy vonalakban már kialakulni látszott a megoldás, amely szerint a Alkotmánybíróság által kifogásolt társulási tanácsi határozat módosítására kerül sor. Ezt viszont az Alkotmánybíróság által a határozatában megszabott 1999 végi határidőre nem sikerült megvalósítani. 2000 elején az Alkotmánybíróság tájékoztatást kapott a fejleményekről és arról, hogy a megoldás körvonalazódni látszik.

II. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL ELJÁRÁSAI

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) eljárásai kérelemre vagy hivatalból indulnak. Kérelemre indul az eljárás olyankor, amikor az ügyfelek közötti megállapodás versenytörvény szerinti minősítését, vagy amikor a közöttük tervezett összefonódás engedélyezését kéri a hivataltól. Hivatalból indulnak az eljárások a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása és az erőfölénnyel való visszaélés gyanúja esetén. Ugyancsak indítható eljárás hivatalból, ha az eljárás kérelmezésének lett volna helye, de azt elmulasztották. A hivatalbóli eljárások vagy a GVH észlelése vagy bejelentés után indulnak.

A GVH 1999-ben 170 versenyfelügyeleti eljárást folytatott le, amelyből 161 zárult versenytanácsi határozattal. Ebből 65 a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásával kapcsolatos, 96 pedig antititrószttal ügy (vagyis a verseny korlátozásával, illetve a korlátozott versenyhez kötődő visszaéléssel kapcsolatos) volt. Az előző évhez képest a fogyasztó megtévesztéses, illetve antititrószttal ügyek aránya nem változott. Az antititrószttal ügyeken belül nőtt a versenykorlátozó és fúziós ügyek aránya az erőfölényes ügyek rovására. Az összes versenytanácsi döntéssel zárult eljárásból 48 indult kérelemre, 113 pedig hivatalból. A Versenytanács 64 ügyben állapított meg jogsértést, beleértve ebbe azt is, amikor az eljárás szünetelésének elrendelésére került sor. A GVH 42 esetben összesen 44.100 eFt bírságot szabott ki. A bírságot kiszabó határozatokból 24 emelkedett jogerőre 13.000 eFt összegben, amelyből 22 ügyben 12.450 eFt-ot befizettek a marasztalt vállalkozások.

A Versenytanács 1999-ben 24 esetben (az előző évnek a négyszerese) rendelt el szünetelést a jogsértés csekély súlyára, valamint arra tekintettel, hogy a jogsértő vállalkozás vállalta a jogsértés megszüntetését, és az abból eredő károk gyors és hatékony reparációját. A szüneteltetett ügyek közül 8 esetben - az utóvizsgálatot követően - az eljárás megszüntetéssel zárult, mivel az eljárást kiváltó okok megszűntek, és megnyugtató, a versenyjog megsértését orvosló megoldás született. Egy esetben - a szüneteltetést követően - a Versenytanács azt állapította meg, hogy a jogsértő magatartás, illetve annak lehetősége nem szűnt meg, ezért megállapította a jogsértést. 15 esetben év végén még folyamatban volt az 1-6 hónap időtartamra elrendelt szüneteltetés. Az eljárás megszüntetésével zárult az 1998-ban elrendelt, 1999-re átmenő két szüneteléses ügy is.

A szüneteltetéses ügyek fontos részét képezik a hivatal tevékenységének azzal, hogy felszámolják a tisztességtelenséget úgy, hogy a vállalkozások maguk vállalják a helytelen magatartás abbahagyását. Ez a verseny szempontjából ugyanolyan jelentőségű, mint a jogsértés szankcionálása, mivel megtörténik a helytelen magatartás megszüntetése. (Az 1999. évben ilyen esetek voltak a fogyasztók megtévesztése tárgykörben elsősorban a nem körültekintő reklámok, az erőfölényes esetekben a kábeltelevíziós szolgáltatók díjmelési és szerződéses gyakorlata, illetve a szakmai kamarák és terméktanácsok versenykorlátozó szabályozásai.)

¹⁰ 20/1999. (II. 5.) Korm. rendelet

¹¹ Az Európai Megállapodás vállalatokra vonatkozó versenyjogi rendelkezéseivel (EM 62. cikk (1) bekezdésének (i) és (ii) pontjaihoz az EM 62. cikk (3) bekezdése alapján) a Társulási Tanács által határozattal elfogadott végrehajtási szabályok. A magyar jogban a 230/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet hirdette ki.

Az alábbiakban külön részletezzük a bejelentések és a versenyfelügyeleti eljárások tapasztalatait. Ennek során nem említünk meg külön-külön valamennyi határozatot, de a jogsértést megállapító - marasztaló, illetve szünetelést elrendelő -, valamint a kérelemre indult eljárások főbb adatait a melléklet tartalmazza. Ügyeink közül azokkal foglalkozunk részletesen, amelyekben a jogalkalmazás tanulságai elvi jelentőségűnek tekinthetők, vagy amelyek tipikus, visszatérő, esetleg új piaci jelenségeket, anomáliákat mutatnak. Ebből a szempontból nemcsak a jogsértést megállapító határozatokat tartjuk figyelemre méltónak, hanem sok esetben a megszüntetéssel záruló eljárásokat is.¹²

2.1. Bejelentések

A bejelentések intézménye 1997-től működik. Bejelentést bárki tehet, akinek jogát vagy jogos érdekét a panaszolt magatartás érinti. A GVH a bejelentést - 30 napos határidővel - kivizsgálja, melynek eredményeként dönt arról, hogy a feltárt adatok alapján hivatalból indít-e versenyfelügyeleti eljárást, vagy sem. Versenyfelügyeleti eljárást akkor kell hivatalból elrendelni, ha a sérelmezett magatartás, tevékenység vagy állapot a versenytörvény rendelkezéseit a GVH hatáskörébe tartozóan sértheti, és a közérdek védelme az eljárás lefolytatását szükségessé teszi.

1999 folyamán 525 bejelentés érkezett a hivatalhoz, ami nagyságrendileg megegyezik az előző évek bejelentéseinek számával. A bejelentések megoszlása a következők szerint alakult: a bejelentések közel kétharmada (354) magánszemélyektől érkezett, az elmúlt években is alacsony arányt képviselő érdekvédelmi szervezetektől érkező bejelentések az idén felére csökkentek, viszonylag stabil, egyharmados arányt mutat a vállalkozások által tett bejelentések száma.

A bejelentések megalapozottságára jellemző adat a következő: a 185 vállalkozások által tett bejelentésből 60 nyomán, míg a 354 magánszemély által tett bejelentésből 115 nyomán indult meg a versenyfelügyeleti eljárás. Ez azt mutatja, hogy nagyságrendi különbség nincsen a vállalkozások és a magánszemélyek által tett bejelentések megalapozottsága között.

1999-ben a bejelentések által érintett legjellemzőbb területek, illetve témák között a kábeltelevíziós szolgáltatás (62), az idegenforgalmi tevékenység (29), a telefonszolgáltatás (23), a különféle pénzügyi szolgáltatások (23), akciós termékek (szolgáltatás) vásárlására való felhívás (21), védjegy vagy szabadalmi jog megsértésével kapcsolatos fogyasztói és versenytársi sérelmek (19) szerepeltek.

Emelkedő tendenciát mutat a tőkepiaci szolgáltatásokkal kapcsolatos bejelentések száma, és megjelentek a számítógépes, ezen belül is az internet szolgáltatásokkal kapcsolatos panaszok, miközben részben a GVH, részben a fogyasztók tudatosabb fellépésének köszönhetően, illetve a jogi szabályozottság hatására 1999-ben már nem emelkedik ki a nyereség lehetőségével egybekötött vásárlási akciók során elkövetett jogsértések száma.

A versenyfelügyeleti eljárás mellőzésének többféle indoka lehet. 1999-ben összesen 317 bejelentés kapcsán állapítottuk meg, hogy nem teljesülnek a versenyfelügyeleti eljárás indításának törvényes feltételei. A legnagyobb részt (146 bejelentés) a versenytörvény hatálya alá sem tartozó esetek tették ki. Versenytörvénybe ütköző, de más szerv (bíróóság, államigazgatási szerv) hatáskörébe tartozó ügy 76 volt. Alacsonyabb arányt (9%) mutatnak a közérdek hiánya miatt mellőzött bejelentések, amely ügyekben a fogyasztó egyedi sérelmén túl nem állt fenn a közérdek veszélyeztetettsége. Ehhez szorosan kapcsolódnak azok a bejelentések, amelyek egy már korábban elbírált ügyszor érkeztek utólagos bejelentésként, és azok újabb tény, versenyfelügyeleti eljárásra okot adó körülményt nem tártak fel (kb. 10%). Ezzel azonos arányt mutatnak azok az ügyek, amelyekben versenyfelügyeleti eljárást nem indítottunk a törvényben rögzített anyagi jogi feltétel nyilvánvaló hiánya miatt.

A bejelentések értelmezése és kezelése a bejelentéses eljárás három éves gyakorlata alapján már készséggé vált. Míg korábban az eljárás „bejáratása” volt az elsődleges cél, addig 1999-ben azoknak az elvi kérdéseknek a tisztázása, amelyek a törvényből nem magától értetődően következ(het)nek, amely kérdések megoldása a joggyakorlat feladata. A jogalkalmazás rendes menetében megszületett jogorvoslati döntések, elvi állásfoglalások segítik a nyitva maradt jogkérdések helyes megítélését, és az elmúlt év során hozott bírósági felülvizsgálati döntések is elvi jelentőséggel bírnak. Ilyen az erőfölény kérdésének bejelentési szakban történő kezelése, amely szakmailag az egyik legnehezebb kérdésnek minősült. A bejelentéses eljárás célja ugyanis a korlátozott jogi lehetőségek mellett annak valószínűsítése, hogy valamely versenyjogi jogsértés bekövetkezhet-e, vagy sem. Az erőfölény kérdése azonban általában olyan mélységű vizsgálatot igényel, ami már a versenyfelügyeleti eljárás feladata. Nyilvánvaló azonban, hogy nem minden erőfölényes helyzetre hivatkozó bejelentés alapján indokolt versenyfelügyeleti eljárás megindítása. A GVH belső joggyakorlatában kialakult, hogy a versenyfelügyeleti eljárás mellőzésére okot adhat az erőfölény nyilvánvaló hiánya, illetve annak köztudomású volta. A Fővárosi Bíróság ezt kiegészítve megállapította, hogy ha a bejelentő beadványaiból,

¹² Az eljárásokkal kapcsolatos további információkat tartalmaz a beszámoló *Táblázatok* c. része.

nyilatkozataiból megállapítható a széleskörű máshoz fordulás lehetősége, illetve az arra utaló adatok hiánya, hogy a bejelentett cég tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytatja, azt valószínűsíti, hogy gazdasági erőfölényes helyzet nem áll fenn, így eljárás indításra sincs ok.

Egy másik bírósági felülvizsgálati döntés szintén olyan kérdésben foglalt állást, amelyben a GVH ügyről-ügyre érlelte ki álláspontját: a fogyasztótól elvárható a körültekintés, a gondosság a fogyasztói döntései során. Az ítélet rögzíti, hogy egy szakmai kiadvány túlzott jelzői (a termék vezető forgalmazója) a szakmai közönséget - tehát a kiadvány címzettjeit - nem tudják befolyásolni, mivel elvárható, hogy azok a piacot ismerjék. Ebből következően a kiadványban megjelent hirdetés nem alkalmas a fogyasztók befolyásolására.

Azon döntések ellen, amikor a bejelentés nyomán a vizsgáló nem tartotta indokoltnak a versenyfelügyeleti eljárás megindítását (röviden a függelék ezeket nevezi bejelentést elutasító döntéseknek) a bejelentők 92 esetben (29%) éltek jogorvoslati lehetőségükkel, ebből a Versenytanács 13 esetben rendelt el versenyfelügyeleti eljárást. A jogorvoslati kérelmet elutasító döntések közül 11 esetben a bejelentő a határozat bírósági felülvizsgálatát is kérte, melynek nyomán versenyfelügyeleti eljárást egy esetben sem kellett indítanunk.

A bejelentések egy része azokban az esetekben is hasznosult, ha annak nyomán versenyfelügyeleti eljárás valamely törvényes akadály (feltétel hiánya) miatt nem indult: 16 esetben szignalizációval vagy egyéb intézkedéssel éltünk, az ügyek más része pedig a jogszabály-véleményezési tevékenységben hasznosult.

2.2. A versenyfelügyeleti eljárások

2.2.1. Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása

A versenytörvény III. fejezete tiltja a versenyben a fogyasztók megtévesztését, valamint a fogyasztók választási szabadságát indokolatlanul korlátozó üzleti módszerek alkalmazását, azaz a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását.

A fogyasztók megtévesztéséről beszélünk, ha valaki egy bizonyos termék vagy szolgáltatás ára, lényeges tulajdonsága tekintetében valótlan tény vagy valós tény megtévesztésre alkalmas módon állít, azt megtévesztésre alkalmas módon jellemzi, vagy lényeges tulajdonságairól bármilyen más, megtévesztésre alkalmas tájékoztatást ad.

Megtévesztés az is, ha elhallgatják azt, hogy az áru nem felel meg a jogszabályi előírásoknak vagy az áruval szemben támasztott szokásos követelményeknek, illetve hogy annak felhasználásához a szokásostól lényegesen eltérő feltételek szükségesek.

A versenytörvény tiltja az áru értékesítésével, forgalmazásával kapcsolatos, a fogyasztó döntését befolyásoló körülményekről (forgalmazási módról, fizetési feltételekről, kapcsolódó ajándékokról, engedményekről, nyeresi esélyről) való megtévesztésre alkalmas tájékoztatás adását, valamint a különösen előnyös vásárlás hamis látszatának keltését.

A fogyasztók választási szabadságát indokolatlanul korlátozó üzleti módszerek kell tekinteni azon eseteket, amelyben a fennálló körülmények jelentősen megnehezítik a termék vagy szolgáltatás valós megítélését, értékének meghatározását, más áruval, ajánlattal történő tárgyszerű összehasonlítását. Ilyen indokolatlanul korlátozó üzleti módszerek minősül minden agresszív eladási fogás, a szélsőséges árengedmény, különleges kedvezmény vagy ajándék ígérete.

1999-ben 65 versenytanácsi határozat született a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását érintő rendelkezések alapján. Ebből 44 esetben került megállapításra jogsértés, ahol összesen 21.400 eFt bírságot vetett ki a Versenytanács. A bírság kiszabással zárult esetekből 19 jogerőre is emelkedett 1999 folyamán, és ezekben az ügyekben - két eset kivételével - a bírságot is befizették a marasztaltak. A marasztalással zárult ügyek közül hét esetben a Versenytanács nem szabott ki bírságot a jogsértés csekély piaci hatása miatt. Hat esetben történt szüneteltetés utáni megszüntetés, egy szüneteltetés (Vj-82/1999) még folyamatban van, 21 eljárás pedig megszüntetéssel zárult.

Továbbra is számos esetben kerül át bejelentés a GVH-hoz a fogyasztóvédelmi felügyelőségektől. 1999-ben 11 olyan ügy indult a fogyasztók tisztességtelen befolyásolásával, megtévesztésével kapcsolatban (megtévesztő reklám, nyereményjáték), amelyben a panaszos először a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséghez vagy valamelyik felügyelőséghez fordult.

Az elmúlt években megszokott módon 1999-ben is a legtöbb versenyfelügyeleti eljárás a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását érintette. Számos területen csökkent a panaszolt magatartások száma, azonban általában megmaradtak a legkritikusabb témacsoportok: az oktatási, képzési tevékenységek, a pénzügyi szolgáltatások, a kiadói tevékenység, a túlzó reklámok, alaptalan hirdetések gyakran képezik fogyasztói vagy versenytársi panasz tárgyát.

Sok eljárás érintette a **pénzügyi szolgáltatások** piacait. Az e szektort érintő, jellemzően fogyasztói panaszok közül sok már a bejelentési fázisban elhal, és a lefolytatott versenyfelügyeleti eljárások többségében sem került sor marasztalásra. Ennek háttérben - bár legtöbb esetben a fogyasztói panasznak valós alapja van - az áll, hogy a fogyasztói sérelem mögött nem mutatható ki a szolgáltató versenytörvényi szabályokba ütköző magatartása, a panaszolt gyakorlat általános jellege, piaci hatása, azaz a GVH a maga hatáskörében nem tudja orvosolni az adott problémát. Az év során a versenytörvény megsértése a panaszoknak mintegy 10-15%-ában volt csupán megállapítható. Legmagasabb bírság kiszabására az **MBI Nemzetközi Marketing Tanácsadó és Biztosításközvetítő Kft.** és az **AXA-Colonia Biztosító Rt.** elleni ügyben (Vj-168/1998) került sor (3-3.000 eFt). Az eljárás során a Versenytanács azt vizsgálta, hogy az AXA-Colonia „Lépcsőzetes szolgáltatású életbiztosítás”-ának értékesítése sérti-e a versenytörvényt. A két eljárás alá vont vállalkozás ügynöki-együttműködési megállapodást kötött az életbiztosítások közvetítésére. A Versenytanács megállapította, hogy az eljárás alá vont vállalkozások a fogyasztói döntés tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást tanúsítottak azáltal, hogy prospektusaikban, illetve szóbeli tájékoztatásaikban a megköendő életbiztosítás fedezete melletti lakáshitelhez jutási lehetőséget, többszörös állami támogatást és átlagon felüli hozamot ígértek a fogyasztóknak, holott ennek feltételei nem voltak biztosítva.

A **CIB Bank Rt.** a CIB XL magánszámla szolgáltatás csomagjával kapcsolatos tájékoztatásáról azt állapította meg a Versenytanács, hogy az eltér a tényleges jellemzőktől és feltételektől (Vj-90/1999). A **Polgári Kereskedelmi Bank Rt.** által egyes gazdasági napilapokban megjelentetett, a devizabetétek kamatfeltételeire vonatkozó közlemények sem voltak tényszerűek (Vj-132/1999). Sértette a versenytörvényt a **Citibank Rt.** azon magatartása (Vj-22/1999), hogy devizaárfolyamát - a sajtó útján - címzett megnevezése nélkül közölte a fogyasztókkal. Versenytörvénybe ütközik a valótlan tényközlést tartalmazó reklám-kitétel is, mint az **Otthon Lakástakarékpénztár Rt.** (Vj-174/1998) megtévesztő 40%-os hozamígérete, amelyre figyelem felkeltésként a „Mindenhol jó, de a legjobb otthon” közmondás különféle változatait használták. A pénzügyi szolgáltatásokat érintette a **Budapest Hitel és Fejlesztési Bank Rt.** ellen a fogyasztók választásának korlátozása miatt indított eljárás (Vj-25/1999) is, amely azonban megszüntetéssel zárult a jogszabályoknak nem megfelelő ügyfél-tájékoztatási gyakorlat alkalmi volta miatt. Megszüntetéssel zárult az **Europool Befektetési Alapkezelő Rt.** elleni indított eljárás (Vj-17/1999) is, mert a megvizsgált, a vállalkozás által kínált befektetési lehetőség hozamára vonatkozó, figyelem felhívó tájékoztatás a Versenytanács szerint nem volt alkalmas a fogyasztók megtévesztésére.

Több eljárás folyt a nem iskolai rendszerű, piaci alapon működő **oktatási, képzési tevékenységet** végző vállalkozásokkal szemben, azok hirdetési, tájékoztatási gyakorlatával kapcsolatban. Visszatérő hiányosság az, hogy a képzési hely nem rendelkezik megfelelő feljogosítással, elismeréssel, akkreditációval, ennek ellenére olyan látszatot kelt, mintha elismert, minőségi oktatást tudna garantálni. A **Nemzetközi és Magyarországi Tudományos Parapszichológiai és Metafizikai Oktató-Kutató Intézet és Szövetség** (Vj-166/1998) azzal sértette meg a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalmát, hogy a szükséges jogi feltételek megléte nélkül ígért államilag elismert diplomát. A Versenytanács hasonlóan elmarasztalta a **Gutenberg Művelődési Otthont** (Vj-28/1999), mert tanfolyamait a tényleges körülményektől eltérően államilag elismertnek szervezte, illetve hirdette meg. Versenyjogi szempontból a szakképzéssel foglalkozó intézményeknek legalább azokat az írásos dokumentumokban is megjelenő szóhasználatot kell kerülniük, amely a szakképzésről szóló jogi szabályozás nyilvánvaló megsértése mellett a versenytörvényt is sérti. A bírság összegét a művelődési otthon anyagi erejéhez mérten, valamint annak szakmai tevékenységét figyelembe véve szabta ki a Versenytanács, miközben a képzést igénybe vevők visszamenőleges tájékoztatását is elrendelte. A **Klifhold' 90 Bt.** ellen indított eljárás (Vj-151/1998) során a Versenytanács megállapította, hogy az eljárás alá vont vállalkozás az Astoria Idegennyelvi Oktatási Központ fantáziánévvel, a „javasolt és minősített nyelviskola” szóhasználatával, valamint a szórólapon használt jelekkel tisztességtelenül befolyásolta a fogyasztókat, mivel az iskolának kerülniük kell minden olyan jel- és szóhasználatot, amely megalapozatlanul ruházza fel szolgáltatásukat előnyös tulajdonságokkal. Marasztalással zárult a **Szivárvány Gépgyártó és Kereskedelmi Rt.** ellen indított eljárás (Vj-74/1999) is, mivel belföldön szervezett tanfolyamainál idegen nyelvű elnevezését, illetve cégforma rövidítését használta, amely általában külföldi tulajdonosra enged következtetni, ami azonban az adott esetben nem volt igaz; magát a szakképzési törvény alapján szakképzést folytató intézménynek titulálta, valamint e törvény alapján leteendő vizsgát és megszerzendő oklevelet ígért, holott ennek feltételei nem teljesültek.

Évek óta számos eljárás indul a megtévesztő, félrevezető **kiadói tevékenységgel, illetve lapterjesztéssel** kapcsolatos tájékoztatás miatt. Jellemző probléma a sajtótermékek vonatkozásában a példányszámokra vonatkozó túlzás, míg egyes kiadók gyakorlatában az újra kiadott művek címeivel való manipuláció. Elmarasztalta a Versenytanács az **Egyesült Kiadói Holding Kft.-t**, mert megállapította, hogy az eljárás alá vont által kiadott Otthon című folyóirat példányszámáról egy időszakos kiadványban kétszer megjelent valótlan adat alkalmas a fogyasztók tisztességtelen befolyásolására (Vj-181/1998), hiszen a hirdetések számára lényeges, döntést befolyásoló körülménynek számít valamely lap megjelenési példányszáma. Valós adat is jelenhet meg azonban a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását célzó módon: a **Newawe Kereskedelmi és**

Médiaszolgáltató Kft.-t azért marasztalták el (Vj-3/1999), mert az általa üzemeltetett rádióadó reklámjaiban a hallgatók létszámára vonatkozóan megyei adatokat használt fel városi szintű tevékenységére. A Versenytanács ebben az esetben kimondta, hogy a reklám aszerint lehet fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas, hogy mit üzen a célzott megrendelői körnek, mire hívja fel a figyelmet.

Megtévesztő volt a **New Angel Kft.** azon magatartása, hogy ugyanazt az írásművet két különböző címmel is kiadta, és ezért a félrevezetésért a Versenytanács elmarasztalta a vállalkozást (Vj-18/1999).

A hazai fogyasztók vásárlási szokásait, döntéseit nagyon nagy részben az árak határozzák meg. Egyes piacokon a kínálat növekedésével erősödik az árverseny, ami gyakran **árengedményekben, akciókban, nyereményjátékokban, időszakos kedvezményekben** nyilvánul meg. A **GAMETECH Kft.** és a **GAME MASTER Kft.** ellen indított eljárásban (Vj-157/1998) a Versenytanács kimondta, hogy egy szolgáltatás, adott esetben egy játékerem szolgáltatása kedvező díjának közlése, majd annak nem minden esetben (azaz nem az összes érintett játékgépen) történő teljesítése alkalmas a fogyasztó megtévesztésére. A **GAMETECH Kft.** az általa szervezett „Egyet fizet kettőt kap” akció reklámjaiban meghirdetett kedvezményeket csak bizonyos esetekben, csak az átállítható számlálójú játékgépeknél alkalmazta. Megtévesztő lehet az árengedménybe vont áru téves megjelölése, mint a **SPAR Magyarország Kft.** (Vj-73/1999) által szervezett akció esetében, ahol a szórólapon az akcióstól eltérő termék fényképe jelent meg. A fogyasztói döntésre hatással vannak a nyereményjátékok is, így a játékokban való részvétel feltételeiről szóló tájékoztatás elmaradása, annak hiányos volta jogsértő lehet. A **Nestlé Hungária Kft.** szaloncukor vásárláshoz kötődő nyereményakciója során a részvételt biztosító szelvény visszaküldési határideje nem szerepelt a plakátokon és a csomagokon. A Versenytanács kimondta, hogy a vásárlással egybekötött nyereményakcióról szóló tájékoztatás a határidő lejártá után alkalmas a fogyasztók megtévesztésére (Vj-52/1999). A **Procter and Gamble Magyarország Nagykereskedelmi Kkt.** ellen indult eljárás (Vj-100/1999) során a Versenytanács azt állapította meg, hogy a vállalkozás mosópóra értékesítésére szervezett nyereményakció során két üzletben elmulasztotta kihelyezni az akcióban való részvétel feltételeit. A jogsértés időbeli terjedelmére és piaci hatásának csekély voltára való tekintettel a Versenytanács a bírság kiszabását mellőzte.

Az **Euroweb Rt.** Internet honlapján a Net Fax szolgáltatását hirdelve elmulasztotta a helyi hívás költségére vonatkozó tájékoztatást. A Versenytanács határozata kimondta, hogy a szolgáltatás árával kapcsolatos lényeges információ elhallgatása is jogsértő (Vj-149/1998).

A vállalkozások értékesítési tevékenysége során használt reklámfogások, a termék jellemzése, a **megtévesztő szó- és jelhasználat, illetve a felsőfokú jelzők alaptalan használata** is tisztességtelenül befolyásolhatja a fogyasztót. A Versenytanács a felsőfokú jelzők használatát sajátos összehasonlító reklámként ítéli meg, ebből következően főszabályként igényt tart azokra az adatokra, bizonyítékokra, amelyekkel e kijelentéseket igazolni tudják. A **Főtaxi Rt.** ellen indított eljárásban (Vj-93/1999) a Versenytanács megállapította, hogy az érintett vállalkozásnak a legnagyobb kocsiparkra, a legtöbb megrendelésre, a legolcsóbb rendelési lehetőségekre vonatkozó szórólapon közölt állításai a beszerzett és egymással összevetett versenytársi adatok alapján nem voltak valóságok. Ugyancsak megtévesztésre alkalmas a hirdetésben használt „legnagyobb választék” kifejezés, ha a hirdető az új termék értékesítésére nem is jogosult. A **Körgyűrű M0 Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.** (Vj-9/1999) hirdetési lapban közzétett reklámjaiban bizonyos autómárkák védjegyeire, illetve azok új típusainak értékesítésére, „speciális” kereskedésre és „legnagyobb” választékra utaló állításai nem támaszthatók alá.

A fogyasztók szakismeretének hiánya, az információs egyenlőtlenségek miatt különösen érzékeny területét jelenti a versenyfelügyeleti eljárásoknak **az egészségügyi szolgáltatásokkal, gyógyászati termékekkel** kapcsolatban indult ügyek köre. Ezen a területen – figyelemmel a fogyasztók fokozottabb kiszolgáltatottságára – különös jelentősége van a tényszerű, túlzásokat nélkülöző tájékoztatásoknak. A **Biogál-Teva Pharma Gyógyszerforgalmazó Rt.** azon tájékoztatása, hogy az általa forgalmazott műanyagzsákos infúziók együtt kezelhetők a háztartási hulladékkal, a Versenytanács határozata szerint megtévesztésre alkalmas (Vj-95/1999). Az állítások valósága esetén sem lehet eltekinteni bizonyos jogi- és egészségügyi hulladékkezelési általános előírásoktól, amelyekről a termék ezen tájékoztatója elvonhatja a figyelmet. Hasonlóképpen megtévesztő hatású a termékekkel kapcsolatos lényeges információ elhallgatása: marasztalással zárult a **Mikrolab Gmk.** ellen indított eljárás (Vj-94/1999), mert a vállalkozás nem tudatta fogyasztóival, hogy az általa forgalmazott vérnyomásmérő nem rendelkezik hitelesítéssel. Ugyancsak jogsértő a forgalomba hozatali engedély nélküli forgalmazás elhallgatása, mint ahogyan ezt a Versenytanács a Melatonin engedély nélkül árusító, a hiányosságot elhallgató **CF-NET Kft.** ellen indított eljárásban (Vj-167/1998) is megállapította. A vállalkozás olyan fogyasztói hálózat, amely személyes kapcsolatokra épül, fogyasztói, illetve hálózatépítő és értékesítő tagokból áll, és amely különböző belső kiadványokban és rendezvényeken ad tájékoztatást az általa forgalmazott termékekről. Magyarországon a hatályos jogszabályi rendelkezések szerint az emberi fogyasztásra szánt termékek forgalomba hozatalához hatósági engedély szükséges: az adott gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítmény, a Melatonin forgalmazásához az OGYI engedélye lenne szükséges, amely egyúttal gyógyszerügyi forgalmazást is megkövetelne. Engedélyt a CF-NET Kft. azért nem kért, mert csupán a saját hálózatán belüli értékesítésben

érdekelt. Azonban az eljárás alá vont azzal, hogy engedéllyel nem rendelkező árut népszerűsített tagjai számára, megsértette a versenytörvényt.

A fent vázolt versenyfelügyeleti határozatokból is kitűnik, hogy a GVH a legkülönbözőbb érdekekkel és témákkal találkozik napi munkája során, számos jogszabályt, rendkívüli körülményt kell figyelembe vennie, valamint tekintettel kell lennie az egyes fogyasztók különböző fokú, speciális szakmai ismereteire, vagy átlagos érzékenységére, tájékozottságára. Az előző évekhez képest, bár a jogsértések száma nem kevesebb, de egyértelműen csökkenő tendencia mutatkozik a súlyosságukban.

Sok tájékoztatási és tájékozódási hiányosság mutatkozik továbbra is a **pénzügyi szolgáltatások piacain** annak ellenére, hogy a jogszabályok az átlagosnál szigorúbb és részletesebb feltételeket írnak elő az e tevékenységet folytató vállalkozások reklámjaira, a fogyasztók tájékoztatásának szabályaira. A pénzügyi szolgáltatások területén a fogyasztó a szokásos termék és szolgáltatás vásárlásokhoz képest sajátos árukkal, a pénzügyi szolgáltatási termékeket megtestesítő bonyolult, a laikusok számára nehezen érthető, jellemzően blanketta (befektetési, biztosítási, betéti és hitel stb.) szerződésekkel szembesül. A pénzügyi szolgáltatási termékek száma ugrásszerűen megnőtt, de közérthetőségük, átláthatóságuk - nem utolsó sorban amiatt, hogy az egyes konkrét szerződésekhez további, nehezen hozzáférhető, megismerhető, terjedelmes általános szerződési feltételek is társulnak - inkább csökkent. Továbbra is jellemző fogyasztói attitűd - részben az előzőekben kifejtett nehéz érthetőség, áttekinthetőség és az ehhez kapcsolódó nagyobb időigény miatt - a szerződéses feltételeknek az ügyintézők, ügynökök által közölt információkon alapuló elfogadása, s az aláírás utáni áttanulmányozása. Ebből következik az, hogy a fogyasztói panaszok utólagosak, jellemzően egyediek (ami adódik abból is, hogy a szerződéskötést megelőző szóbeli információk eltérése az utólag elolvasott, megértett írásbeli feltételektől nem ritka jelenség, de tipikusan egyénekhez kötődik), megalapozottságuk sok esetben nehezen igazolható. Ezt a helyzetet nehezíti az, hogy az egyedi fogyasztói panaszok orvoslására rendelkezésre álló fórumrendszer működésében hiányosságok tapasztalhatók (pl. vagy az egyértelmű hatáskör hiányzik, vagy a szakértelemmel van a gond, esetleg a szankciórendszer sem világosan elrendezett). Mindennek végeredménye az, hogy a fogyasztói kiszolgáltatottság ezen a piacon továbbra is létezik, s ez rövid távon nem is tűnik felszámolhatónak. A jelzett problémák a versenyfelügyeleti eljárásban legtöbb esetben nem orvosolhatók. A kiút hosszabb távon a fogyasztók nevelése, oktatása, tájékozottságának növelése, a fogyasztói attitűd megváltozásának elérése. Ezen túl fontos pontosítani az eljáró hatóságok feladat és hatásköreit, egyértelműen meghatározni a szankciórendszert. Kívánatos, hogy a panaszok utólagos intézése helyett nagyobb szerepet kapjon az általános szerződési feltételek, blanketta szerződések alkalmazást megelőző - fogyasztóvédelmi szempontú - ellenőrzés akár szakmai önszabályozó szervezetek keretében, akár a fogyasztóvédelmi szervezetek bekapcsolásával. Erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy mind a szolgáltatók ügyintézőinek, képviselőinek képzettsége, tájékozottsága növekedjen, mind a fogyasztóvédelmi szervezetek és hatóságok szakembereinek felkészültsége, a szakhatóság és a fogyasztóvédelmi szervezetek együttműködése hatásosabbá váljon ezen a területen.

Feltűnően sok visszasság tapasztalható a kereskedelmi vállalatok **időszakos akciói** során (időtartam meghatározás hiányosságai; az akciós termékkör meghatározása nem pontos; már első nap kifogy vagy akár nem is kapható az akciós termék; az ajándékok, ráadások adásának, a nyereményjátékoknak a feltételei félrevezetőek stb.). Sok esetben ezek az akciók a kiskereskedelmi hálózattal rendelkező vállalkozásokat jellemzik, ahol erős a verseny, s az ilyen marketing eszközök alkalmazása is mindennapos jelenség, ezért nincs igazán ésszerű magyarázata a „tévedéseknek”, a körültekingés hiányának. Tekintettel arra, hogy nem feltétlenül lényeges, a fogyasztó vásárlási döntését befolyásoló körülmény tekintetében történik a hiányos tájékoztatás, továbbá esetenként ténylegesen kis jelentőségű, a versenyre nem igazán ható – bár a fogyasztók számára kétségtelen hátrányokkal járó – pontatlanságokról van szó, sok esetben nem állapítható meg a versenytörvény megtévesztési tilalmának megsértése. Ez versenyvédelmi szempontból ésszerű, de fogyasztóvédelmi szempontok miatt aggályos. Meggondolandó ezért olyan rendelkezés jogszabályba iktatása, amely - a megtévesztő hatástól függetlenül - egyszerűen betartható és betartandó szabályt tartalmazna arra nézve, hogy az ilyen marketing akciók során mit kell tartalmaznia a reklámoknak, tájékoztatásoknak (az akció pontos idejét, okát – pl. szezonvégi kiadás, csökkent értékű, hibás termékek, a rendelkezésre álló készletek szűkös voltára való utalást; a nyereményjátékokban, sorsolásban való részvétel, az esetleges ajándékok, ráadások adásának pontos feltételeit, stb.). Ilyen szabály megfelelő helye lenne a reklámtörvény vagy a fogyasztóvédelmi törvény.

2.2.2. Versenyt korlátozó megállapodások

A versenytörvény IV. fejezete szerint minden versenyt korlátozó megállapodás tilos és semmis, hacsak nem esik kivétel alá (csekély jelentőségű, vagy egymástól nem független vállalkozások között jön létre). Ezen kívül a versenyt korlátozó megállapodás mentesülhet is a tilalom alól, ha eleget tesz a törvényben foglalt mentesülési feltételeknek. Ez utóbbi esetben a megállapodásra vagy alkalmazható valamelyik csoportmentességi kormányrendelet, vagy előzetes egyedi mentesítést kell kérni a GVH-tól. Kérhető a GVH-tól annak megállapítása is, hogy egy adott megállapodás nem esik a tilalom alá (mert nem versenykorlátozó, vagy mert

kivétel alá esik), illetve, hogy egy adott megállapodásra valamely csoportmentességi rendelet alkalmazható. A GVH mentesítési döntéseihez feltételeket is szabhat.

1999-ben a Versenytanács 15 ügyben hozott ügydöntő határozatot, további négy ügyben pedig szünetelés elrendelése nyomán még folyamatban van az eljárás. Az összes eljárásból csupán négy indult kérelemre, a többi pedig hivatalból (ebből nyolcat bejelentés nem előzött meg). A kérelemre indult eljárásokból két megállapodást nem talált a Versenytanács versenykorlátozónak, egy esetben találta úgy, hogy a szóban forgó megállapodás kivétel alá esik (csekély jelentőségű), egy esetben pedig feltétel nélküli egyedi mentesítést adott. A hivatalból indított ügyekből hat eset tárt fel jogsértést, ebből három esetben bírságot is kiszabott a Versenytanács összesen 7.000 eFt értékben. A bírságot végződött esetekben a marasztaltak bírósághoz fordultak, így ezek a határozatok nem emelkedtek jogerőre. A másik három esetben szünetelés elrendelésére került sor, melyből két eset az utóvizsgálat nyomán megszüntetéssel zárult, egy eset pedig marasztalással, bár bírság kiszabására nem került sor. További négy esetben a Versenytanács megszüntette az eljárást vagy azért, mert a vizsgálat nem tárt fel versenykorlátozó megállapodást, vagy mert a versenykorlátozás kivétel alá esik (csekély jelentőségű). Egy eset végződött mentesítéssel, egy másikban pedig marasztalás mellett került sor a megállapodás más részének mentesítésére. Négy további - 2000-re áthúzódó - ügyben, bár a megállapodásokban tiltott versenykorlátozó elemek voltak, a törvénysértés megszüntetésére tett vállalásra tekintettel szünetelést rendelt el a Versenytanács.

A versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatos eljárások száma a korábbi évekéhez képest érdemben nem változott, ez azonban 1999-ben elsősorban a GVH aktivitásának növekedése miatt következett be: nőtt a GVH saját kezdeményezésére hivatalból indított ügyek száma, míg a kérelemre indult ügyek száma csökkent. Az ügyek viszonylag alacsony száma miatt szinte lehetetlen általános piaci tendenciákról beszélni, mivel azonban az év során külön témának tekintettük az önszabályozó szakmai szervezetek (kamarak, terméktanácsok, szakmai szövetségek) esetlegesen versenykorlátozási tilalomba ütköző magatartását, ezért indokolt külön röviden kitérni arra, hogy a lezajlott és folyamatban lévő vizsgálatok alapján eddig milyen tapasztalatokat szereztünk ezen a téren. Az e szervezetek által alkotott etikai szabályzatok fontos szerepet töltenek be a tagok fogyasztókkal, üzleti partnerekkel, munkavállalókkal szembeni tisztességes, versenykonform viselkedésének kialakításában. Bár természetesen szakmai érdeklődésünk a magatartási szabályokra általában, önmagukban is kiterjed, s észrevételeink, sőt adott esetben kifejezett helyeslésünk is megfogalmazható lenne, eljárásainkat nem ez a cél vezérelte, hanem - a GVH hatásköréből adódóan - a fő feladatunk az volt, hogy a magatartási szabályoknak a versenykorlátozás tilalmával való esetleges összeütközését értékeljük.

Először néhány jellemezővel bemutatjuk az ezen kívüli ügyeket, majd néhány eset viszonylag részletesebb ismertetésével az említett speciális ügycsoportot, végül összefoglaljuk a tapasztalatainkat.

Kérelemre az év folyamán kevesebb eljárást folytattunk le. Érdekességként megemlítendő, hogy volt olyan eljárás (Vj-173/1998), amely olyan fúzióhoz (**Monsanto** vállalatcsoport terjeszkedése a nemzetközi vetőmag piacon) kapcsolódó versenykorlátozó kikötés miatt folyt, ahol maga a koncentráció Magyarországon nem érte el az engedélyezési küszöbszámot, ellenben mivel a hazai érintett piacon a felvásárló vállalat piaci részesedése két termékcsoport tekintetében meghaladta a csekély jelentőségű megállapodás mértékét (napraforgó vetőmag 11%, repce vetőmag 44%), ezért a felvásárláshoz kötődő 5 éves időtartamra vállalt versenytildalmi kikötés miatt a mentesítési eljárást le kellett folytatni. A Versenytanács a kikötéseket mentesítette, mert mind időtartamuk, mind tartalmuk alapján kielégítették a mentesítési feltételeket.

A bejelentési előzmény nélkül hivatalból indított eljárások közül egyetlen (Vj-16/1999) ügy volt olyan, amely nem érintette az önszabályozó szervezeteket. Ez a legjelentősebb **magánnyugdíjpénztárak** között kötött horizontális megállapodás volt, mely tartalmazott egy olyan kikötést, amely tárgyat tekintve a biztosítási üzletkötőket érintette: a megállapodást aláíró pénztárak vállalták, hogy a pénztártagok egymástól való átlépése esetén nem fizetnek semmiféle díjazást üzletkötőiknek. E kikötésnek versenykorlátozó hatása van, hiszen az érintett többi pénztár már meglévő ügyfeleire irányuló aktív ügyféltoborzás elé állítanak korlátot azzal, hogy az üzletkötők ilyen irányú tevékenységét nem honorálják. A Versenytanács a megállapodást mentesítette, mert kimutatható előnyei vannak a pénztártagok számára (kevesebb ügyféltoborzási költség), ugyanakkor a passzív átlépések elé nem állít korlátot, ezáltal a versenyt és a pénztártagok választási szabadságát nem korlátozza aránytalan mértékben.

Említést érdemel még a **Magyarországi Internet Szolgáltatók Tanácsának Tudományos Egyesülete (ISZT)** ellen folytatott eljárás is (Vj-135/1999), hiszen egy éppen alakuló piacon jelzi a verseny erősségét, s a szabályozás hiányából is fakadó problémákat. Míg ugyanis a kereskedelmi nevek és a védjegyek használata ma törvényileg szabályozott, addig az Internet szolgáltatásban használt úgynevezett *domain*-nevek regisztrálására működő rendszer jelenleg önszabályozáson alapul. Az ISZT nemzetközi szerződésen alapuló kizárólagos joggal rendelkezik a *.hu* végződésű magyarországi domain-nevek bejegyzésére. Ebből adódhatott, hogy a nem tag - regisztrálási jogot akaró - piaci szereplők, internet szolgáltatók sérelmesnek érzik a már bent lévők által támasztott csatlakozási feltételeket, s indokolatlan piacralépési korlátokat, versenykorlátozó célzatot vélelmeznek. A Versenytanács azonban nem találta megalapozottnak ezt a vélelmet, s megállapította, hogy az

egyesület által támasztott feltételek nem minősülnek versenyt korlátozó megállapodásnak. A vizsgált feltételek szerint a szolgáltatónak szolgáltatási hatósági engedéllyel és megfelelő technikai feltételekkel kell rendelkeznie, valamint legalább egy éve folyamatosan kell működnie. Ezek a kikötések nem lehetetlenítik el a domain-név regisztrációt még az egyesületen kívüli szolgáltatók számára sem, mert rendelkezésre állnak más megoldások is.

1999 folyamán a hivatalból indított eljárások közül 11 érintett valamilyen **önszabályozási jogosítvánnyal rendelkező szervezetet**. Ebből hét vizsgálat szakmai kamarára, kettő terméktanácsra, egy a Budapesti Értéktőzsdére, egy pedig szakmai szövetségre irányult. Az első három eljárás (Magyar Könyvvizsgálók, Magyar Állatorvosi Kamara, Budapesti Értéktőzsde) bejelentés nyomán indult meg, a többi pedig a GVH saját kezdeményezésére, melyet megelőzött egy általános tájékozódás a témában. Az év folyamán ezekből az eljárásokból hat zárult le (könyvvizsgálók, állatorvosok, tőzsde, orvosok, dísznövény termék tanács, fűszerpaprika termék tanács), melyből négy eset marasztalással végződött, míg az **Budapesti Értéktőzsde** (Vj-24/1999) esetén azt állapította meg a Versenytanács, hogy bár a tőzsdének az a döntése, hogy a tagjai csak külön tőzsdei minősítéssel rendelkező könyvvizsgálókat bízhatnak meg, a könyvvizsgálói piacon versenyt korlátozó hatású, azonban olyan csekély jelentőségű, hogy a versenytörvény alapján nem esik tilalom alá.

A **Magyar Könyvvizsgálói Kamara** (Vj-148/1998) etikai szabályzatának egyes rendelkezései a kamara minimál díjaihoz képest lényegesen alacsonyabb díjtételeken való ajánlattételt és megbízás vállalást megengedhetetlennek minősítették, ezen túl pedig különféle módokon (a rábeszélés, az összehasonlítás, az ügyféltoborzás, a gyorsaság és minőség feldicsérésének tilalma, a díjazásra vonatkozó információ adás, az újságokban, folyóiratokban való reklámozás tilalma stb.) korlátozták a tagok hirdetési lehetőségeit. A minimál árakkal kapcsolatosan a Versenytanács egyrészt megállapította, hogy ezek kiadására nincsen törvényes felhatalmazása a kamarának, s már ezek engedély nélküli közzététele is versenytörvényt sért, másrészt pedig egyértelműen versenyt korlátozóan minősítette mind e rendelkezések célját, mind pedig hatását. A Versenytanács részletesen elemezte az egyes hirdetési szabályok verseny- és reklámtörvényhez való viszonyát, s ennek alapján a szabályok nagy részét (pl. díjak közzétételének tilalma) versenyt korlátozóan minősítette, másokról pedig megállapította, hogy azok összhangban vannak a törvényes rendelkezésekkel (pl. összeköttetésekre való hivatkozások, illetve túlzott várakozás ébresztésének tilalmi). Az eljárásban a kamara kérte, hogy az érintett rendelkezésekre adjon egyedi mentesítést a GVH, de a Versenytanács megállapította, hogy e rendelkezések nem felelnek meg a törvény által megkövetelt feltételeknek, ezért a mentesítés megadását megtagadta. Tekintettel a versenyt korlátozások széles körére és súlyos voltára, 4.000 eFt bírságot is kiszabott.

A **Magyar Állatorvosi Kamara** (Vj-1/1999) az etikai kódexében kimondta, hogy az állatorvos a kamara által jóváhagyott minimál díjknál alacsonyabb árért nem dolgozhat. Rendelkezett arról is, hogy bizonyos körülmények fennállása esetén a fizetési késedelem kötelező szankciója, hogy az állatorvosnak meg kell tagadnia a szerződéskötést. Ezen túl pedig a hirdetésekben a kedvezőbb árakra, valamint engedményekre való utalások elkerülését várja el. A Versenytanács az etikai szabályzat jelzett pontjairól megállapította, hogy azok a versenyt korlátozás tilalmába ütköznek, nem tekintette azokat olyanoknak, amelyek megfelelnek a mentesítési feltételeknek, ezért a további alkalmazásukat megtiltotta, egyúttal 1.000 eFt bírságot szabott ki.

A **Magyar Orvosi Kamara** (Vj-137/1999) etikai szabályzatában is a minimál árak kikényszerítésére, valamint az orvosi reklám korlátozására vonatkozó szabályokat vizsgálta a GVH. A kamara - az Állatorvosi Kamarához hasonlóan - jogosult közzétenni ajánlott minimál díjakat, de ezen túlmenve etikai követelményként fogalmazta meg azt is, hogy az orvosok ennél olcsóbban ne vállaljanak munkát (bár ingyenes ellátást megenged). Részletes rendelkezéseket tartalmaz az etikai szabályzat az orvosi hirdetésekre és a reklámozásra. Míg részletesen körülírja azt, hogy mikor és hogyan, milyen formában engedhető meg a hirdetés, addig a reklámozást teljes egészében tiltja. A minimál árakra vonatkozó rendelkezéseket a Versenytanács a már korábbi esetekben jelzeteknek megfelelően bírálta el, azaz jogsértőnek találta, alkalmazásától a kamarát eltiltotta, és 1.000 eFt bírságot szabott ki. A hirdetési korlátozásokkal és reklámtilalmakkal szemben - tekintettel az orvosi szolgáltatás speciális bizalmi jellegére, a fogyasztók (betegek) kiszolgáltatottabb helyzetére - a korábbiaknál enyhébb megítélést alkalmazott, s bár kimondta, hogy a reklámkorlátozások versenyt korlátozó jellegűek, a vizsgált rendelkezésekre mentességet adott.

A **Dísznövény Szövetség és Termék tanács** (Vj-123/1999) etikai kódexében két rendelkezést (az etikai szabályzat helyettesíti a versenytörvényt, illetve a Termék tanács által elfogadott eszközrendszer megsértésének etikai vétségé minősítése) kifogásolt a vizsgálat. Mivel a szövetség vállalta a kifogásolt rendelkezések kijavítását, ezért a Versenytanács szünetelést rendelt el. A szünetelés után lefolytatott utóvizsgálat megállapította, hogy a szabályzathoz törölték a versenytörvény helyettesíthetőségét deklaráló szabályt, ellenben a másik rendelkezésből csupán a meghirdetett irányárakra való utalás maradt el. Ez azt eredményezi, hogy a megmaradó - tartalmilag ebben a formában meg sem határozható - rendelkezés várható hatásai kiszámíthatatlanok, továbbra is magukban hordozzák a versenytörvény megsértésének lehetőségét. Erre tekintettel a Versenytanács megállapította a jogsértést, és elrendelte a rendelkezés törlését a kódexből. Bírságot nem szabott ki, tekintettel a szövetség együttműködési készségére és jóhiszeműségére, valamint arra, hogy korábban egyetlen esetben sem alkalmazták e rendelkezést.

További eljárások vannak még folyamatban a **nyugdíjpénztárak hat szövetsége** (Vj-111/1999), a **Szabadalmi Ügyvivői Kamara** (Vj-115/1999), a **Magyar Mérnöki Kamara** (Vj-119/1999), a **Magyar Építész Kamara** (Vj-136/1999), a **Magyar Gyógyszerész Kamara** (Vj-134/1999) és a **Magyar Ingatlanszövetség** (Vj-175/1999) ellen, melyek közül a szabadalmi ügyvivők, a mérnökök és a gyógyszerészek kamarái ellen indult eljárások az év végén szünetelés elrendeléséig jutottak el. Ezekben az eljárásokban a kifogásolt etikai szabályzati pontok (szabadalmi ügyvivőknél az összehasonlító reklám megtiltása és a közvetlen ajánlkozás tilalma; mérnököknél és építészeknél a kamarai irányárhoz viszonyítottan alacsony árak indokolatlan alkalmazásának megtiltása, illetve az értékarányos árakra vonatkozó elvárások; gyógyszerészeknél a reklámozás korlátozására vonatkozó rendelkezések) kihagyására, megváltoztatására vállalkoztak az érintett szervezetek, ezért a Versenytanács a szünetelés mellett döntött. Ebből következően e szervezeteknél 2000-ben folytatódnak tovább az eljárások az utóvizsgálatokkal. Fontos megjegyezni, hogy a GVH alapvető célja az, hogy e szervezeteknél is elérje a jogkövető magatartást, s nem feltétlenül a közigazgatási szankcionálás, az elrettentés az alkalmazandó eszköz ennek elérésére.

Az ügycsoportban lefolytatott előzetes tájékozódás és eljárások - megerősítve a GVH korábbi nézetét - azt jelzik, hogy fokozni kell a felvilágosítási, tájékoztatósi tevékenységet, a megállapodásokra vonatkozó szabályok megismertetését, tudatosítását. Sok érintett szervezetnél, különösen a kamaráknál megfogalmazódott az a vélemény, hogy - tekintettel arra, hogy ezek a szervezetek közvetlenül piaci vállalkozási tevékenységet nem végeznek, ezért piaci magatartást sem tanúsítanak - rájuk nem terjednek ki a versenytörvény rendelkezései, azaz belső szabályzataik, döntéseik tekintetében autonómok. A GVH ezt az érvelést nem osztja, hiszen a versenytörvény versenykorlátozást tiltó rendelkezései külön kiemelik a köztestületeket mint olyan szervezeteket, amelyek képesek lehetnek versenykorlátozó döntéseket hozni. Ebből következően minden olyan belső szabályzatuknak, egyéb - nem közigazgatási ügykörben hozott - döntésüknek, mely kihat tagjaik versenyben tanúsított magatartására, viselkedésére, összhangban kell lennie a versenytörvénnyel is. A versenytörvény versenykorlátozással kapcsolatos rendelkezéseinek alkalmazására a GVH-nak van hatásköre, ezért - hacsak valamilyen más törvény eltérően nem rendelkezik (ld. agrárpiaci rendtartási törvény az irányárak, területi korlátozások tekintetében) - egyedül a GVH kompetens az érintett rendelkezések betartásának ellenőrzésében.

További tanulság, hogy az érintett szervezetek sok esetben nem ismerik fel azt, hogy melyek azok a magatartások, amelyek versenykorlátozó hatásúak, azaz pl. tagadják azt, hogy az ajánlati vagy vállalási díjakra vonatkozó elvárásaik versenykorlátozóak lennének, illetve vitatják azt, hogy bizonyos reklámtilalmak is e kategóriába tartoznának. Szintén nem érzékelik, hogy a túl általánosan megfogalmazott elvárásokban is rejlenének versenykorlátozási veszélyek.

A vizsgált szervezetek legnagyobb része horizontális, versenytársakat tömörítő szerveződés, törvényen alapuló erős feljogosításokkal. Ezért különösen fontos - kiváltképpen ott, ahol a tagok az érintett szolgáltatási piacot teljes egészében lefedik - megismerniük és alkalmazniuk a versenytörvényi rendelkezéseket. Legalább azt el kellene érni, hogy a kamarai döntéshozatali eljárásban a versenytörvénnyel való összhang szempontjából is vizsgálják a meghozandó döntéseket, s ha bizonytalanok a megítélésben, éljenek a versenytörvény biztosította eszközökkel - nemleges megállapítás, illetve egyedi mentesítés kérése - annak érdekében, hogy törvényes működésük minden vonatkozásban biztosított legyen. Az ilyen nagy tekintélyű és befolyású szervezeteknél, mint például a szakmai kamarák, amelyek a tagok piaci viselkedésére erőteljes hatást képesek gyakorolni, ez különösen fontos lenne. Bármennyire is legitimek e szervezetek általános céljai az etikai kódexek (tisztesség, fair viselkedés stb.) normáinak megfogalmazásakor és alkalmazása során, nem szabad elfeledkezni arról, hogy más közérdekek (versenyből következő jóléti hatások) érvényesülése érdekében csupán az olyan mértékű versenykorlátozásokat indokolt tolerálni, amelyek arányosak az elérni kívánt célokkal, amelyeknek bizonyítható előnyei nagyobbak hátrányaiknál.

2.2.3. Erőfölénnyel való visszaélés

A versenytörvény V. fejezete fogalmazza meg az erőfölénnyel való visszaélésre vonatkozó tilalmat. Az erőfölénnyel történő visszaélés tényállásának értelemszerűen két feltétele van: az erőfölény megléte és a visszaélő magatartás. A tényállás megvalósulásához a két feltételnek együttesen kell teljesülnie.

1999-ben erőfölénnyel való visszaélés gyanúja miatt indult eljárásban 35 versenytanácsi határozat született. Az esetek többségében (21 ügyben) megállapítható volt az erőfölény, de visszaélés miatt csak hét esetben született marasztaló döntés. A Versenytanács három esetben szabott ki bírságot összesen 13.500 eFt összegben, míg két ügyben eltekintett a bírságolástól, mivel az eljárás alá vont vállalkozások tényleges szándékot mutattak a jogsértő magatartás megváltoztatására, további két esetben csekély mértékű jogsértés megállapítása miatt szüneteltetésre került sor, amely az utóvizsgálatot követően megszüntetéssel zárult. A bírságot kiszabó határozatok közül csupán egy emelkedett jogerőre, s a marasztalt vállalkozás a bírságot is befizette.

A Versenytanács további 10 ügyben csekély jelentőségű jogsértést észlelve élt a szüneteltetés eszközével, az utóvizsgálatok folyamatban vannak, így a végső döntések 2000-ben várhatók.

Az 1999-es évet a **kábeltelevíziós** szolgáltatók ellen indított versenyfelügyeleti eljárások nagy száma jellemezte, és ezek mindegyike az erőfölénnyel való visszaélés gyanúja miatt indult. A 15 eljárás mindegyikében meg lehetett állapítani a szolgáltató érintett piacon fennálló erőfölényét, visszaélést azonban mindössze öt ügyben lehetett bizonyítani, ebből kettő, csekély súlya miatt, szüneteltetéssel végződött.

Az erőfölény meglétének megállapítása érdekében a vizsgálat során figyelembe kell venni, hogy a kábeltelevíziós szolgáltatást - a felhasználói cél azonossága szempontjából - elvileg a tetőantenna (szobaantenna) és az egyedi vagy csoportos műholdvevő rendszer képes helyettesíteni. A felhasználási cél mellett az árat, a minőséget és a teljesítés feltételeit is mérlegelve azonban az elvi helyettesítők nem bizonyulnak ésszerű alternatívának. A vizsgált esetekben ez azt jelentette, hogy az eljárás alá vont szolgáltatóknak érdemben nem kellett tekintettel lenniük a piac többi szereplőjének velük kapcsolatos piaci magatartására, ezért erőfölényes helyzetben voltak.

A **KÁBELTEL Kanizsa Kft.**(Vj-2/1999), a **MISKOLCI KÁBEL-TV Kft.**(Vj-4/1999) és a **KÁBELKOM Nyíregyháza Kft.**(Vj-5/1999) ellen indított eljárásban a Versenytanács erőfölénnyel való visszaélésnek ítélte a szolgáltatók azon magatartását, hogy az országos magyar kereskedelmi adókat csak a bővített, legmagasabb díjú programcsomagban kínálták.

A Versenytanács határozataiban kifejtette, hogy a magyar nyelvű programok a magyar fogyasztók számára kiemelkedő jelentőséggel bírnak, és magas nézettségük a nem magyar nyelvű programoktól eltérő jelleget kölcsönöz a magyar kereskedelmi adásoknak. Az eljárás alá vont kábeltelevíziós szolgáltatók a különböző külföldi csatornák átvételétől tették függővé ezen népszerű magyar programok biztosítását. A felmérések szerint a bővített programcsomagot a fogyasztók több mint 90%-a választja, amelynek oka nem a rétegigényeket kielégítő külföldi programok iránti érdeklődés, hanem a magyar kereskedelmi adók magas nézettsége. Ennek következtében a legnépszerűbb adások bővített programcsomagban való elhelyezése alkalmas arra, hogy a nézőket a magasabb árfekvésű csomag megvételére „kényszerítse”, aminek következtében olyan adásokért is fizet a fogyasztó, amelyek számára érdektelenek, és ezért nem kívánná azokat megvásárolni. Az eljárás alá vont szolgáltatók ezen magatartása - mivel az egyes programok nem minősülnek önálló árunak - formálisan nem sérti ugyan a versenytörvény árukapcsolás tilalmát kimondó rendelkezését, de - mint árurészek összekapcsolása, - a tiltott árukapcsolással azonos módon hátrányos a fogyasztók számára.

A **KÁBELKOM Nyíregyháza Kft.** által tanúsított piaci magatartás vizsgálata eredményeképpen a Versenytanács visszaélésnek minősítette az eljárás alá vont által alkalmazott szolgáltatási megállapodás egyik szerződési feltételét, miszerint „a havi szolgáltatási díjat a szolgáltató jogosult módosítani”, mindössze az előfizetőt kell tájékoztatnia a tervezett változtatást megelőzően 30 nappal. Az idézett szerződési feltétel - mint egyoldalú díjváltoztatási jog - indokolatlan előnyt biztosít a szolgáltatónak, mert a díjemelésnél figyelembe veendő szempontok meghatározására egyoldalúan jogosítja fel az eljárás alá vont vállalkozást anélkül, hogy a szerződéses partnerek által kiszámítható lenne a mindenkori teljesítés időpontjában esedékes díj. A szolgáltatási megállapodás nem rendelkezett arról sem, hogy a megváltozott díj el nem fogadása esetén hogyan jön létre a szerződésmódosítás.

A Versenytanács fenti ügyben hozott határozata szerint az eljárás alá vont vállalkozás akkor jár el helyesen, ha vagy olyan csúszo árklauzulát szerepeltet a szolgáltatási megállapodásban, amely lehetőséget biztosít arra, hogy a havi előfizetési díjak a mindenkori teljesítés időpontjában az előfizető által ellenőrizhető módon egyértelműen kiszámíthatók legyenek, vagy vállalja a szerződés folyamatos módosítását a megrendelőivel való közös megegyezés alapján. Ez azt is jelenti, hogy nem élhet jogszerűen a szolgáltatásból való kikapcsolással, ha az előfizető csak a korábbi díjat fizeti meg.

A Versenytanács szükségesnek tartotta az ügyben bírság kiszabását (500 ezer Ft összegben) az előfizetési díj egyoldalú emelését lehetővé tevő szerződési kikötés miatt, amelyet a korábbi években már több határozatában jogsértőnek minősített.

A Versenytanács a kábeltelevíziós szolgáltatók által alkalmazott **díjak** tekintetében - melyeket az eljárás alá vontak (hivatkozva a rendszer műszaki fejlesztésére) jelentős mértékben, esetenként 40-60%-kal emeltek egyik évről a másikra - több eset kapcsán kifejtette a következőket:

Visszaélésszerűen megállapított ár a túlzottan magas ár. Az ár pedig akkor túlzottan magas, amikor a vállalkozás gazdaságilag indokolt költségei és a befektetés adott szakmát jellemző kockázatával arányban álló hozam alapján számított („tisztességes”) nyereség összegét meghaladja. A Versenytanács általában nem fogadta el az eljárás alá vont vállalkozások által végzett - kizárólag a tulajdonosi jövedelem-elvárásokból kiinduló - kalkulációkat. Saját számításaiban a vállalkozások által szolgáltatott adatokra támaszkodva az indokolt tarifaszint alapjául figyelembe vette a műsordíjat és a jogdíjakat mint közvetlen költséget, valamint azokat a közvetett költségeket,

melyeket számításokkal alátámasztottak, a további közvetett költségek és a nyereség tekintetében - egyéb megbízható információk hiányában - csak az infláció mértékével növelt előző évi értékekkel számolt.

A Versenytanács az általa számított díjhoz képest kisebb mértékű eltérést mutató tényleges díjat nem minősítette túlzottan magasnak. A számított és a tényleges díj eltéréseinek minősítésekor figyelembe vette, hogy a kábeltelevíziós piacot jellemző nagymértékű műszaki átalakítás indokolhatja egyes további költségek és a nyereség infláció mértékénél nagyobb emelkedését. Egyes esetekben azt is méltánylandó körülménynek tekintette, hogy az eljárás alá vont szolgáltató egy korábban veszteséges vállalkozás tevékenységét vette át, miközben a hálózatot is átépítette, vagy az előzőnél bővebb programválasztékot nyújtott. A felsorolt elveket alkalmazva a Versenytanács nem marasztalta el tisztességtelen áralkalmazás miatt az eljárás alá vont kábeltelevíziós szolgáltatókat.

Kiemelésre érdemes, hogy két olyan esetben, amikor a Versenytanács csekély súlyú jogsértés miatt az eljárás szünetelését rendelte el, az eljárás alá vont szolgáltatók vállalták a szolgáltatási díj csökkentését. Az eljárás szünetelésének jogintézménye tehát hatékony eszköznek bizonyult a piaci szereplők jogkövető magatartás felé terelésében.

1999-ben a Versenytanács a legsúlyosabb erőfölénnyel való visszaélésnek a **Déldunántúli Gázszolgáltató Rt. és három leányvállalatának** törvénysértő magatartását ítélte, amit a viszonylag magas, összesen 12.000 eFt-os bírság is kifejez (Vj-10/1999).

Az eljárás alá vont vállalkozások a gázellátásba bekapcsolódó fogyasztóktól a gázszolgáltató tulajdonát képező mérőóra és nyomásszabályozó felszerelését - ami a szolgáltatás megkezdésének előfeltétele - 7500 Ft-os díj ellenében végezték. A Versenytanács szerint visszaélés történt akkor, amikor olyan munkafázisok elvégzéséért számítottak fel díjat, amelyek nélkülözhetetlenek a törvényben rögzített kizárólagos jogaik és az ezzel járó kötelezettségeik teljesítéséhez. A számlában feltüntetett tevékenységek bármelyikének elhagyása ugyanis veszélyeztette volna a gázszolgáltatás biztonságát.

A jogi monopóliumot élvező vállalkozás olyan közérdekű tevékenységet lát el a fogyasztásmérő és a nyomásszabályozó beszerelésekor, amelyért díjat csak akkor és olyan mértékben számíthatna fel, ha és amire jogszabály kifejezetten feljogosítja, márpedig jogszabály a tevékenység egyes mozzanatairól ellenkezőleg rendelkezik, amennyiben díjmentes bekapcsolás előtti ellenőrzésről és nyomásszabályozó szerelésről intézkedik.

A Versenytanács tehát megállapította, hogy a közös erőfölényben levő eljárás alá vont vállalkozások olyan pótlólagos forrást biztosítottak maguknak, amelyet sem jogszabályi felhatalmazás, sem pedig szakmai indok nem támaszt alá. A jogok és kötelezettségek egyensúlyának indokolatlan megbontása pedig gazdasági erőfölénnyel való visszaélésnek minősül.

Az üzleti kapcsolattól való indokolatlan elzárkózás miatt mondta ki a jogsértést a Versenytanács az **INTERCOM Rt. Budapest** ellen (Vj-161/1998), és 1.000 eFt. bírság kiszabásával szankcionálta. A TESCO Áruház a „Titanic” című film video változatát a szállító INTERCOM által ajánlott árnál olcsóbban hirdette értékesíteni. Az INTERCOM ekkor megtagadta a filmek leszállítását, sőt minden más termék szállítását is felfüggesztette.

A Versenytanács határozatában rámutatott, hogy az ajánlott fogyasztói ár kikényszerítése különösen a kiskereskedelmi áruházláncok esetében alkalmas arra, hogy korlátozza a gazdasági versenyt. Ezen túl a kiszolgálás megtagadása közvetlen beavatkozást jelent egy független vállalkozás üzletvitelében, amely magatartás önmagában is alkalmas a gazdasági verseny korlátozására. A magatartás versenyellenes azért is, mert alkalmas arra, hogy a műsoros videokazetta forgalmazást végző többi vállalkozót elriassza a versenytől, a piacra belépni szándékozók pedig attól visszatartsa. Az üzleti kapcsolattól való elzárkózás gazdaságilag nem indokolható, mivel egyrészt az INTERCOM állításával szemben alkalmatlan a kalózkidadások elleni küzdelemre, másrészt ellentétes a fogyasztók érdekeivel, és bizonyított a kikényszerített áruniformizálás piaci viszonyokat torzító hatása.

Kiemelésre érdemes a **ROCLA Hungária Csőgyártó és Szerkezetépítő Kft.** ügye (Vj-31/1999), amely kézzelfogható példát szolgáltatott az egy-egy iparágban megélénkülő verseny fogyasztói árakra gyakorolt jótékony hatására. Az eljárás alá vont 1998 tavaszáig egyes építészeti beton és vasbeton termékcsoportok piacán erőfölényes helyzetben volt. Ekkor új piaci szereplő jelent meg, aki veszélyeztette ezt a megszokott piaci pozíciót, mire a ROCLA visszavonta az előzőleg kiadott árjegyzékét, új árlistáján látványosan mérsékelte árait. Felmerült a gyanú, hogy a meghirdetett alacsony árak felfaló jellegűek. A vizsgálat arra a következtetésre jutott, hogy az eljárás alá vont korábbi árai voltak olyan magasak, hogy még a nagyarányú árcsökkentés sem tette veszteségessé az egyes termékeket. Az alkalmazott alacsony árak tehát nem voltak jogsértőek.

Ugyancsak említésre érdemes a felfaló árazás témakörében a **Microsoft Magyarország Számítástechnikai Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.** ügye (Vj-76/1999). A GVH azért indított eljárást, mert valószínűsíthető volt, hogy a vállalkozás az általa meghirdetett értékesítési akció idejére túlzottan nagy árengedményt alkalmazott a szerverek némely típusára, amely piacon ugyan az eljárás alá vont cég nincs erőfölényben, viszont a

munkaállomások piacán meglévő erőfölénye kiterjeszhető a kapcsolódó piacokra is, ami egy hosszan tartó akció esetén alkalmas lehetett volna az erőfölény és az azzal való visszaélés megállapítására. A visszaélés azonban nem valósult meg, mert az egyes összekapcsolt termékek külön-külön is kaphatóak voltak a piacon, valamint a magas árengedmény rövid ideig volt érvényben, miközben az értékesített termék darabszámát is korlátozták, így módon tehát az akció nem volt alkalmas arra, hogy a versenytársakat kiszorítsa a piacról.

Fontos jogalkalmazási elvet mondott ki a Versenytanács a **Magyar Posta Rt.** ellen folytatott eljárást megszüntető határozatában (Vj-50/1999). A vizsgálat azért indult, mert a Posta a lapterjesztés BAZ megyei részpiacán a szokásosnál jóval magasabb árra tett ajánlatot a Déli Hírlappal együtt kézbesített ún. „jumbo” lapok terjesztésére.

A Versenytanács rámutatott, hogy a szerződéses üzleti kapcsolat értékelése során nem hagyható figyelmen kívül, hogy a vizsgált magatartás a kapcsolat melyik szintjén (előkészítés, teljesítés, megszűnés) érvényesült. A szerződés előkészítését az alkufolyamat jellemzi, és ennek során irreálisnak tűnő árak is elhangozhatnak. Az alku ajánlatok még erőfölény esetén sem tekinthetők önmagukban visszaélésnek. A visszaélés ugyanis objektív fogalom: az erőfölényben levő cég - helyzetét felhasználva - befolyást gyakorol a piaci struktúrára, ahol ennek következtében a verseny csökken. Márpedig a GVH a versenycelemekények szabad piaci viszonyokra gyakorolt hatását vizsgálja, nem pedig a vállalkozás etikus vagy nem etikus magatartását.

2.2.4. Összefonódások ellenőrzése

A versenytörvény VI. fejezetében foglalt összefonódás ellenőrzési rendelkezések célja, hogy minden, a gazdaság szempontjából lényeges vállalatgyűlést vagy felvásárlást (és egyéb irányításszerzést) versenyfelügyeleti ellenőrzés alá vonjon. Először annak vizsgálatára kerül sor, hogy engedélyköteles-e az összefonódás, ezt követően a GVH az összefonódás következtében a piaci helyzetben várhatóan bekövetkező változásokat elemzi. Ha az adott összefonódás tovább erősít erőfölényes helyzetet, esetleg újabbat hoz létre, vagy akadályozza a versenyt, akkor a GVH megtilthatja azt, feltéve, hogy a vele járó előnyök nem haladják meg a verseny korlátozásából fakadó hátrányokat.

Az előző évi 49-nél némileg kevesebb, 46 összefonódással kapcsolatos döntést hozott 1999-ben a Versenytanács. Negyvennégy esetben az érintett vállalkozás(ok) által benyújtott kérelemre, két esetben pedig olyan eljárás lezárásaként, amelyet a GVH indított hivatalból, mert vélelmezte, hogy az érintett vállalkozások elmulasztottak engedélyt kérni. További öt esetben a kérelmező visszavonta az engedély iránti kérelmét, ami értelemszerűen az eljárás megszüntetését vonta maga után. A hivatal a 46 versenytanácsi határozat közül négy esetben az engedélykérési kötelezettség hiányát állapította meg, a további 42 érdemben elbírált összefonódás mindegyikét engedélyezte a Versenytanács. Öt esetben került sor bírság kiszabására az engedélykérési határidő elmulasztása miatt, ebből egy esetben kért bírósági felülvizsgálatot az ügyfél, vitatva az engedélykérési kötelezettség tényét.

Az engedélykérési kötelezettség hiánya két esetben (Vj-165/1998 és Vj-89/1999) azon alapult, hogy az összefonódás résztvevőinek előző évi forgalma nem érte el a versenytörvényben az engedélykérési kötelezettség feltételéül előírt küszöbértékek valamelyikét. További két döntés (Vj-106/1999 és Vj-126/1999) pedig azon alapult, hogy a versenytörvény 25.§-a szerint nem minősül összefonódásnak, amikor egy pénzügyi befektető (pl. bank, biztosító) továbbbértékesítési céllal (átmenetileg) irányítási jogot szerez ugyan, de ténylegesen nem él ezzel a lehetőséggel, a vállalkozás üzletpolitikájára hatást nem gyakorol. Ezzel összhangban döntött az utóbbi ügyben úgy a Versenytanács, hogy nem minősül összefonódásnak az, hogy a **Hungária Biztosító Rt.** megvásárolja a MATÁV Rt.-től a **MATÁVkábelTV Kft.** üzletrészeit - 75% szavazati jogot biztosító - 25%-át. A felek közötti szerződésből ugyanis megállapítható volt, hogy a MATÁVkábelTV Kft. versenyjogi értelemben vett (tényleges) irányítója a MATÁV Rt. marad. A Versenytanács az üggyel kapcsolatban ugyanakkor kimondta, hogy egy évnél hosszabb időszak esetén az átmenetiségre való hivatkozás csak akkor fogadható el, ha garanciák vannak arra, hogy az elvileg megszerzett irányítást ténylegesen nem gyakorolják. Általában ugyanis átmeneti irányításszerzés esetén a továbbbértékesítés egy éven belül megvalósul. (A konkrét ügyben a Versenytanács azonosított ilyen garanciákat.)

Az érdemben elbírált 42 ügy túlnyomó többségében, 35 esetben irányításszerzés formájában történt az összefonódás, hat esetben egy vállalkozás része került át egy másik vállalkozáshoz, és csak egy esetben történt tényleges egyesülés összeolvadás formájában.

Az irányítás megszerzése kilenc esetben vállalkozáscsoporton belüli irányítás átadás (anyavállalat a leányvállalatnak, leányvállalat a másik leányvállalatnak) keretében valósult meg, így például amikor a **TITÁSZ Áramszolgáltató Rt.** irányítását a németországi Bayernwerk AG egyik leányvállalatától, az Isar-Amperwerke AG-től annak másik leányvállalata, a **Bayernwerk Hungária Rt.** vette át (Vj-166/1999). Az ilyen eseteket a hatályos versenytörvény összefonódásnak minősíti, a Versenytanács azonban általános gyakorlathoz hasonlóan abból indul ki, hogy a versenytörvény 12.§-a alapján az egymástól nem független (egy vállalkozáscsoportba tartozó)

vállalkozások összefonódás nélkül is összehangoltan léphetnek fel a piacon, vagyis a vállalkozáscsoporton belül végrehajtott irányítás-átadás a versenyhelyzetet nem befolyásolja, erre tekintettel elvileg sincs alap az engedély megtagadására.

A legjelentősebb, és a nyilvánosság érdeklődésére is számot tartó összefonódások a **távközlést, a gyógyszer kereskedelmet, az élelmiszeripart, az élelmiszer kiskereskedelmet és az autóipart** érintették.

A **távközlési piacon** hat eljárásra került sor. Az esetekből megállapítható, hogy a piac szereplői igyekeznek maguknak minél kedvezőbb starthelyzetet biztosítani a küszöbön álló - legkésőbb a 2002. évben bekövetkező - piacnyitás időpontjára. Összefonódások révén növelte piaci erejét a **Magyar Telecom B.V.** (MATEL) egyrészt azáltal, hogy irányítást szerzett a **JÁSZTEL Rt.** felett (Vj-35/1999), ezáltal részesedése a magyarországi távközlési hálózathoz tartozó összes végfelhasználóból 6,9%-ról 7,7%-ra növekedett, másrészt annak révén, hogy az a franciaországi **VIVENDI** csoporthoz tartozó **CG SAT S.A.** szerzett felette irányítást (Vj-109/1999), amely érdekeltségekkel rendelkezik a magyarországi víz- és csatornaszolgáltatásban. Ez utóbbi körülmény abból a szempontból bír jelentőséggel, hogy a piacnyitást követően a víz- és csatornahálózat távközlési alépítményként is felhasználhatóvá válik mint a távközlési hálózatépítés potenciális stratégiai eszköze. Szintén egyre markánsabb piaci szereplővé válik a hollandiai **United Pan-European Communication B.V.** (UPC), amely amellet, hogy Budapest jelentős részén és több vidéki nagyvárosban végez kábeltelevíziós szolgáltatást, a korábbi - egy másik hollandiai vállalkozással - közös irányítását egyedüli irányítássá változtatta a **Monor Telefon Társaság Rt.** felett (Vj-169/1999). A VIVENDI és a UPC vállalkozáscsoport fenti tranzakcióit a Versenytanács engedélyezte, mert azok nem egyszerűen nem veszélyeztetik a jelenlegi és a jövőbeni (a piacnyitást követő) gazdasági versenyt, hanem valószínűsíthetően erősítik is azt annak révén, hogy a rendkívül erős piaci pozíciókkal rendelkező MATÁV Rt.-vel szemben a két vállalkozáscsoport nagyobb eséllyel kelhet versenyre a vezeték nélküli távbeszélő- és kábeltelevíziós szolgáltatás piacán.

A MATÁV Rt. is törekszik piaci pozíciói erősítésére. Erre a helyi telefontársaságok felvásárlásával csekély esélye mutatkozik, hiszen még az egyik legalacsonyabb országos részesedéssel bíró JÁSZTEL Rt. feletti irányítás megszerzésére tett kísérletét sem engedélyezte - 1998-ban - a GVH. Növelni igyekszik ugyanakkor részesedését a MATÁV Rt. a kábeltelevíziózás piacán. Ez azért jelenthet problémát,¹³ mert így a MATÁV saját helyi hálózataival párhuzamos hálózatokat szerez meg (vagy előzi meg azok mások általi kiépítését), és így csökken a hálózatok közötti verseny lehetősége e távközlési verseny kialakulása szempontjából lényeges területen. A távközlési törvény ugyan tartalmaz ezt korlátozó rendelkezéseket (a 30 ezer lakosnál népesebb településeket érintően a helyi koncesszióval rendelkező telefontársaságok és azok a vállalkozások, amelyekben 25%-ot meghaladó szavazati joggal rendelkeznek, nem ellenőrizhetnek saját helyi távbeszélő hálózatukkal párhuzamos kábeltelevíziós hálózatokat), melyek azonban jelenlegi formájukban megkerülhetőek. A MATÁV kábelTV Kft.-t azáltal, hogy a MATÁV Rt. a szavazati jogok 75%-át eladta a Hungária Biztosító Rt.-nek (Vj-126/1999), e rendelkezések már nem korlátozzák kábeltelevíziós hálózatának bővítésében. Ez azt jelenti, hogy a MATÁV Rt. az eredeti jogalkotói szándékkal ellentétesen, de jogszerűen cselekedve járt el. A Versenytanács határozatában rámutatott, hogy a versenyre a szabályozás megkerülése révén gyakorolt hatás negatív. Versenyjogi szempontból azonban - az előzőekben már kifejtettek alapján - a MATÁV Rt. változatlanul a MATÁV kábelTV Kft. irányítójának minősül, így a tranzakció nem minősül olyan összefonódásnak, amelyet a versenytörvény alapján tiltani lehetne. Az, hogy az irányítás ténylegesen a MATÁV-nál marad ugyanakkor azt is jelenti, hogy a MATÁV kábelTV Kft. esetleges kábeltelevíziós hálózat-felvásárlásához kapcsolódó összefonódás-engedélyezési eljárásban a várható versenyhatások értékelésekor a MATÁV Rt. is figyelembe veendő, ilyen esetben pedig érdemben lehet hivatkozni a fent megfogalmazott versenypolitikai aggályokra. Ezzel összefüggésben utalunk arra, hogy a MATÁV kábelTV Kft. az 1999 második félévében benyújtott hat - kábeltelevíziós vállalkozás (hálózat) feletti, irányítás szerzésére irányuló - kérelme közül négyet visszavont. Engedélyezte ugyanakkor a Versenytanács a MATÁV Rt. 100%-os tulajdonában álló **MATÁVCOM Kommunikációs Rendszereket Szolgáltató Kft.** irányításszerzését a hálózatszereléssel és -kivitelezéssel foglalkozó **X-Byte Kft.** (Vj-71/1999) és a **BCN Kommunikációs Hálózati Tervező és Szolgáltató Kft.** (Vj-81/1999) felett.

A **gyógyszer nagy- és kiskereskedelmi piacon** koncentrációs folyamat zajlik. Ezt jelzi az év során elbírált öt eset is. Az irányítási jogok változásával kapcsolatos események kezdeti - 1999-ben lezárult - része engedélyköteles volt ugyan, de valódi koncentrációt nem eredményezett, hiszen csupán a további tranzakciók előkészítését szolgálta, s az Arago csoporton belül maradt (Vj-178, 179, 180/1998). A nagykereskedelmi piacon valódi koncentrációt a **Phoenix Pharma Rt.** felvásárlása eredményezett (pl. **Dunapharma** feletti irányításszerzés Vj-170/1998). Közös jellemzője a folyamatnak, hogy a korábban a privatizáció során pénzügyi befektetők (pl. Arago) kezébe kerülő kereskedelmi vállalatok a változások eredményeként szakmai, illetve más pénzügyi befektetők kezébe kerülnek (a még folyamatban lévő koncentrációs tranzakciók fő érintettje a

¹³ A problémával részletesebben is foglalkozik a beszámoló 3.1 Aktív szerepvállalás a versenyt érintő kérdésekben c. fejezete.

nagykereskedelmi piac várhatóan második legnagyobb szereplőjévé váló Phoenix csoport, valamint a kevésbé koncentrált kiskereskedelmi piac potenciálisan legnagyobb szereplőjévé váló UTA Pharma csoport). A piaci mozgás további eseménye az Alkaloida Vegyészeti Gyár jogutódjának, az ICN Magyarország Rt.-nek a gyógyszer nagy- és külkereskedelemben érdekelt Fúzió-Pharma Rt. feletti irányításszerzése (Vj-7/1999), ami a gyógyszergyár és a nagykereskedelmi vállalat vertikális integrálásával erősíti a gyártó piaci pozíciót.

Az előző évekhez hasonlóan több - összesen nyolc - összefonódás engedélyezési eljárás érintette az **élelmiszergazdaságot**. Az irányítási jog megszerzését mindegyik esetben engedélyezte a Versenytanács, mert nem hoztak létre olyan fokú koncentrációt, amely a verseny szempontjából aggályos lenne. Igaz ez a tejiparra is, ahol a Hajdútej Tejipari Rt. (Vj-32/1999) és a Gála Hungária Rt. (Vj-102/1999) 15-20% közötti mértékűre növelte részesedését az országos tej-tejtermék értékesítésből. A **Hajdútej Tejipari Rt.-nek a Lakto 2000 Kft.** feletti irányításszerzése esetében az összefonódással érintett vállalkozások együttes részesedése azon megyék tejfelvásárlásából, ahol telephelyeik vannak, közel 90% volt. A Versenytanács abból indult ki, hogy az összefonódással érintett földrajzi piac meghatározásánál nemcsak az összefonódásban résztvevő (jelen esetben: vevő) vállalkozások piaci helyei bírnak jelentőséggel, hanem az eladók által reálisan elérhető további vevők piaci helyei is. A szállítási költségek, aállítás technikai feltételeinek elemzése alapján a Versenytanács arra a következtetésre jutott, hogy az érintett földrajzi piac minimálisan kiterjed az ország Dunától keletre eső részére és Budapestre, mely piacon az összefonódás résztvevői a tejfelvásárlásból csak 30% körüli mértékben részesednek. Ez a piaci részesedés - figyelemmel arra is, hogy a területen tevékenykedő tejfeldolgozó vállalkozások jelentős kapacitás tartalékokkal rendelkeznek - nem eredményez gazdasági erőfölényes helyzetet, ezért a Versenytanács az összefonódást engedélyezte.

Szintén az érintett piac (az adott esetben nem a földrajzi, hanem az árupiac) szempontjából jelentős az az ügy, amelyben a Versenytanács engedélyezte, hogy a **Győri Keksz Kft.** megvásárolja a **Stollwerck-Budapest Édesipari Kft.** székesfehérvári üzemét (Vj-116/1999). A Versenytanács az adott áruk felhasználási céljának, árának és jellemző tulajdonságainak értékelése alapján arra a következtetésre jutott, hogy az összefonódás résztvevői által gyártott áruk más árukkal ésszerűen helyettesíthetőek. Az édes kekszek és ostyák a csokoládékkal, a müzli szeletekkel és a mézes süteményekkel; a sós kekszek pedig a sós pálcikákkal és perecekkel, valamint az olajos magvakkal. Az így értelmezett árupiacon az összefonódás résztvevőinek részesedése 20-25%-ra tehető, ami a verseny fennmaradását nem veszélyezteti.

Az **élelmiszer kiskereskedelemben** tovább folytatódott a koncentrációs folyamat. A végbement változások egy része valójában azonos vállalatcsoporton belüli mozgás volt (pl. az ASPIAG érdekkörében a **SPAR-t** és az **ÉLIKER-t**, valamint a **GENERÁL-t** érintő irányítási jog változások (Vj-21/1999 és Vj-145/1999), valamint a **METRO** csoporton belüli változás (Vj-146/1999)). Ezek az esetek a piaci koncentrációra jelentős hatással nem voltak. Valódi - bár jelentős piaci hatással nem járó - koncentrációt eredményezett ezzel szemben a **JULIUS MEINL** többségi irányítási jog szerzése az **ALFA** felett (Vj-96/1999), valamint később a **JULIUS MEINL**-nek a **RANSART** csoporthoz kerülése (Vj-97/1999). Ez utóbbi tranzakció közvetlenül érinti a **PROFI-t** is, azonban az irányításszerzők nyilatkozata szerint - bár a tulajdonosi részesedés és a vezető testületekben viselt tisztségek révén elvileg lehetséges lenne, hogy a **RANSART** csoport határozza meg a **PROFI** versenybeli magatartását - a **PROFI** a tranzakció után is jogosult lesz piaci magatartását a **JULIUS MEINL**-től függetlenül meghatározni. Ez természetesen azt is jelenti, hogy mivel a fúziós engedélyt e ténnyt is figyelembe véve adta meg a Versenytanács, a **PROFI** és a **JULIUS MEINL** közötti bármilyen versenykorlátozó megállapodás a versenytörvény alapján tilos (bár adott esetben mentesülhet).

A nemzetközi vállalatfelvásárlások hatásai a magyar piacon is éreztették hatásukat. A multinacionális vállalatok magyarországi leányvállalatai összefonódásukhoz kértek engedélyt anyavállalataikhoz hasonlóan. Ennek tipikus eseteként szolgál az autópárt érintő három összefonódási kérelem a **Ford Motor Company** irányításszerzése a **Volvo Personvagnar Holding AB. felett** (Vj-59/1999), a **Renault S.A.** irányításszerzése a **Nissan Co. Ltd.-k felett** (Vj-101/1999) és az **AB. Volvo** irányításszerzése az **AB. Scania** felett.

A műtrágya és növényvédőszer kiskereskedelemre volt hatással az a tranzakció, melynek következtében a **BayWa AG** irányítása alá került az **RWA Raiffeisen Ware Austria AG** (Vj-99/1999). Ez az ügylet a két cég eddigi külön érdekeltiségébe tartozó hazai leányvállalatok közötti versenyt szüntetheti meg, és okoz ezáltal piaci koncentrációt. Az összefonódás engedélyezése a piaci szerkezetben - a nagy számú versenytárs jelenléte következtében - nem jár kedvezőtlen hatással.

Az **ipar** területét érintően (nem számítva az engedélykerési kötelezettség alá nem eső, illetve vállalkozáscsoporton belüli összefonódásokat) 14 összefonódást bíralt el a Versenytanács, és mindegyiket engedélyezte. Sajátos, hogy az elbírált összefonódások többsége olyan külföldön honos vállalkozások között jött létre, amelyeknek vannak magyarországi érdekeltégei (leányvállalat és/vagy Magyarországra irányuló export), és így a versenytörvény értelmében a GVH engedélye is szükséges. A vegyipar területét szintén több fúzió (pl. **Exxon-Mobil**: Vj-107/1999; **Hoechst-Rhone-Poulenc**: Vj-143/1999) érintette. Az összefonódások a nemzetközi piacok szempontjából nem egy esetben nagy jelentőségűek voltak, amit az is jelez, hogy az említett

ügyekkel az Európai Bizottság is foglalkozott. A magyar piacon azonban az összefonódásoknak a résztvevők jellemzően 10% alatti piaci részesedése alapján érdemi versenyhatása nem volt. Az ipart érintő azon összefonódások tekintetében, amelyben magyar vállalkozások is érdekelték voltak, figyelmet érdemel a **MOL Rt.** vertikális terjeszkedése: egy kisebb gázszolgáltató (**ZAB Zemplén-Abauj Gázszolgáltató Rt.**: Vj-143/1998) és egy PB gáz forgalmazó (**BP Gas Magyarország Kft.**: Vj-44/1999) feletti irányításszerzése. A verseny szempontjából aggályos lehet, ha valamely vállalkozás – mint az adott esetben a gázt elsődlegesen értékesítő MOL Rt. – vevőinek piacán is jelen van. Az adott esetben azonban a MOL Rt. piaci részesedése olyan csekély mértékű és olyan csekély mértékben emelkedett (az országos gázszolgáltatás esetében 0,2%-ról 0,4%-ra, a PB gázból 0,1%-ról 3,0 százalékra), ami nem indokolta az összefonódás megtiltását.

A **Renault** kisebbségi - 22,5%-os - részesedéssel szerzett irányítást a **Nissan** felett (Vj-101/1999). Egy vállalkozás úgy is irányíthat egy másik vállalkozást, hogy nem rendelkezik többségi szavazati joggal. Létezhetnek ugyanis olyan körülmények, amikor az 50% alatti (kisebbségi) szavazatot képviselő részvények, üzletrészek a gyakorlatban többségi szavazatot és ezen keresztül irányítási lehetőséget biztosítanak tulajdonosuk részére. A Renault részére az irányítási lehetőséget az biztosítja, hogy rajta kívül nincs jelentős súlyú részvényese a Nissannak, és az elmúlt évek tapasztalatai szerint a több mint százezer kisorosztályos csak elenyésző mértékben képviselteti magát a társaság közgyűlésén.

A korábbi években jelentős számban voltak olyan összefonódások, amelyek a privatizációhoz kapcsolódtak, még 1998-ban is öt ilyen ügy volt. 1999-ben - összhangban azzal, hogy a privatizáció lényegében lezajlott - privatizációhoz kapcsolódó ügy nem került a GVH elé. Bizonyos szempontból azonban összefügg a privatizációval az **IRISBUS Holding S.L.**-nek az **IKARUSBUS Járműgyártó Rt.** feletti irányításszerzése (Vj-159/1999). Az IKARUS Járműgyártó Rt. felett - 1998-ban - a privatizáció keretében a végső soron belföldi magánszemélyekből álló MT-Liz Kft. szerzett irányítást. A vállalkozás gazdasági helyzetét azonban nem sikerült stabilizálni, ezért a tulajdonos arra kényszerült, hogy fő tevékenységét, az autóbuszgyártást értékesítse, és az ellenértékből kísérelje meg biztosítani a megmaradó tevékenységek továbbélését.

A pénzügyi szolgáltatásokat érintően két összefonódás ügyében hozott döntést a Versenytanács. A **Creditanstalt-IB Értékpapír Rt.** és a **HYPO Securitities Rt.** között az ügyfélállomány átruházása (Vj-12/1999) és a Postabank és Takarékpénztárnak a Polgári Kereskedelmi Bank feletti irányításszerzése (Vj-15/1999) egyaránt engedélyezésre került, figyelemmel az összefonódás résztvevőinek alacsony (az előbbi esetben 20%-os, az utóbbi esetben 7%-os) piaci részesedésére. Érdekes, hogy mindkét eljárás hivatalból indult, mert az érintett vállalkozások az engedélykérést elmulasztották. Ez a körülmény az összefonódás elbírálását nem érinti, az ugyanolyan szempontok alapján történik, mintha annak engedélyezésére kérelmet nyújtottak volna be. A kérelem benyújtásának elmulasztása miatt azonban - legfeljebb napi tízezer forint - bírság szabható ki. A bírság összegének megállapításakor a késedelem időtartama mellett a Versenytanács az ügy egyéb körülményeit (pl. a mulasztás jóhiszeműsége) is mérlegeli. Így például a Creditanstalt-IB Értékpapír Rt.-re kiszabott 100 ezer forintos bírság esetében figyelembe vette, hogy a kérelmet a GVH ilyen irányú figyelemfelhívása ellenére sem nyújtotta be, míg az együttműködési készséget mutató Postabank Rt.-vel szemben eltekintett a bírság kiszabástól. Bírság kiszabható akkor is, ha a vállalkozás benyújtja ugyan a kérelmet, de a versenytörvényben rögzített határidőn túl. 1999-ben hat ilyen ügy volt, amelyek közül négy esetben szabott ki a Versenytanács együttesen 2.100 eFt összegben bírságot.

A vállalkozás-rész átadás és átvétel révén megvalósuló összefonódások időben gyakoribbá váltak (1997-ben: egy, 1998-ban: kettő, 1999-ben: hat). Emögött valószínűleg az húzódik meg, hogy a termelő vállalat törekszik a privatizáció során megszerzett vállalkozást megtisztítani az olyan tevékenységektől, amelyek korlátozhatják a vállalkozás egészének hatékony működését. Versenypolitikai szempontból ugyanakkor fontos, hogy az ilyen jellegű „profilisztítások” is versenyjogi kontroll alá kerüljenek. A Versenytanács azt a gyakorlatot alakította ki, hogy a versenytörvény alkalmazásában vállalkozás-résznek minősítette az eszközök és/vagy jogok minden olyan együttesét, amelynek az átvevő általi birtoklása - a saját eszközeihez és/vagy jogaihoz hozzáadva - adott áru(k) tekintetében elégséges feltétele a piaci tevékenység végzésének, így annak megszerzésével az adott vállalkozás képes piaci részesedését növelni. A Versenytanács vállalkozás-rész átadás-átvételnél minősítette azt, amikor:

- egy gyáregység (üzemegység, részleg, üzletág) került át egyik vállalkozástól a másikhoz (a **Henkel Magyarország Kft.** megvásárolta a **Kemikal Építőanyagipari Rt.** barcsi gyáregységét (Vj-171/1998); a **Bábolna Takarmányipari Kft.** megvásárolta az **Alföldi Gabonaipari Rt.** takarmányüzletágát (Vj-121/1999); a **Győri Kekszt Kft.** megvásárolta a **Stollwerck-Budapest Kft.** székesfehérvári üzemét (Vj-116/1999));
- az adott áru előállításához-forgalmazásához szükséges és elégséges gépek-eszközök és/vagy jogok, ismeretek (védjegyek, ipari minták, know-how stb.) átadására került sor (a **Bestfoods Magyarország Rt.** megvásárolta a **Globus Konzervgyár Rt.**-től a mustár, ketchup, majonéz termékek előállításához használt gépeket és eszközöket, valamint a kapcsolódó jogokat, ismereteket (Vj-19/1999); a **PICK SZEGED Szalámigyár- és Húsüzem Rt.** megvásárolta a **Szegedi Paprika**

Élelmiszerfeldolgozó és Kereskedelmi Rt. vagyonába tartozó ingatlanokat, tárgyi eszközöket (Vj-156/1998));

- a vállalkozás közvetlenül a vele szerződéses kapcsolatban álló ügyfeleit (a fogyasztókat) adta át egy másik vállalkozásnak, amelynek lehetősége nyílt az átadó vállalkozás által korábban végzett piaci tevékenység folytatásával piaci részesedését növelni (a befektetési szolgáltatást végző **HYPO-Securities Rt.** ügyfeleinek meghatározott körét állományátruházási szerződéssel átadta a **Creditanstalt-IB Értékpapír Rt.**-nek (Vj-12/1999)). (Megjegyezzük, hogy ezt az álláspontot az ügyfél vitatja a bíróság előtt.)

2.3. A bírósági felülvizsgálat tapasztalatai

A hatályos versenytörvény - csakúgy, mint az előző - lehetővé teszi, hogy az ügyfél a GVH érdemi határozatának felülvizsgálatát keresetben kérje (megtámadja) a bíróságon. A kereset nyomán indult közigazgatási perben - melyet I. fokon a Fővárosi Bíróság, II. fokon pedig a Legfelsőbb Bíróság folytat le - a bíróság a GVH határozatát megváltoztathatja, illetve a határozatot hatályon kívül helyezve új eljárásra kötelezheti a GVH-t.

Az előző és a hatályos versenytörvény alapján 1999 végéig hozott érdemi versenytanácsi határozatok alapján összesen 382 közigazgatási per indult, amelyekből ezidáig 281 zárult le jogerősen. Ezek közül a bíróságok 19 esetben változtatták meg részben vagy egészben a GVH határozatát a jogalap tekintetében (vagyis, hogy történt-e jogsértés, vagy sem), 41 ítéletben pedig kisebb-nagyobb mértékben csökkentette a bíróság a GVH által kiszabott bírságot. Továbbá 6 olyan ügy volt, amelyben a bíróság új eljárás lefolytatására kötelezte a GVH-t.

Előző versenytörvény

Az 1996 végéig hatályos versenytörvény alapján hozott és az érintettek által a bíróságon megtámadott, összesen 290 határozat felülvizsgálata a Fővárosi Bíróságon 3 ügy kivételével lezárult, a Legfelsőbb Bíróságon azonban még 36 per folyamatban van.¹⁴

Az 1999-ben jogerős ítélettel befejeződött 17 per közül egy zárult a GVH határozatának jogalap tekintetében történt megváltoztatásával, négy esetben pedig mérséklésre került a GVH által kiszabott bírság. További egy ügyben a Fővárosi Bíróság új eljárásra kötelezte a GVH-t. Ezen ítéletekkel¹⁵ a jogerős megváltoztatott ítéletek száma 19-re, míg a bírság összeget megváltoztatóké 40-re emelkedett. (A megváltoztatott ítéletek az összes jogerős ítélethez viszonyítva 7-8%-ot tesznek ki, míg a bírság a jogerősen elbírált bírság kiszabó határozatok valamivel több mint egynegyedében került mérséklésre.)

Jelenlegi versenytörvény

A jelenlegi versenytörvény alapján 1997-1999. között hozott 113 jogsértést megállapító határozat közül 59-et, az összes ilyen határozat valamivel több mint felét támadták meg a bíróságon. Ezen belül 1999-ben a megtámadott határozatok aránya jelentősen, a korábbi éveket jellemző közel 70%-ról 40% alá csökkent. Ebben szerepet játszhat az, hogy 1999-ben a korábbi éveket jellemzőnél kevesebb súlyos, és így nagyösszegű bírsággal járó jogsértést állapított meg a Versenytanács, de meghúzódhat mögötte az is, hogy a bíróság a korábinál lényegesen kisebb arányban mérsékli a GVH által kiszabott bírságot. Az év második felében szerepe lehetett annak is, hogy a közbeszerzési törvény módosítása következtében már nem záródik ki a pályázat benyújtásának lehetőségéből az a vállalkozás, amely jogerős GVH határozattal öt éven belül marasztalásra került.

A megszüntetést elrendelő határozatok ellen az eljárás alá vont vállalkozások értelemszerűen nem élnek jogorvoslattal, az eljárást kezdeményező bejelentők azonban – élve a Polgári Perrendtartásról szóló törvényben biztosított joggal – viszonylag gyakran fordulnak bírósághoz. 1997-1999. között (nem számítva az eljárás szünetelés utáni megszüntetését elrendelő határozatokat, amelyek ellen nincs jogorvoslat) összesen 183 megszüntető határozatot hozott a Versenytanács, amelyek közül a bejelentők 33-at (18%) támadták meg a bíróságon. Az 1999. évi arány ennél némileg alacsonyabb 13,2%¹⁶ volt.

A jelenlegi versenytörvény alapján eddig megtámadott 92 határozat több mint felét, 55 határozatot a Fővárosi Bíróság már elbírált, és azok közül 30 közvetlenül, 3 pedig a Legfelsőbb Bíróság ítélete nyomán jogerőre is emelkedett. Az 1997. és 1998. években hozott és megtámadott határozatok több mint 80%-ában van már I. fokú

¹⁴ VI/2 táblázat

¹⁵ VI/3 táblázat

¹⁶ A keresetet nem a GVH-hoz, hanem közvetlenül a Fővárosi Bírósághoz kell benyújtani, így a GVH azokról általában csak több hónap múltán szerez tudomást, amikor a Fővárosi Bíróság kéri az ügy iratait. Ezért az itt közölt érték még növekedhet.

ítélet, és az 1999-ben megtámadott 25 határozat közül is 6-ban már döntött a Fővárosi Bíróság. Mindez jelzi, hogy – legalábbis a Fővárosi Bíróságon – a korábbiakhoz képest érezhetően csökkent a perek átfutási ideje.

A Fővárosi Bíróság az eddig hozott összesen 55 ítélete közül a jogalap tekintetében 2 ügyben változtatta meg a GVH határozatát, 1 esetben pedig mérsékelte a kiszabott bírságot. Ez arra utal, hogy nem egyszerűen fennmaradt, hanem még erősödött is a GVH és a Fővárosi Bíróság közötti, korábban is nagyfokú jogalkalmazási harmónia. Ez különösen látványos a bírságok tekintetében, hiszen míg az előző versenytörvény esetében minden negyedik ítélet csökkentette a bírságot, addig a jelenlegi versenytörvény alapján elbírált 26 bírság kiszabó határozat közül mindössze egy esetben került sor a bírság csökkentésére.

A Fővárosi Bíróság eddig három esetben a határozat hatályon kívül helyezésével új eljárásra kötelezte a GVH-t. Két esetben – az egyikben még 1998-ban (Vj-135/1998), a másikban 1999-ben (Vj-38/1999) – már lezárult a megismételt eljárás. A Versenytanács mindkét esetben – természetesen figyelembe véve a bírósági ítéletben foglaltakat – ismételten megállapította a jogsértést. A marasztalt vállalkozások az új határozatokat is megtámadták a Fővárosi Bíróságnál, ahol még egyik ügy sem zárult le. A harmadik ügyben hozott ítélet még nem jogerős, így az új eljárás még meg sem indult.

2.4. Bírságbeszedési gyakorlat

A Versenytanács jogsértés megállapítása esetén bírságot szabhat ki, ami - a jogsértő magatartás további folytatásától való eltiltás mellett - a törvénybe ütköző magatartás másik jogkövetkezménye. Alapvető érdek fűződik ahhoz, hogy a végrehajtható bírságok behajtása kellően hatékony legyen.

Az 1999. év során hozott 42 bírság kiszabó határozat közül eddig 24 esetében vált végrehajthatóvá a bírság: 23 alkalommal azért, mert a marasztalt vállalkozás a törvényes határidőn belül nem kérte a határozat bírósági felülvizsgálatát, 1 esetben pedig a Fővárosi Bíróság jogerőre emelkedett ítélete nyomán. A versenytörvény kivételes esetben lehetőséget ad a bírság befizetésének a jogerős bírósági döntést megelőző (előzetes) elrendelésére és végrehajtására is, ezzel az eszközzel azonban 1999-ben nem élt a GVH.

A 24 végrehajtható bírság közül eddig 22 került befizetésre, ami a bírság összege tekintetében 96 százalékot tesz ki. Amennyiben a marasztalt vállalkozás a bírságot határidőn belül nem fizeti be, a GVH előbb rövid (15 napos) határidővel önkéntes teljesítésre szólítja fel, melynek elmulasztása esetén a bírság - mint adók módjára történő köztartozás - behajtása 1997. óta az Adó és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH) szervein keresztül történik; ennek végrehajtására az APEH és a GVH még 1997-ben együttműködési megállapodást kötött. Az 1999-ben kiszabott bírságok közül 2 esetben fordult a GVH az APEH-hez. E bírságok behajtására azonban ezideig nem került sor, az előző években kiszabott bírságok közül azonban 1999-ben 1.700 eFt-ot behajtott az APEH. Ezzel együtt az APEH-en keresztül az állami költségvetésbe befolyt versenyfelügyeleti bírság összege meghaladja a 30.000 eFt-ot.

1999-ben összesen 29.847 eFt bírság folyt be a jogerőssé vált határozatok nyomán. Az 1991-től 1999 végéig terjedő időszakban a GVH összesen 2.016.454 eFt bírságot szabott ki, ebből 1.231.406 eFt bírságösszeg vált végrehajthatóvá. A végrehajtható bírságok 28,2%-a, azaz 346.796 eFt folyt be összesen önkéntes teljesítés és végrehajtás útján. Az érintett cégek felszámolása, megszűnése miatt végrehajthatatlan követelésként összesen 397.227 eFt-ot (32,3%) kellett leírnia a hivatalnak, míg 487.382 eFt értékben a behajtás folyamatban van.

III. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL VERSENYPÁRTOLÁSI TEVÉKENYSÉGE

A versenypártolás a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) azon tevékenysége, amelynek révén az állami döntéseket a verseny érdekében igyekszik befolyásolni. Ennek során a GVH él a versenytörvényben foglalt jogosítványokkal, hivatkozhat a versenyhez fűződő alkotmányos garanciákra, és fordulhat a nyilvánossághoz.

A versenypártolási tevékenység egyik legfontosabb formája a jogszabály-veleményezési tevékenység, de egyéb lehetőségek is rendelkezésre állnak, mint például a szignalizáció. Egyes esetekben, illetve kérdéskörökben a GVH maga is kezdeményezően lép fel, szerepe nem korlátozódik más szervezetek magatartásával kapcsolatos reakcióra.

Az alábbiakban külön-külön mutatjuk be azokat a kérdéseket, amelyekben a GVH aktív szerepet vállalt, a hivatal jogszabály-veleményezési tevékenységét, valamint egyéb versenypártolási tevékenységét. A könnyebb áttekinthetőség kedvéért, a GVH aktív szerepvállalását részletező fejezetben egyben áttekinthetjük az ott érintett kérdésekkel kapcsolatos teljes versenypártolási tevékenységünket is.

3.1. Aktív szerepvállalás a versenyt érintő kérdésekben

A GVH részt vesz a különböző szektorokkal kapcsolatos, a jelenlegi szabályozások változtatását, esetleg új szabályozásokat előkészítő kormányzati munkában, vitákban, esetenként maga is kezdeményezőként lép fel. E tevékenység 1999-ben a távközlésre és az energia szektorra - különösen a villamos energia szektorra - vonatkozóan volt intenzív, és jelentős részben - de korántsem kizárólag - a GVH-nak az Országgyűlés Gazdasági Bizottságával (GB) ápolott kapcsolatai keretében valósult meg. Ugyancsak intenzíven, bár átmenetileg, részt vett a GVH az egészségügyi rendszer átvilágításával és új koncepció kialakításával kapcsolatos munkálatokban is.

Jelentős, problémafelvető szerepet játszott az 1998. évről szóló beszámoló, az abban foglalt, az Országgyűlés számára megfogalmazott ajánlások, valamint az ezek nyomán született országgyűlési és a későbbi kormányhatározat.¹⁷

1999 elején a GVH a miniszterelnök felkérésére áttekintést adott a **távközlési** piac helyzetéről és a szabályozás időszzerű kérdéseiről. (Maga a felkérés eredetileg a közcélú távbeszélő szolgáltatás igénybevételi díjaihoz kötődő 1999-es árszabályozás hibáival kapcsolatos problémák feltárására vonatkozott.) Később a GVH, elemzését továbbfejlesztve, a távközlési piacnyitás alapvető versenypolitikai kérdéseit bemutató tanulmányt készített a GB felkérésére, ennek továbbfejlesztett változatát pedig a Versenyhivatali Füzetek sorozat első számában közzétette. A GVH tanulmányában a távközlési piacnyítással kapcsolatban felmerülő főbb kérdésköröket elemezte, ám a problémák alaposabb ismertetése végett rövid történeti áttekintést is adott a szektor fejlődéséről a koncessziós rendszer kialakításától kezdődően. Legfontosabb üzeneteként azt jelölte meg a tanulmány, hogy a piacnyításról való formális döntést követően a „deklarált verseny” hatása önmagában nem elegendő ahhoz, hogy a kizárólagossági jogok következtében öröklött torz piaci struktúra versenypiaccá alakuljon át. Egyes területeken szükség van az állam beavatkozására, ám annak köre csak korlátozott lehet, és a verseny intenzitásának növekedésével a beavatkozás mértékét folyamatosan felül kell vizsgálni. A fentiek alapján prioritásként jelöli meg a GVH a piacralépés és piacról való kilépés szabályozását, különös tekintettel az engedélyezésre és a koncessziós szerződések kezelésére. Különös hangsúlyt kell fektetni a nyitott piac szabályozása során az univerzális (vagyis a mindenki által elfogadható áron elérhető) szolgáltatások kérdésére, ezen belül a szolgáltatások körére, az elfogadható ár meghatározására és a szolgáltatási kötelezettség finanszírozásának kérdésére. Az átmeneti időszak megfelelő kezelése érdekében nagyon fontos tényező a költségek átláthatóságának megteremtése, amelynek körében ki kell emelni a domináns pozícióval „terhelt” piacokat, és ezeket el kell különíteni a versenyzőnek tekinthető piacoktól. A tanulmány külön felhívja a figyelmet a távközlés mint hálózatos iparág egyik alapproblémájára, a hozzáférésre. A hozzáférési probléma és az egyes üzletágak elhatárolása körében konkrét területként kiemeli a kábeltelevíziós hálózatokat is. A szabályozási előírások megléte mellett kiemelkedően fontos követelményként jelöli meg a tanulmány a megfelelő autonómiával, felkészültséggel, eszközrendszerrel rendelkező szabályozó szervezet kialakítását is. A tanulmány végül felhívja a figyelmet arra, hogy a bemutatott kérdéseknek az előkészítés alatt álló egységes hírközlési törvény sarokpontjává kell válniuk.

A távközlési törvény módosításának előkészítése során a GVH javaslatot tett a távközlési koncessziós társaságok (távközlési szervezetek) **kábeltelevíziós üzletágban** végzett tevékenységének korlátozására. A javaslat megfogalmazására annak érdekében került sor, hogy a helyi koncesszióval rendelkező távközlési társaságok felvásárlásokkal, „megelőző” fejlesztésekkel vagy más módon ne szerezhessék meg a távközlési szolgáltatások nyújtására potenciálisan alkalmas kábeltelevíziós hálózatokat, s így a hálózatok közötti verseny reális lehetőségként maradjon meg a jövő távközlési piacán. A távközlési piacra való belépés szempontjából fontos lehet, hogy rendelkezésre álljanak szabad helyi hálózatok, amelyeket nem a belépő domináns vagy az adott helyen régóta jelen lévő versenytársa ellenőriz, mivel a helyi hálózatok - a fogyasztóhoz való hozzáférés „utolsó méterei” - a távközlési szektor leginkább költségigényes és ezért legkevésbé megtámadható piaci szeletét jelentik. Ilyen helyi hozzáférést biztosító hálózattal a piacnyitás időpontjában – mintegy a távbeszélő hálózatok alternatívájaként – a kábeltelevíziós vállalkozások is rendelkeznek majd. Az Országgyűlés által június 23-án elfogadott jogszabályi szövegváltozat - a rendelkezési jog szerencsétlen megfogalmazása miatt - a gyakorlatban megkerülhetőnek bizonyult, azt a MATÁV - az eredeti jogalkotói szándékkal ellentétesen, de jogszerűen cselekedve - egy „vállalateladási” tranzakció révén kijátszotta. Ezzel kapcsolatban felmerült, hogy e tranzakciót, az összefonódások ellenőrzése révén rendelkezésre álló eszközök alkalmazásával, a GVH lenne hivatott megakadályozni. Az adott esetben azonban erre nem volt lehetőség, mert versenyjogi értelemben továbbra is a MATÁV irányítja vállalkozását (éppen ezért biztosított a „vállalateladás” kerületutat a távközlési törvény korlátozásával szemben).¹⁸ A megoldás az eredeti, korlátozó rendelkezések kiigazítása. A GVH a GB-nek írott levelében sürgette a jogszabályi hiba megszüntetését, és felhívta a figyelmet arra, hogy ha ez nem következik be mielőbb, már nem lesz értelme a korlátozás bevezetésének.

¹⁷ Ezzel részletesebben is foglalkozik a beszámoló *Az 1998-ról szóló beszámoló visszhangja* c. melléklete, valamint az egyéb mellékletek.

¹⁸ E kérdéssel részletesebben is foglalkozik a beszámoló 2.2.4. *Összefonódások ellenőrzése* c. fejezete.

A Pénzügyminisztérium (PM) és a MATÁV Rt. között a **kormányzat kedvezményes nagyfogyasztói szerződésének** véleményezése során a GVH kifejtette, hogy a piacnyitás előtt álló szektorban nem tartja kívánatosnak azon lépéseket, amelyek a kizárólagosság folytán monopolhelyzetben szolgáltató vállalkozások pozícióját tovább erősíti. A szóban forgó szerződés pedig ilyen hatásokkal jár, amennyiben a megállapodás szerint a MATÁV Rt. mások versenyző ajánlatába is betekintést nyer, kizárólagos szállítója egyes távközlési szolgáltatásoknak és berendezések karbantartásának. Az állami megrendelések viszonylag merev természete miatt véleményünk szerint a megállapodásnak - annak ellenére, hogy határozott időre és nem kifejezetten hosszú távra szól - jogi értelemben vett hatályán túlmenő hatásai lehetnek, a kormányzati piacot jó időre lezárhatja az alternatív piaci szereplők elől. A fentiek miatt a GVH álláspontja az volt, hogy azt alapvetően nem, de legfeljebb a koncessziós időszak lejártáig és kizárólag a koncesszióköteles szolgáltatásokra vonatkozóan célszerű megkötni. A GVH hosszú távú előnyökre alapozott véleményének ellenére a PM a megállapodást megkötötte. Mindez azért aggályos, mert különösen nem kívánatos az, hogy a piacnyitást megelőző kritikus időszakban éppen a kormányzati oldalról induljanak ki versenyellenes kezdeményezések, még akkor sem, ha az érzékelhető költségvetési megtakarításokkal járhat.

A GVH 1999 nyarán megfogalmazta és nyilvánosságra hozta a **villamos energia szektor** piacnyításával kapcsolatos versenypolitikai álláspontját a Versenyhivatali Füzetek sorozat második számában. Az említett álláspont szerint kívánatos, hogy a piacnyitás fő célja a nemzetgazdaság versenyképességének javítása, eszköze pedig a hatékonysági kényszerrel biztosított verseny bevezetése legyen azokon a területeken, ahol az lehetséges, és a hatékonysági kényszer szabályozás általi biztosítása ott, ahol verseny nem képzelhető el (természetes monopólium). A GVH kifejtette, hogy az átalakítás során célszerű az EU által támogatott minimális elvárásokon túlmenni, kívánatos az átalakulás által érintett különböző piaci szereplők számára egyenlő elbánást biztosítani, és követendő elv a fokozatosság. A valódi verseny megjelenéséhez elengedhetetlen feltételnek tartotta a rendszerirányításnak, az országos nagyfeszültségű átviteli hálózatnak a kereskedelmi tevékenységről történő leválasztását, a kereskedelmi és az importtal kapcsolatos kizárólagos jogok megszüntetését, valamint az elosztóhálózatokhoz való szabad hozzáférést. Ugyancsak érvelt a hivatal a szervezeti leválasztásoknak a pusztán számviteli elkülönítésnél előnyösebb volta, az iparági szabályozó függetlenségének és egyben elszámoltathatóságának növelése, az átalakítás és a szabályozás kiszámíthatóságának biztosítása, valamint az erőművi és a helyi szolgáltatási tevékenységeknek a lehetőségekhez képest dekoncentráltan tartása mellett.

Ezt a megközelítést alkalmazta a GVH amikor véleményt adott a Gazdasági Minisztérium (GM) és a Miniszterelnöki Hivatal számára az új erőművi kapacitások megépítésére kiírt kapacitástenderrel kapcsolatban - ahol azt az álláspontot fejtette ki a hivatal, hogy rövidebb idővel a piacnyitás előtt nem kívánatos a régi szabályozási modell alapján, hosszú távú áramváltási szerződéseket kötni az újonnan épülő erőművek által termelt áramra.

A **kormány** 1999. augusztus 6-án elfogadta a **piacnyítással kapcsolatos határozatát**,¹⁹ amely állást foglalt a fokozatos piacnyitás és a verseny bevezetése mellett. A határozat tartalmazta a rendszerirányítás és az átviteli hálózat leválasztását (bár annak pontos mikéntjét nem határozza meg), miközben a kereskedelmi monopólium és az importmonopólium kérdésében való döntést későbbre halasztotta. A verseny szempontjából döntő jelentőségű kérdések egy részében tehát döntés született, más kérdések azonban nyitottak maradtak; így a verseny valódi megjelenése felé fontos, ám korántsem kielégítő lépés történt.

A kormányhatározatot követően az **új villamos energia törvény (VET)** már azt megelőzően, részletes működési modell és közpolitikai szintű iránymutatás hiányában elkezdődött kodifikációja, a főbb közpolitikai irányok ismeretében, de változatlanul részletes működési modell nélkül folytatódott. A GVH, másokkal együtt, különböző fórumokon több ízben sürgette, hogy először készüljön - nem jogszabály-szöveg szerű - tartalmi kérdésekkel foglalkozó működési modell, amelyről véleményt lehet nyilvánítani jogi természetű viták nélkül, s ezután készüljenek el a szabályozás jogi instrumentumai. Sajnálatos módon ez nem valósult meg.

Ugyancsak a kormányhatározatot követően néhány, a verseny szempontjából kedvező fejleményre került sor. GM döntés született arról, hogy a piacnyítással egyidőben megszűnik az importmonopólium, valamint, hogy a szabályozás részleteinek kimunkálása külső tanácsadó bevonásával történik majd. Az OECD és a Nemzetközi Energia Ügynökség 1999-ben a szabályozási reformprogram keretében, a GVH-t is bevonva, átvilágította a jelenlegi és a tervezett jövőbeli magyar villamos energia szabályozást, és a GVH által képviseltekkel nagymértékben azonos értékelést adott.

1999 végén a különböző energetikai ágazatok átalakításában érdekelt kormányzati szervezetek - köztük a GVH - létrehozták az **Energetikai Piacnyitási Programot (EPP)**, amelynek keretén belül végzik és koordinálják piacnyítással kapcsolatos feladataikat a résztvevők. Az EPP működésével kapcsolatban 1999-ben még nem álltak elő érdemi tapasztalatok.

¹⁹ 2199/1999. (VIII.6.) Korm. határozat a magyar energiapolitika alapjairól és az energetika üzleti modelljéről

A GVH a továbbiakban is minden számára lehetséges és ésszerű módon képviselni fogja a versenyszempontokat a villamos energia szektor átalakításával kapcsolatos kormányzati munkában. A GVH-nak ez a szerepe egyfelől természetes módon csökken valamelyest, ahogy a viták súlypontja az általános, koncepcionális szintről a konkrét műszaki részletek felé helyeződik át, hiszen a GVH felkészültsége nem teszi lehetővé, hogy minden technikai részletkérdésben felelősen állást foglaljon; másfelől viszont már most látszik, hogy a koncepcionális szintű kérdések egy része megmarad, illetve várakozásaink szerint rövid időn belül kiújul. Ez utóbbi azért valószínűsíthető, mert a villamos energia szektor átalakítása - a nagyrészt 1999-ben előkészített és 2000 tavaszán az Országgyűlésnek benyújtott VET - egy a versenynek alapvetően nem kedvező koncepció (egymás mellett élő két teljes vertikum) alapul. E koncepció a szabályozás megfelelő rendelkezéseivel olyanná változtatható ugyan, hogy a verseny kialakulására valódi esélyt kínáljon, ez azonban azzal jár, hogy maga a rendszer viszonylag nehézkessé, szabályozás-igényessé válik. Már most látszik, hogy még ha sikerül is a verseny szempontjából működőképes rendszert kialakítani a piacnyitás tervezett időpontjára, már egy-másfél év múlva felmerül majd az **igény az újraszabályozásra**, illetve egy a versenynek kedvező, de kevésbé szabályozás-igényes, vagyis a versenyt hatékonyabban segítő koncepcionális kiigazításra.

A GVH 1999-ben átmenetileg részt vett az **egészségügyi rendszer átalakítását** előkészítő munkában, amelyet a Gazdasági Kabinet koordinált felismerve azt a tényt, hogy az egészségügynek nem csupán egészségpolitikai, hanem az állami szerepvállalás és a szabályozás szempontjából elsődleges gazdaságpolitikai-gazdasági jelentősége van. A Gazdasági Kabinet 1999 második felében kísérletet tett arra, hogy különböző munkacsoportokban - melyben a GVH is feladatkörének megfelelően szerepet vállalt - a jelenlegi rendszer sajátosságainak leírása, a problémák azonosítása után olyan működési modellre tegyen javaslatot, amely hosszú távon biztosítani tudná azt, hogy a rendszer működése hatékonyabbá váljon, s e sajátos piac minden szereplője (igénybevevő, szolgáltató, finanszírozó, szabályozó) társadalmi szempontból is optimális döntéshozatalra legyen készítetve. A próbálkozás az év végére ebben a formában abbamaradt, s a továbbiakban az egyes részterületeket illetően külön-külön, szűkebb körben, a szakminisztériumokban folyik a munka. Bár a fentiek miatt a GVH-nak viszonylag csekély lehetősége nyílt arra, hogy egy versenybarát megközelítés mellett érveljen, a következőkben a GVH által képviselt álláspont lényegét mutatjuk be.

Az állami szerepvállalás fő területei az egészségügyi szektorban meglátásunk szerint két fő csoportba sorolhatók. Az **első** csoportba soroltak olyan, szinte **objektív** állami feladatot jelentenek, ahol nincs különösebb mérlegelési lehetőség a feladat terjedelmét tekintve. Ilyen közfeladatot jelent a jövőben is a járványügyi védekezés megoldása, a népegészségügyi ellátás biztosítása. Ezen túli, de szintén viszonylag szűk mérlegelési lehetőséget jelentő szabályozási feladat az egészségügyi szolgáltatás területén működők tevékenységének diszkriminációmentes, szektorsemleges, normatív, a fogyasztók biztonságos ellátását szolgáló szabályozása (a piacralépés tárgyi és személyi feltételeinek meghatározása, szakmai előírások meghatározása, hatékony szakhatósági ellenőrzési rendszer működtetése stb.) is. A **második** csoportba soroltak esetén az államnak széles **mérlegelési** lehetősége van. Sokkal tágabb döntési szabadsága van az előzőekben említettekhez képest abban, hogy magában az egészségügyi szolgáltatások biztosításában milyen módon és mértékben vállal funkciót. Amennyiben az állam közfinanszírozással és tulajdonosi minőségben is szerepet vállal az egészségügyi ellátó rendszer működtetésében és a szolgáltatások nyújtásában, akkor fontos intézményi megoldásokkal is biztosítani azt, hogy a szabályozási funkció telepítése, megvalósítása és a - szektorban működő állami, illetve önkormányzati tulajdonú - szolgáltató szervezetek feletti tulajdonosi kontroll gyakorlása elkülönüljön. Döntési kérdés magának a közfinanszírozásnak a terjedelme, megoldásának módja is. Érdemi feladatot jelent ezen túl az elsősorban adókból és/vagy járulékokból finanszírozott, alanyi jogon járó garantált szolgáltatások fedezetét és körét, a közfinanszírozás módszerét úgy meghatározni, hogy adott összegű ráfordításból a lehető legmagasabb szintű ellátást lehessen biztosítani. Ez úgy érhető el, hogy kemény korlátok, hatékonysági kényszer, ösztönzők érvényesülnek a szektor valamennyi szereplőjénél (egészségpénztár, egészségügyi szolgáltatók, szolgáltatások igénybevevői).

Az egészségügyi szolgáltatások területén ezideig a versenyből fakadó hatékonysági kényszer kevésbé jutott szerephez, pedig viszonylag korán felismerésre került, hogy - bár a piac sajátosságai folytán korlátozottan - itt is indokolt kihasználni a lehetséges verseny nyújtotta előnyöket a közfinanszírozásban is. Bizonyos területeken, mégha óvatosan és kis lépésekben is (pl. teljesítmény elvű finanszírozás részleges bevezetése a járó- és fekvőbeteg ellátásban), de elindult ebbe az irányba a szabályozás. Sajnos éppen ez a részlegesség az oka egyes esetekben annak, hogy a nem teljes körűen kiépített rendszer azután nem képes hozni a remélt eredményeket, és különböző anomáliákkal is terhelt. Az amortizációs probléma megoldatlansága, a befektetések teljesítménytől elszakadó, kézi vezérlésű megoldása, a szektorsemlegesség hiánya mind-mind olyan tényezők, amelyek akadályai annak, hogy a közfinanszírozású rendszer működése alapjaiban megújuljon.

A jelenlegi állapotok szerint a legnagyobb veszélye annak van, hogy célmodell hiányában olyan lépések történnek, olyan folyamatok indulnak meg, amelyek később - súlyos érdeksérelmek nélkül - nehezen vagy egyáltalán nem lesznek korrigálhatók, visszafordíthatók, bár egyes döntéseknek előre láthatók azok a veszélyei, amelyek rövid és hosszú távon is a hatékonyság növekedése ellen hatnak. A praxisjog mint jogi monopólium esetén, például, nem azonosítható az a befektetés, amely piaci viszonyok mellett ne tudna megtérülni, tehát

indokolthatná a vagyoni értékű joghoz elengedhetetlen kizárólagosságot. A praxisjog indokolatlan piacralépési korláttá válhat, s a finanszírozás változatlansága esetén azt eredményezi, hogy a rendszerben sem a transzparencia, sem a versenysemlegesség nem jut érvényre.

Az egészségügyi szektor olyan terület, ahol versenyelven működő területek (pl. gyógyszer és gyógyászati segédeszköz gyártás és kereskedelem) kapcsolódnak olyan részterületekhez, ahol - a piac sajátos három szereplős jellege vagy például az állami támogatások piactorzító hatása miatt - nem érvényesülnek tisztán a piaci hatások. A piaci alapon működő területek folyamatosan olyan impulzusokat küldenek, amelyek a kapcsolódó területeken is a gazdaságossági megfontolások erősítése irányába hatnak. A jelenlegi működési problémák is azt mutatják, hogy a bürokratikus irányítási módszereket egyre nagyobb részben kell felváltani piacbarát, irányultságát tekintve stabil, hatékonyságot kikényszerítő megoldásokkal. Ezt pedig csak akkor lehet megtenni, ha a rendszer jövőbeni működése egyre nagyobb mértékben közelít a piaci rendszerek működéséhez, nem tagadva természetesen azt, hogy az „egészség” sajátos és különleges áru, s ebből, valamint a szolidaritási elvből következően ennek piaca sohasem lehet un. magára hagyott piac. Ez olyan szabályozási megoldások kidolgozását és támogatását igényli, amelyek növelik a rendszer s e sajátos piac átláthatóságát, kiszámíthatóságát, a piacralépési korlátokat a fogyasztók biztonságával vagy más nyomós közérdekkel indokolható szinten, a feltétlenül szükséges mértékben határozzák meg, s a versenybarát szabályozás arányát és alkalmazási hatékonyságát növelik. Ez egyet jelent azzal is, hogy például azokon a részpiacokon, ahol jogi vagy a piac sajátosságából fakadó monopóliumok vannak (pl. az egészségpénztár mint törvény által biztosított vevői monopólium), ott alkalmazni kell a monopolszabályozási megoldásokat, s megfontolandó a külön monopolfelügyelet megteremtése is. Egyúttal a versenynek kitett területeken - ide értve az egészségügyi szolgáltatások túlnyomó többségét - hagyni kell érvényesülni a piaci hatásokat. Véleményünk szerint túlzottak azok a félelmek, amelyek a verseny esetén az árak növekedésétől, a hiányok kialakulásától tartanak. Ezt a piaci alapon működő szegmensek (magánorvosi ellátások) nem igazolják vissza.

Ugyancsak kezdeményezőleg lépett fel a GVH - bár 1999-ben csak az első lépést tette meg - akkor, amikor az **önszabályozó szervezetekkel** (főként szakmai kamarákkal) kapcsolatos álláspontját az Országgyűlés Gazdasági Bizottsága elé tárta.²⁰ A GVH feladatából adódóan azt szeretné elérni, hogy a kamarák létrehozása, törvény általi szabályozása során a különféle megoldások közötti mérlegelésekor a versenyhez fűződő közérdek mind az előterjesztők, mind a döntéshozók által felismerésre kerüljön és képviselőt találjon, továbbá e szervezetek ismerjék meg, és a működésük során tartsák tiszteletben a versenytörvényi rendelkezéseket is. Lehetővé kell válnia annak, hogy a verseny ne szenvedjen nagyobb kárt, mint amekkora a más közérdek érvényesítéséhez - főként azért, hogy a köztisztviselő, kamara vagy más szervezet betölthesse a versenytől eltérő más közérdekek szempontjából elismerten hasznos funkcióit - feltétlenül szükséges, azaz az arányosság ne szenvedjen csorbát. A GVH álláspontja az, hogy a törvénnyel statuált önszabályozó szervezetek létrehozásakor és szabályozásakor a törvényalkotásnak indokolt figyelembe vennie azt, hogy az önszabályozó szervezetek léte és működése befolyással van a verseny körülményeire, ezért kívánatos, hogy az ilyen szervezet törvény általi létrehozásáról való döntés során mérlegelésre és figyelembe vételre kerüljenek a lehetséges versenyhatások. Ugyancsak kívánatos, hogy a szakmai kamarák száma ne növekedjen, csak kivételesen, különösen indokolt esetben támogatható ilyen szervezet törvény általi létrehozása, mert a versenyre ezek jelentik a legnagyobb veszélyt, lévén, hogy versenytársakat tömörítenek, s a versenykorlátozás szempontjából is a legerősebb feljogosításokkal rendelkeznek. (A gazdasági kamaráknak a versenyre való káros hatásai a szakmai kamarákhoz viszonyítva elenyészőek.) Célul kell kitűzni azt is, hogy a már meglévő kamarák és más önszabályozási feljogosítással rendelkező szervezetekre vonatkozóan a törvényi státusszabályok a lehető legkevesebb versenykorlátozó elemet tartalmazzák, nem ajánlatos vétőjogokat adni e szervezeteknek, mert parciális érdekeket szolgálnak. Biztosítani kell továbbá azt is, hogy amennyiben diszkrecionális jogköröket kapnak, akkor e jogköreikkel való élés átlátható, közzétett normák és eljárásrend szerint történjen. Fontos elérni azt, hogy a törvényi státusszabályok megalkotása egységes elvek alapján történjen, s ne legyen indokolatlan különbség az egyes szakmákra vonatkozó szabályozási megoldások között.

Az önszabályozó szervezetek versenykorlátozó döntései (ilyennek minősülhet egy etikai kódex is) ellen a GVH hatásköréből következően felléphet versenyfelügyeleti eljárás indításával. A versenytörvény szerint a kamarák maguk is kezdeményezhetik a versenyfelügyeleti eljárást, amennyiben bizonyosságot akarnak arról, hogy szabályzataik nem minősülnek versenykorlátozó megállapodásnak, illetve ha a versenykorlátozó hatású szabályzataikra, döntéseikre egyedi mentesítést szeretnének kérni. Ezeknek az eszközöknek a használata minden fél számára kívánatos és hasznos.

²⁰ *A Gazdasági Versenyhivatal versenypolitikai álláspontja a törvénnyel statuált önszabályozó szervezetek - különösen a kamarák - létrehozásáról és szabályozásáról c. elemzés.*

E témával kapcsolatban a GVH nem csupán versenypártolási tevékenységet végzett 1999-ben - amelynek folytatását 2000-ben is tervezi -, hanem több versenyfelügyeleti eljárást is lefolytatott.²¹

3.2. Jogszabály-véleményezési tevékenység

A versenytörvény rendelkezése szerint a GVH elnökével egyeztetni kell minden olyan előterjesztés és jogszabály tervezetét, amely a hivatal feladatkörét érinti (36.§ (3) bekezdés). 1999-ben - az előző évhez hasonlóan - mintegy 300 előterjesztés és jogszabály tervezet érkezett véleményezésre a GVH-hoz, ezeknek azonban megközelítőleg a fele nem érintette a hivatal feladatkörét, és egyharmaduk igényelt részletes véleménykifejtést. Ugyanakkor, - mint azt már a korábbi években is jeleztük - sokszor csak a Közigazgatási Államtitkári Értekezlet nyomán értesülünk olyan jogszabály tervezetek államigazgatási egyeztetéséről, amelyekbe a GVH-t nem vonták be, bár az előterjesztések a hivatal feladatkörét érintették. Ilyenkor a megelőző szakmai egyeztetésből - ha volt ilyen - a GVH teljes egészében kimaradt. Ilyen volt - többek között - a *növényvédelmi törvény* tervezete, de idesorolható a cukorbehozatali pótvámszabályozást bevezető miniszteri rendelet tervezete is. Sokszor előfordul, hogy a GVH-hoz érkezett előterjesztés csak rövid és elnagyolt indokolást tartalmaz, illetve hogy semmilyen indokolás nem kíséri a miniszteri rendeletek tervezetét. Visszatérő problémát jelent, hogy a minisztériumok általában nem tartják be a véleményezésre előírt 15 napos határidőt, a néhány napos határidők pedig lehetetlenné teszik a megalapozott vélemény kidolgozását.

Különösen jellemző például, hogy a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, valamint az Oktatási és Egészségügyi Minisztérium továbbra sem küldik meg véleményezésre az általuk készített releváns jogszabály tervezeteket (pl. az agrárrendtartás hatálya alá tartozó szabályozások, a gyógyítási, a gyógyszer nagykereskedelmi vagy a természetgyógyászati tevékenység szabályozásai, az egészségügyet és a gyógyszerellátást érintő egyes törvények módosításai vagy a tankönyv piacra vonatkozó szabályozások) a GVH számára. Sok ilyen hiányosság fordul elő más tárcánál is (pl. a Pénzügyminisztérium nem kér észrevételt az adótörvényekről, az Igazságügyi Minisztérium a szakmai kamarai törvények módosításairól stb.). Feltűnő és pozitívabban értékelendő ehhez képest a Környezetvédelmi Minisztérium által küldött tervezetek magas aránya, bár azok tartalma gyakran nem érinti a GVH feladatait.

Az 1999-es év konkrét előterjesztéseit tekintve, a GVH ismét elsősorban olyan esetekben fejtette ki részletesen a véleményét, amikor úgy találta, az előterjesztés **piacra lépési korlátokat** teremt, illetve indokolatlanul szigorít. Fontosabb példák erre az *egyes kereskedelmi tevékenységek gyakorlásáról* szóló rendelet módosítása vagy a *telepengedély alapján gyakorolható ipari és szolgáltató tevékenységek körének bővítése*. A GVH az ilyen korlátozások létjogosultságát csak akkor fogadja el, ha azok valamely kiemelten fontos más - a hatásos verseny érdekével szemben álló - érdek érvényesüléséhez nélkülözhetetlenek.

Ugyancsak a vállalkozók szempontjából fontos érdeknek tekintjük a különféle jogszabályokban megjelenő rendelkezések **átláthatóságának, diszkrimináció mentességének biztosítását**. Ilyen okok miatt érveltünk például a *növényvédelemről szóló törvény* tervezete, a *temetkezésről szóló törvény végrehajtási rendelete*, a *vásárlói csoportokról* szóló kormányrendelet tervezete egyes rendelkezéseinek megváltoztatása mellett. Szintén ezt a problémát tettük szóvá akkor, amikor a *felvonók* hatósági ellenőrzéséről és a *felvonó ellenőri tevékenység szabályozásáról* szóló rendelet módosítása során kifogásoltuk az ÉMI Rt., mint vállalkozás hatósági jogosítványokkal való felruházását, hiszen mind a tulajdonosi érdekek, mind a köztisztviselői típusú személyi eljárási garanciák (összeférhetetlenség, kizárási szabályok) hiánya a versenysemlegesség érvényesülése ellen hat.

Nem volt alkalmunk kifejteni aggályainkat az *államilag elismert nyelvvizsga egységes követelményrendszeréről és annak felülvizsgálatáról, az akkreditációs eljárásról, valamint a nyelvvizsga díjairól* szóló miniszteri rendelettel kapcsolatban. A miniszteri rendelet kiadását lehetővé tévő kormányrendeletben²² foglalt felhatalmazás az Oktatási Minisztert jelölte meg a nyelvvizsga követelmények és az akkreditációs díjak meghatározójaként. A díjak megállapítására - bár azok igazgatási-szolgáltatási díjnak minősülnek - nem az illetékekről szóló törvény alapján került sor. Az így megállapított díjak túlzott mértéke folytán jelentősen nőttek a piacra lépési korlátok. Így csak a leginkább keresett nyelvekből való vizsgáztatási jogosultságra érdemes akkreditációt kérni, aminek következtében a ritkább nyelvekből esetleg egyáltalán nem lehet államilag elismert nyelvvizsgát szerezni.

Nemcsak súlyos piacra lépési korlátokat teremtene, hanem vélhetően **alkotmányellenes** elemekkel is bír az *önálló orvosi tevékenységről* szóló törvény végrehajtási kormányrendeletének és miniszteri rendeletének tervezete (amelyeket - a törvénytervezettel ellentétben - az EüM megküldött véleményezésre a GVH-nak). Elvi alapproblémáink a törvényi szabályozással voltak, de ezeket tovább fokozták a rendeleti szabályozás körébe

²¹ E versenyfelügyeleti eljárásokkal részletesebben is foglalkozik a beszámoló 2.2.2. *Versenyt korlátozó megállapodások* c. fejezete.

²² 71/1998. (IV. 8.) Korm. rendelet az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatás rendjéről és a nyelvvizsga-bizonyítványokról

utalt, lényeges jogok korlátozását jelentő elemek. Már az is vitattuk, hogy alkotmányos-e a rendeleti szintű szabályozás. Nem helyeseltük, hogy amikor véleményünk szerint a praxis működtetési joga már önmagában is indokolatlan piacra lépési korlátot jelent, a jog gyakorlása elé még további korlátokat emeljen a szabályozás.

A piacra lépés korlátozásának egyik esete a **vámkivetés** is. Az amúgy is magas vámtelherrel sújtott *cukorbehozatalra* 1999 II. félévétől kezdve pótvámot vetettek ki.²³ A rendelet egyeztetésébe hivatalunkat nem vonták be, így egyáltalán nem tudtuk kifejteni véleményünket. A cukorfeldolgozásban területileg is jól elkülönülő három szereplős oligopol piac alakult ki. A feldolgozói oldal immár évek óta sem a rendtartáson belül, sem pedig azon kívül az alapanyag-termelő mezőgazdasággal nem tud megegyezni az alapanyag-termeltetés feltételrendszerében. A vertikumon belül többnyire az erősebb érdekérvényesítő képességű feldolgozók szabják meg a termeltetés, a feldolgozás és a késztermék-értékesítés feltételrendszerét. Érdékérvényesítő képességük eredményeként könyvelhető el az említett pótvám kivetése is. Az import - mint versenyt erősítő tényező - hatását csökkentő pótvám súlyosan sérti a versenyelveket.

Általánosnak tekinthető jelenség a **hatósági árak és az igazgatási jellegű szolgáltatási díjak** meghatározásának elégtelen közgazdasági megalapozása.

A Hírközlési Főfelügyelet (HIF) számlájára fizetendő *minőség-felügyeleti díjra* vonatkozó rendelet-tervezetet nem alapozta meg hatásvizsgálat. A *légi közlekedéssel kapcsolatos hatósági eljárások díjai* sem a költségeken alapulnak. Olyan eset is előfordult, amikor nem túlzott volt a meghatározott díj vagy díjmelés mértéke, hanem éppen ellenkezőleg: kétségesnek tűnt, hogy az *ivóvízért és a csatorna-használatért fizetendő* - az ártörvény szabályai szerint meghatározandó - *díjak* maximum 6%-os emelése fedezni fogja a költségeket. Az *autópálya használati díjak korrekciójáról* rendelkező kormányhatározat-tervezetből nem volt világos a díj számításának módja, alapja.

A fentiek csak kiragadott példák, a díjak módosítására készült előterjesztések majdnem mindegyikére igazak a fenti állítások.

Szintén költségszámítással kapcsolatos, de egészen más jellegű problémát okoz a **keresztfinanszírozás** veszélye. A *koncesszióköteles távközlési szolgáltatásokkal kapcsolatos bevételek megosztásáról* szóló KHVM rendelet a MATÁV és a helyi szolgáltatók, valamint a mobil rádió telefon szolgáltatók olyan bevételeinek megosztásáról szól, amelyek a különböző szolgáltatók közötti összekapcsolásokból származnak. A bevételek méltányos, a különböző szolgáltatók hívásokkal kapcsolatos költségeit tükröző megosztásának megvalósításához pontos költségelmérés és a koncessziós szolgáltatók adatszolgáltatási kötelezettségének előírása szükséges. A GVH örömmel értesült arról, hogy az erre irányuló munka megindult a HIF koordinációjával. A probléma jelentősége, hogy a költségeket tetszőlegesen csoportosítva a kizárólagos joggal rendelkező, az országos gerinchálózatot birtokló szolgáltató az így keletkezett többletbevételéből keresztfinanszírozhatja a verseny piacon nyújtott szolgáltatásait, ezzel ott leszoríthatja az árakat, és versenytársait kiszoríthatja a piacról.

Hasonló problémát vetett fel a *belföldi postai szolgáltatások legmagasabb hatósági díjait* meghatározó tervezet. Fontos lehet a kizárólagos joggal végzett maximált áras szolgáltatások díjainak költségalapú meghatározása, mivel a Magyar Posta Rt. egyre nagyobb arányban végez szabad piaci tevékenységeket, és így ezen a piacon is fennáll a keresztfinanszírozás veszélye.

A *hulladékgyűjtésről* szóló többször véleményezett törvénytervezet esetében a GVH nagyon fontosnak tartja a különböző - piacosítható, illetve helyi monopol - tevékenységek szétválasztását, azaz a hulladékgyűjtés- és szállítás tevékenységének a személtlerakó üzemeltetésétől való elkülönítését. A *temetkezésről* szóló törvény végrehajtási rendeletével kapcsolatban a GVH - hasonló érveléssel - elérte azt, hogy a temető fenntartás tevékenységét elváltsák a temetkezési szolgáltatások végzésétől.

Több olyan tervezettel is találkozott a GVH, amely **költségvetési** megtakarítások elérése érdekében javasolt olyan megoldásokat, amelyek hatásukban versenykorlátozóak lehetnek. A legjelentősebb ilyen tervezet a *rendőrség ellenérték fejében végzett tevékenységéről* szóló kormány-előterjesztés volt, amely nem biztosította a rendőrség ilyen szolgáltatásokkal (pl. rendezvények biztosítása) kapcsolatos költségeinek és a rendes tevékenységével kapcsolatos, költségvetési forrásból fedezendő költségeinek elkülönítését. A rendelet kihirdetésre került, a kérdést nem is érinti. Megemlíthető még e körben az *egészségügyről* szóló törvény²⁴ módosítása, amely szerint az Állami Egészségügyi Tartalékba történő beszerzés kikerült volna a közbeszerzési törvény hatálya alól, amelyet - költségvetési forrásról lévén szó - semmi sem indokolt. A GVH ezen kifogását elfogadták.

A fenti, a verseny korlátozásának, torzításának egyes formáira koncentrálnó összefoglalás mellett érdemes kitérni a GVH néhány ágazattal kapcsolatos jogszabály véleményező tevékenységére. Itt elsősorban a

²³ 25/1999. (V. 26.) GM-PM együttes rendelet különleges mezőgazdasági védintézkedés alkalmazásáról

²⁴ 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

közszolgáltatások érdemesek említésre, különös tekintettel a távközlésre, az energia szektorra (gáz- és villamos energia)²⁵, valamint a közlekedésre. E korábban természetes monopóliumoknak tekintett szolgáltatások esetében folyamatban van a verseny feltételeinek kialakítását célzó törvények kidolgozása. A GVH a szóban forgó szolgáltatásokról szóló - koncepcionális vagy konkrét - előterjesztéseket és javaslatokat mindig a jövődöbéli piacnyitás biztosítékának tekinti, és azokról ennek fényében mond véleményt.

A **közlekedést** érintő jogszabály-tervezetek ugyancsak nagy számban kerültek észrevételezésre. Így véleményezte a GVH a *személyszállítási törvény téziseit*, a *Kormány légi közlekedési stratégiáját* összefoglaló előterjesztést, a *vízi közlekedés ágazati stratégiájáról* szóló előterjesztést és a *hajózási tevékenység engedélyezéséről és végzésének szakmai feltételeiről* szóló előterjesztést, valamint a *vasútról szóló törvény*²⁶ módosítására irányuló és a *MÁV Rt. átfogó reformját* leíró középtávú stratégiai jellegű előterjesztést.

A fenti tervezetekről általánosságban elmondható, hogy nem eléggé átgondoltak, sokszor nem megfelelően indokoltak. Nem világos, például, hogy miért a vízi közlekedésről szóló átfogó törvény megalkotása előtt kerülne sor a hajózási tevékenység szabályozására, illetve hogy miért nem hangolták össze a MÁV reformját és a vasút szabályozásáról szóló törvény módosításának tervezetét. A személyszállítási törvény téziseiről szóló előterjesztés áttörné a hagyományos ágazati megközelítést, de nem látható, hogy az új horizontális kerettörvény hogyan fog illeszkedni a hatályos, illetve szintén készülöbben lévő ágazati jogszabályok közé.

Konkrét problémát jelent általában az állami szerepvállalás behatárolása, illetőleg a korábban állami és továbbra is monopol helyzetű cégek (MALÉV, MAHART, MÁV) későbbi sorsa. Mindez alapvető fontosságú az Európai Unióhoz való csatlakozás szempontjából, hiszen az országnak addigra létre kell hoznia a piaci alapon működő és versenyképes közlekedési ágazatot. Felmerülhet e területen a MALÉV privatizációja, illetve a fuvarozási és földi kiszolgáló tevékenységek stabil elválasztása. Ez utóbbi követelmény hangoztatása azért vált ismét aktuálissá, mert bár korábban már megtörtént az elválasztás, az új Ferihegy II. B terminál megépítését követően az LRI (a földi kiszolgálásra levált vállalkozás) visszaadta az új terminálon a MALÉV-nek a földi kiszolgálás jogát. Továbbá, a MÁV átfogó reformjának keretében is arra kellene helyezni a hangsúlyt, hogy a fuvarozó és a pályavasút szervezetileg is elválasztásra kerüljön (pl. a versenysemleges vasúti pályahasználat záloga lenne a pályahasználati díj tartalmának és számítási módszerének kialakítása, amely még nem történt meg).

Kifejezetten az Európai Unióhoz való csatlakozás folytán megvalósítandó jogharmonizáció keretében készült az *állami támogatási rendszer* anyagi jogi és eljárási szabályainak EU konform átalakításáról szóló tervezet. Az előterjesztést a GVH alapvetően üdvözölte. Ugyanakkor hangsúlyoztuk, hogy az átalakításnak lehetőleg teljesnek kell lennie, és elsősorban a támogatás-adási feltételek harmonizálását kell magába foglalnia. Ehhez azonban az egész rendszer átláthatóvá tételére lenne szükség.

3.3. Egyéb versenypártoló tevékenység

A versenytörvény 85.§-a szerint, ha a GVH észleli, hogy valamely **közigazgatási határozat** a verseny szabadságát sérti, a közigazgatási szervet a határozat módosítására vagy visszavonására szólíthatja fel. Ha a közigazgatási szerv a felszólításnak nem tesz eleget a GVH a határozat bírósági felülvizsgálatát kérheti.

A 85.§-on alapuló felszólításra 1999-ben két esetben került sor. Egyrészt Tihany Község Önkormányzata hozott egy olyan egyedi határozatot, amely azonos tevékenységet végző vállalkozások közötti diszkriminációt eredményezett (két konkrét gazdasági társaság vonatkozásában feloldotta a Tihanyi révnél a „megállni tilos” tábla érvényét). Másrészt Balatonfüred Képviselőtestülete hozott olyan határozatokat, amelyekben a helyi taxi-vállalkozások számának korlátozása mellett a taxi-engedélyek kiadását - szintén diszkriminációt eredményezve - a lakóhelytől tette függővé. A tihanyi önkormányzat a GVH felhívására a verseny szabadságát sértő határozatot módosította. A balatonfüredi önkormányzat - bár a Veszprém Megyei Közigazgatási Hivataltól is kapott hasonló felszólítást - erre nem volt hajlandó, így a Versenytanács bírósági eljárást indított. A pert a GVH első fokon megnyerte.

A GVH az államigazgatási egyeztetés keretében folytatott versenypártolás mellett egyedi ügyekkel kapcsolatban - versenyfelügyeleti feladatain túl - is érvényesíti a verseny érdekeit. Ha valamely ügy körülményei szabályozási hiányosságra utalnak, az illetékes szervhez (többnyire minisztériumhoz) **szignalizációval** élhet, azaz felhívhatja a szerv figyelmét a jogszabályi hiányosságokra. Az 1999-es évben a GVH 14 szignalizációs levelet küldött ki. Ezek közül itt a fontosabbnak ítélt esetek ismertetésére kerül csak sor.

Egy ügyben a GVH az *Egészségügyi Minisztérium* (EüM) figyelmét hívta fel egy esetleges versenykorlátozó helyzet kialakulására. A Versenytanács 1998. október 22-én hozott határozatot abban az ügyben (*Vj-100/1998*), amellyel kapcsolatban olyan összefüggések merültek fel, amelyek a GVH álláspontja szerint az egészségügyi

²⁵ E témákkal részletesebben is foglalkozik a beszámoló 3.1. *Aktív szerepvállalás a versenyt érintő kérdésekben* c. fejezete.

²⁶ 1993. évi XCV. törvény a vasútról

reformmunkák során jelentőséggel bírhatnak. Az ügyben az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) a vesebetegek egy részénél alkalmazott hasi *dialízis oldatok piacán* azonos árak alkalmazását eredményező versenykorlátozó megállapodás miatt tett bejelentést. A Versenytanács az eljárást megszüntette, mivel azt állapította meg, hogy az eljárás idején a vizsgált termékek nem álltak versenyben egymással. A vizsgálat során az derült ki, hogy az OEP közbeszerzési eljárásban szerzi be a kezeléshez szükséges dialízis oldatokat. Ugyanakkor a hasi dialízis közbeszerzési eljárása a verseny hamis látszatát kelti, hiszen az ajánlatok egyezők (az ár azonos). Az egységes ár korábban a versenyt kiíró OEP közreműködésével jött létre. Mindamelllett, ha a finanszírozási rendszer módosulna, valóságos verseny indulhatna a hasi dialízis oldatot és szerelékét kínáló vállalkozások között. Az EüM arról tájékoztatta a GVH-t, hogy a kérdés megoldását napirendre tűzték. Hasonló probléma merült fel a hemofília kezelésére szánt gyógyszerek támogatásával kapcsolatban, amelyről a GVH ugyancsak tájékoztatta az EüM-t, de választ nem kapott.

A GVH *Magyar Energia Hivatalnak* szóló levele tájékoztatást ad a DDGáz Rt. és más vállalkozások ellen lefolytatott versenyfelügyeleti eljárás (*Vj-10/1999*) kapcsán a gáztörvény²⁷ és végrehajtási rendelete²⁸ egyes rendelkezéseit érintően felmerült szabályozási bizonytalanságokról (a levél másolatát a GM is megkapta). A Versenytanács arra az álláspontra helyezkedett, hogy az eljárás alá vont vállalkozások visszaéltek gazdasági erőfölényükkel, amikor olyan munkafázisok elvégzésére és időszükségletére számítottak díjat, amelyek nem voltak nélkülözhetetlenek a törvényben rögzített jogaik gyakorlásához és kötelezettségeik teljesítéséhez.²⁹ Ugyanakkor, a tevékenység szabályozására vonatkozó jogszabályok szövegezése is következetlennek bizonyult, hiszen azok a nyomásszabályozó felszerelése költségeiről rendelkeznek, a szolgáltató tulajdonában maradó gázmérőóra felszerelésének költségéről nem, valamint az előzetes tájékoztatás díjmentességét külön hangsúlyozzák, az utólagos kioktatásról hallgatnak. A GVH felhívására a GM-ben megkezdődött a módosításra irányuló munka.

Kiemelésre érdemesek még a GVH-nak az *Országos Rádió és Televízió Testület elnökéhez* intézett levelei, amelyek az ORTT figyelmét arra hívták fel, hogy az ajánlattevők a közbeszerzési törvény alapján nem kötelesek felmutatni a GVH olyan tartalmú igazolását, miszerint az ajánlattevőnek a GVH-val szemben nincs jogerős tartozása. Így az ORTT ezzel ellentétesen folytatott gyakorlata indokolatlan és a közbeszerzési törvény előírásaival ellentétes volt. Az ORTT végül arról tájékoztatta a GVH-t, hogy a jogszerűtlen gyakorlatot megszüntették.

A villamos energia törvény³⁰ és a gáztörvény rendelkezésein alapuló együttműködés³¹ keretében a Magyar Energia Hivatal (MEH) 1999-ben öt esetben (háromszor a villamos energia piacot és kétszer a földgáz piacot érintően) kérte a GVH versenypolitikai véleményét a tulajdonosi koncentráció érintett cégekben való növekedésének engedélyezéséről. Az ügyek egyikében sem merült fel versenypolitikai aggály. A GVH véleményét a MEH minden alkalommal figyelembe vette, az egyes tranzakciókat engedélyezte.

1999-ben nem volt szükség itt említésre érdemes közbelépésre a GVH részéről a privatizációval vagy az importversenyt esetlegesen korlátozó intézkedésekkel kapcsolatban.

IV. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL INTÉZMÉNYI ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATAI

A Gazdasági Versenyhivatalnak (GVH), a földgáztörvény és a villamos energia törvény rendelkezései alapján, a **Magyar Energia Hivatallal** (MEH) való együttműködése a korábban kialakított rend szerint³² 1999-ben is folytatódott. Ennek értelmében a MEH-nek bizonyos esetekben az iparági tökékoncentráció engedélyezése során döntése meghozatala előtt a GVH véleményét is ki kell kérnie. A MEH engedélyezési eljárása és a GVH fűzőkontrollja egyebekben egymástól függetlenül, párhuzamosan folyik, a piaci szereplőknek mindkét engedélyre szükségük van ahhoz, hogy koncentrációs lépésüket végrehajthassák.³³ Az eddigi tapasztalatok alátámasztják, hogy a készülő új villamos energia törvényben, valamint a majdan elkészülő új földgáztörvényben célszerű lenne ezt az együttműködést a mainál érdemibbé tenni annak érdekében, hogy a GVH versenypolitikai véleményével a mostaninál jobban segíthesse a MEH döntését.

²⁷ 1994. évi XLI. törvény a gázszolgáltatásról.

²⁸ 3/1995. (I. 20.) Korm. rendelet a gázszolgáltatásról szóló 1994. évi XLI. törvény végrehajtásáról.

²⁹ Az ügy részletes kifejtését a beszámoló 2.2.3. *Erőfölénnyel való visszaélés* c. fejezete tartalmazza.

³⁰ 1997. évi XLVIII. törvény a villamos energia termeléséről, szállításáról és szolgáltatásáról.

³¹ E témával részletesebben is foglalkozik a beszámoló IV. *A Gazdasági Versenyhivatal intézményi és nemzetközi kapcsolatai* c. fejezete.

³² Ipari és Kereskedelmi Közlöny 1998. évi 17. szám, 1998. szeptember 30.

³³ Az 1999-es konkrét véleményadásokkal részletesebben is foglalkozik a beszámoló 3.3. *Egyéb versenypártoló tevékenység* c. fejezete.

A GVH a hírközlési törvény előkészítése során felvette a kapcsolatot a **Hírközlési Főfelügyelettel**, mely szervezettel a jövőben az eddigieknél szorosabb együttműködésre, napi szakmai munkakapcsolatra lesz szükség.

A GVH hosszabb előkészítő munka után 1999-ben együttműködési megállapodást kötött az **Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelettel** és az **Állami Biztosításfelügyelettel** (ÁBIF). (Hasonló megállapodás kötése felvetődött az Állami Pénztárfelügyelettel is, arra azonban a felügyeletek összevonásának megkezdése miatt már nem került sor.) A szabályozott pénz- és tőkepiacokon a szakmai felügyelet és a versenyfelügyelet olyan piaci információkat is szereznek eljárásaik során, amelyek kívül esnek saját hatás- és feladatkörükön, de kölcsönös átadásuk elősegítheti a hatékonyabb és következetesebb állami felügyeletet. A rendszeres információcseré és tájékoztatás mellett már az első évben több olyan szakmai konzultációra, egyeztetésre is sor került, amelyek az egységesebb jogértelmezést (például a brókercégek összefonódásának, a vállalkozásrész értelmezésének kérdésében) vagy a jogsértő vállalkozásokkal szembeni fellépést (például az ÁBIF által indított felügyeleti vizsgálat a GVH jelzésére) segítik. A felügyeletek összevonása után 2000-ben megalakuló **Pénzügyi Szolgáltatások Állami Felügyeletével** a megállapodásokat aktualizálva, pontosítva az együttműködés elmélyülhet, és valamennyi pénzügyi szolgáltatási piacra kiterjedhet.

Az **ÁPV Rt.**-vel folytatott együttműködésünk során 1999-ben is figyelemmel kísértük a privatizációval kapcsolatos fejleményeket. Ennek célja, hogy a GVH a döntés-előkészítési fázisban értékelje a versenyt érintő stratégiai privatizációs döntéseket, valamint a kiírandó privatizációs pályázatokat, és szükség esetén képviselhesse a versenyérdekeket. Az ÁPV Rt.-vel létesített másik együttműködés szerint indokolt esetben, ha az lehetséges, a GVH a privatizációs döntéseket követő fúziós eljárásokat különlegesen gyorsan lefolytatja.

Ugyancsak folyamatosan képviselteti magát a GVH azokon a fórumokon, ahol az **importversenyre** ható esetleges importkorlátozásokról születhetnek döntések. Szükség esetén kifejtjük ellenvéleményünket a hazai piacon folyó versenyt az import korlátozása révén indokolatlanul csökkentő vagy torzító intézkedésekkel szemben.

A közbeszerzési törvény³⁴ rendelkezése szerint a GVH elnöke (delegált tagon keresztül) részt vesz a **Közbeszerzések Tanácsa** (KT) munkájában. A Tanács ülésein való személyes részvételen és a KT munkabizottságaiban végzett operatív munkán kívül a két szervezetet a közbeszerzésekről szóló törvény és a versenytörvény kapcsolódó rendelkezései kötik össze. A mindennapi munkában ez azt jelenti, hogy amennyiben a GVH-nak címzett bejelentés valamely közbeszerzéssel kapcsolatos jogsértést panaszol fel, az ügyet áttesszük a KT mellett működő Döntőbizottsághoz, feltéve, hogy a panaszolt magatartás nem az ajánlattevők közötti összejátszásra utal. A kartell tilalomba ütköző, ajánlattevők közötti megállapodásokra utaló bejelentéseket viszont a GVH várja a Döntőbizottságtól. Ezideig nem érkezett hozzánk ilyen jelzés.

A **GVH nemzetközi kapcsolatai** között az évtized egésze során az Európai Unió (EU) csatlakozással összefüggőek, illetve az EU versenyhatóságával való kapcsolattartás bizonyultak a legfontosabbnak. 1999 során mégis, kivételes módon, az OECD-vel kapcsolatos ügyek foglalkoztatták leginkább a hivatalt. Ennek oka, hogy míg az EU csatlakozás terén az 1998-as eseménysorozatot követően inkább a „csendes munka” volt a jellemző, addig az OECD „Szabályozási reform” programja során 1999-ben igen fontos szerep jutott a GVH-nak.

Az **OECD Szabályozási reform** programja keretében, három másik ország mellett, 1999-ben sor került Magyarország átvilágítására is. A felmérés kiterjedt a versenypolitika és a versenyjog, valamint a kereskedelempolitika, az energia és a távközlési szektorra vonatkozó szabályozás felmérésére és értékelésére. Ezen kívül sor került annak értékelésére is, hogy a magyar államigazgatás mennyiben alkalmas a korszerű szabályozás kialakítására és működtetésére. Az programban való részvételt magyar részről a Miniszterelnöki Hivatal vezette és koordinálta, nagymértékben támaszkodva a GVH-ra is. A felmérés során - valamennyi témára vonatkozóan - versenypolitikai megközelítést alkalmazott az OECD, az értékelésben az játszott döntő szerepet, hogy az egyes szabályozások mekkora teret engednek a versenynek. A GVH számára természetesen módon a magyar versenyjog és a hivatal munkájának átvilágítása volt a legfontosabb. Az általános versenypolitikai szemlélet érvényesülése miatt azonban hivatal a többi kérdéskörrel kapcsolatban is jelentős szerepet játszott az átvilágítás egész folyamatában, és az OECD munkatársai is fokozott érdeklődést tanúsítottak az iránt, hogy a GVH hogyan értékeli a verseny szempontjából az egyes szabályozási fejleményeket.

A hivatalt közelebbről érintő téma (versenyjog) esetén elmondható, hogy a magyar versenyjog rendelkezései és a jogérvényesítés gyakorlata, valamint a GVH versenypártolási tevékenysége a világ élenjáró versenyhatóságainak közös fórumán méretett meg, és a minősítés összességében kedvező képet adott a GVH működésének kilenc évről. Ez azt mutatja, hogy a GVH a versenyfelügyeleti eljárások tekintetében alapvetően jó és korszerű megközelítést követ, és a versenypártolási tevékenység irányultsága is megfelelő. Az elkészült jelentés ugyanakkor számos ajánlást is megfogalmazott. Az ajánlások alapvetően visszaigazolják a GVH eddigi gyakorlatát, továbbá a jelenlegi rendelkezések, illetve gyakorlat - többnyire eljárási kérdésekkel kapcsolatos -

³⁴ 1995. évi XL. törvény szóló a közbeszerzésekről

finomítását javasolják. Az utóbbiak többé-kevésbé egybevágóan a GVH-n belül is meglévő fejlesztési szándékokkal, így ezeket a jövőre nézve a GVH mindennapi munkájába építi, illetve megfontolja, hogy a későbbiekben kezdeményezze-e a versenytörvény egyes részeinek módosítását.

Az egyéb témákban született értékelések szinte teljesen egybeesnek azokkal a gondolatokkal, esetenként konkrét javaslatokkal, amelyeket a GVH e kérdésekben az elmúlt években képviselt, és jelenleg is képvisel. Ilyenformán igen nagy mértékben megerősítették a hivatal versenypártolási tevékenységének megalapozottságáról kialakult pozitív képet. Összességében visszaigazolódott az a GVH törekvés, amely szerint az egyes területeket összehangoltan, egységes elvek szerint kellene szabályozni, egységes szabályozási reformra lenne szükség.

A Szabályozási reform programtól függetlenül az OECD Versenyjogi és Versenypolitikai Bizottságában és annak három munkabizottságában folyó munkában, hasonlóan a korábbi évek gyakorlatához, az év során rendszeresen részt vettünk. Összefoglalókat készítettünk több témakörhöz kapcsolódóan is, például a versenyhatóságok prioritásairól, a helyi közszolgáltatások nyújtásának versenyjogi/versenypolitikai vonatkozásairól, a postai tevékenységek és a verseny kapcsolatáról, valamint a szakmai kamarák tevékenységének versenyszempontú megítéléséről.

Az **Európai Unió csatlakozás** tárgyalásaihoz kapcsolódóan sor került a még az 1998. évi átvilágítási tárgyalásokon képviselt nézeteknek tárgyalási pozíciós anyagok formájában történő cseréjére. 2000 folyamán várhatóan szükséges lesz a Versenyjogi Albizottság fórumán eszmét cserélni néhány kisebb jelentőségű, a pozíciós anyagokkal kapcsolatos szakmai kérdéssről. Egyébként a versenyjogi fejezetet a csatlakozási tárgyalásokon a hivatal hatáskörébe tartozó - vállalatokra vonatkozó közösségi versenyjogi - szakterületet illetően akár le is lehetne zárni. Annak, hogy erre eddig nem kerülhetett sor, ismereteink szerint az az oka, hogy a közösségi versenyjog témakörébe tartozó más kérdések (állami támogatások) kapcsán merültek még fel további tárgyalási igények.

Lényeges és hosszabb távon vállalt célnak tekintjük a magyar versenyhatóság felkészülését az ország közelgő EU tagságára. Ennek kapcsán lényeges feladat annak megvalósítása, hogy az intézmény kész legyen a tagság bekövetkeztétől kezdődően megfelelni mindazon funkcióknak, amelyeket egy tagállami versenyhatóságnak el kell tudni látnia. Szükséges továbbá felkészülni a közösségi versenyjog alkalmazására, amit a közösségi versenyjog körvonalazott fejlődési irányai még hangsúlyosabbá tesznek. Az év során ezért folytatódott az 1998-ban megkezdett munka, amely elsősorban arra irányult, hogy a GVH szakértői a közösségi versenyjog szabályain túlmenően megismerkedjenek a legfontosabb közösségi versenyjogi esetekkel és azok tanulságaival. Az év végére közel 60 jogeset feldolgozására került sor, ezek az ügyismertetések a későbbiekben a bírói kar jogalkalmazásának felkészítését is szolgálhatják.

1999-ben is részt vettünk az **UNCTAD TDB Beruházási, Technológiai és Hozzájuk Kapcsolódó Pénzügyi Kérdések Bizottsága Versenyjogi és Versenypolitikai Kormányközi Csoportjának**, valamint a **Kereskedelmi Világszervezetnek a Kereskedelem- és Versenypolitika Kölcsönhatásával Foglalkozó Munkacsoportjának** tevékenységében.

Érdekes említést tenni egy viszonylag újabb, a hivatal nemzetközi együttműködését érintő jelenségről. Az utóbbi egy-másfél év során megszorodtak a közép- és kelet-európai versenyhatóságokkal történő operatív jellegű, konkrét versenyjogi ügyekhez kapcsolódó vagy egy-egy elvi kérdés szakmai megítélésére vonatkozó információ kérések. Ezek részben kétoldalú formális együttműködési megállapodásokon alapulnak (ilyeneket kötöttünk a korábbi években Bulgáriával, Ukrajnával, Oroszországgal), illetve sor került hasonló megkeresésekre a személyes kapcsolatok alapján is. Az esetek többségében a megkeresés a GVH irányába történt, a hivatal által indított megkeresés, - bár volt már rá példa- ritkább. (Ennek elsődlegesen az az oka, hogy az eljárási határidőink nem teszik lehetővé, hogy hosszasan várakozzunk a társhatóságok beérkező válaszára, a ritka megkereséseink is inkább elvi-szakmai kérdésekre vonatkoztak, nem konkrét ügyre.) A hozzánk intézett megkereséseket az információ átadási lehetőségeink alapján igyekszünk megválaszolni.

A hivatal tevékenységének nemzetközi megítélése kifejezetten jó. Ezt több fórum véleménye is alátámasztja. Az előzőekben már szerepelt az OECD „Szabályozási reform” programja kapcsán készült értékelés, de hasonlóképpen pozitív képet mutat az EU 1999 októberi értékelése is.

V. EGYÉB INFORMÁCIÓK

5.1. Ismeretterjesztő tevékenység

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) törekszik arra, hogy tevékenységi körei - a versenyfelügyeleti eljárások, versenypártoló, illetve ismeretterjesztő tevékenysége, versenykultúra fejlesztő munkája - összhangban legyenek, ezért kiemelten fontos szerepet szán a versenyjoggal és a versenypolitikai kérdésekkel kapcsolatos ismeretek több csatornán, fórumon keresztül történő bővítésének, terjesztésének, a versennyel foglalkozók segítségének.

A GVH külön jelentőséget tulajdonít a tudományos körökben és az oktatásban folyó munkának. Több munkatársunk oktat rendszeresen versenyjogot, versenyszabályozással kapcsolatos tantárgyakat felsőfokú oktatási intézményekben, illetve tart kisebb-nagyobb rendszerességgel előadás sorozatot szakmai érdeklődőknek.

1999-ben a GVH munkatársai közel 50 **előadást** tartottak, több mint 30 alkalommal adtak hosszabb interjút különböző médiumok számára, több tucat tanulmányt, cikket publikáltak jogi és gazdasági folyóiratokban, szakmai lapokban.

Évente több **diák** tölti szakmai gyakorlatát a GVH-ban, illetve kéri munkatársaink segítségét szakdolgozat, diplomamunka megírásához. Folyamatosan nyújtunk információt az érdeklődő diákoknak, kutatóknak. A GVH 1999-ben először szervezett diákok számára **tanulmányi versenyt**, ahol közel 30, a gazdasági versenyt érintő különböző témában írt dolgozatot értékelt, a legjobbakat hivatalos lapjában, a Versenyfelügyeleti Értesítőben is közzétette.

A **Versenyfelügyeleti Értesítő** közli a Versenytanács határozatait, az esetleges jogerős bírósági döntéseket, a fontosabb szakmai elemzéseket. Az ismeretterjesztést segítik a GVH belső kiadványai, valamint a külső érdeklődők előtt is nyitva álló könyvtárunk gyűjteményei. 1999-ben a GVH a távközlési, illetve az energia szektor szabályozási kérdéseinek ismertetésével kezdett bele a szélesebb közönségnek szóló versenyjogi füzetek kiadásába.

A GVH alapító tagja a **Magyar Versenyjogi Egyesületnek** - amely egyben az Nemzetközi Versenyjogi Liga (LIDC) magyar szervezete -, folyamatosan részt vesz az egyesület keretén belül folyó, versenyjogi ismeretek terjesztésével, megvitatásával kapcsolatos munkában. 1999-ben tanulmányt készített a GVH a *Teljesen függetlennek kell-e lennie a nemzeti versenyjogi hatóságoknak a politikai hatalomtól mind a vizsgálat, mind a határozathozatal során, és miként biztosítható ez a függetlenség?* c. témában. A tanulmányt a nemzetközi témafelelős az LIDC Velencei Konferenciáján hasznosította, ahol számos kérdést tettek fel a magyar véleménnyel kapcsolatban.

A szakmai továbbképzést, információk és tapasztalatok gyűjtését szolgálja munkatársaink részvétele egyes szakmai, hazai és külföldi konferenciákon, szemináriumokon és kutatásokban. 1999 márciusában a GVH az Európai Bizottság TAIEX irodájának a támogatásával *Verseny- és szabályozó hatóságok* címmel **konferenciát szervezett** hazai és EK társult országokbeli szakértők, szakemberek számára. A két napos konferencia aktuális és átfogó volta, valamint a felkészült, tapasztalt hazai és külföldi előadók mind-mind hozzájárultak a rendezvény eredményességéhez, a több tucat résztvevő pozitív visszajelzései is a sikerről tanúskodnak.

1999-ben a hivatal **ügyfélszolgálat**a 718 megkereséssel foglalkozott. Az ügyfelek elsősorban szóbeli megbeszélést, tájékoztatást kérnek. Gyakori ügyfelek az egyes vállalkozások megbízott ügyvédei, de sok ügyfelet a fogyasztóvédelmi felügyelőségek irányítottak át, néhány esetben pedig társhatóságok, minisztériumok fordultak a GVH-hoz. A legnépszerűbb kérdések, a leggyakoribb megkeresések a kábeltelevíziós társaságokkal, a kis- és nagykereskedelemmel, a kizárólagos forgalmazással kapcsolatosak.

A GVH munkatársai folyamatosan ellátják a **sajtót** háttér-információval, verseny témában felmerült közérdekű kérdésekre adott válaszokkal. Különösen az egyes, nagyobb visszhangra számító ügyeket követő sajtótájékoztatókat kíséri kiemelt érdeklődés. Az 1998. évről szóló beszámoló kapcsán is számos napi- és gazdasági lapban jelent meg híradás a GVH-ról. Az egyes versenyfelügyeleti eljárások kapcsán 1999-ben az országos napilapokban közel 20, a gazdasági sajtóban több mint 60 cikk jelent meg, valamint több tucat rövidebb hír szólt a GVH napi munkájáról.

1999-ben megújult a GVH **internetes honlapja** is, amely számos érdeklődőnek nyújt hasznos, naprakész információt a hivatal működéséről, versenyjogi kérdésekről és az egyes aktuális ügyekről. A változásnak köszönhetően, minden érdeklődő számára elérhető és olvashatók a Versenytanács határozatai, valamint a GVH versenyjogi füzetei.

5.2. A hivatal működési feltételei

1999-ben a GVH feladatait átlagosan 104 fős állománnyal teljesítette. A hivatal a költségvetési törvényben³⁵ előírt létszámcsoökkentésnek az év folyamán eleget tett.

A GVH 1998 végén a Miniszterelnöki Hivatal által kezelt beruházási keretből 10.000 eFt-ot kapott a 2000. évre történő felkészülésre, illetve az ehhez kapcsolódó számítástechnikai védelmi rendszer kiépítésére, amely 1999 folyamán valósult meg. Intézményi beruházások is történtek, újításra került a személygépkocsi állomány és több területen a szoftverek korszerűsítése. A fejezeti kezelésű előirányzatok között szerepel 2100 eFt a versenyfelügyeleti ügyekkel kapcsolatos többletkiadások részbeni fedezeteként.

³⁵ 1998. évi XC. törvény a Magyar Köztársaság 1999. évi költségvetéséről

Jelentős anyagi eszközöket fordított a GVH az EU csatlakozásra való felkészülésre, nyelvi képzésre, szakmai utakra, az EK esetjogának feldolgozására, ügyek ismertetésére. A felkészülést, a fejlődést szolgálja a Külügyminisztérium által 1999 őszén indított nyelvi képzés is, amelyben részt vesz a hivatal több dolgozója.

Továbbra is nehéz helyzetet teremt a dolgozók megtartásában, valamint a megfelelő minőségű új munkaerő megszerzésében a versenytörvényben megfogalmazott összeférhetlenségi szabály, amely szigorúbb, mint a köztisztviselői törvényben³⁶ található megfelelője. Az átlagosnál szigorúbb összeférhetlenségi szabályokból eredő anyagi hátrányok kompenzációja a hivatal megalakulása óta megoldatlan.

A GVH belső, saját hatáskörben történő átcsoportosításokkal, a törvényi (államháztartási³⁷, költségvetési) rendelkezéseket betartva, biztosított - a hasonló intézményekhez képest jóval kevesebb, valamivel több mint két havi – jutalmat a munkatársainak. A hivatal anyagi lehetőségeinek megfelelően az egyéb adható juttatásokból, az előző évhez hasonlóan, csak ruházati hozzájárulást fizetett, dologi kiadásokra csupán az alapellátás minimális szintjén lehetett biztosítani a fedezetet.

A GVH elhelyezésére az éves költségvetés forrást biztosít, de a hivatalnak otthont adó épület (Lánchíd Irodaház) sorsa bizonytalan. Az üzemeltetéssel kapcsolatos kiadások emelkednek, s ennek forrása a hivatal költségvetésében megoldatlan, ezt csak más előirányzat terhére történő átcsoportosításból lehet finanszírozni, azonban a többi előirányzat is szűkre szabott. Ha az irodaház állaga továbbra is tartósan romlik, vagy esetleg értékesítésre kerül, a hivatal elhelyezéséről is gondoskodni kell.

A GVH nem rendelkezik érdemi saját bevétellel, a kivetett bírságösszeg és az eljárásaihoz kapcsolódó eljárási díjak a központi költségvetésbe folynak be. A korábbi gyakorlattól eltérően 1999-ben az eljárási díjak egy részét a GVH az eljárások során felmerülő külön költségek fedezésére fordíthatta. Ez az összeg (7.000 eFt) azonban a vizsgálatokkal kapcsolatos kiadásokhoz képest elenyésző.

Az 1999. évi előirányzatok alakulása ((intézményi költségvetés) eFt)

Kiemelt előirányzatok	Eredeti	Módosított	Tény
Személyi juttatások	251.500	279.152	277.791 <i>ebből jutalom:</i> 42.644
Munkaadókat terhelő járulékok	95.100	104.059	104.059
Dologi kiadás	88.500	58.671	58.585
Működési célú pénzeszköz átadás	47.200	47.720	47.720
Kölcsönnyújtás dolgozói lakásépítésre	-	1.950	1.950
Egyéb központi beruházás		10.000	9.989
Intézményi beruházások	35.200	37.111	24.820
Összes kiadás:	517.500	538.663	524.914³⁸
Működési bevételek		1.921	1.921
Működés céljából átvett pénzeszközök		435	435
Felhasznált bevételek		597	597
Kölcsön megtérülése		1.950	1.950
Támogatás	517.500	514.749	514.749
Pénzforgalom nélküli bevétel		19.011	19.000
Összes bevétel:	517.500	538.663	538.651

Az Állami Számvevőszék az előző évi költségvetési beszámolót vizsgálta, kisebb hiányosságokat jelzett, ezek korrigálásra kerültek. Az Egészségbiztosítási Pénztár a kifizetőhelyi ellátásokat ellenőrizte, hiányosságot nem tapasztalt.

³⁶ 1992. évi XXIII. törvény a köztisztviselők jogállásáról

³⁷ 1992. évi XXXVIII. törvény az államháztartásról

³⁸ Ebből 965 eFt függő tétel.

TÁBLÁZATOK

I. Az 1999. évi bejelentések jellemző adatai

	Megnevezés	Ügyek száma
1.	A bejelentések száma:	561
	1998-ról áthúzódó bejelentések	36
	1999. évi bejelentések	525
	Az összes bejelentésből a bejelentő:	
	magánszemély	354
	vállalkozás	185
	érdekvédelmi szervezet	11
	egyéb	11
2.	Az elutasított bejelentések száma:	317
	az elutasítás megoszlása indokok szerint	
	személyi érdekelttség hiánya	6
	más szerv hatáskörébe tartozik	76
	hatály hiánya	146
	anyagi jogi feltétel hiánya	32
	korábban elbírált ügy	30
	csekély súlyú	27
3.	Versenyfelügyeleti eljárás alapjául szolgáló bejelentések száma:	175
	ezek alapján indult versenyfelügyeleti eljárások száma	121
4.	2000. évre átmenő bejelentés:	69
5.	Jogorvoslati kérelem (bejelentés elutasítása miatt)	
	a) Versenytanácsnál:	92
	Ebből:	
	jogorvoslati kérelemnek helyt adó határozat	13
	jogorvoslati kérelemnek helyt nem adó határozat	79
	b) Fővárosi Bíróságnál:	11
	Ebből:	
	jogorvoslati kérelemnek helyt adó határozat	-
	jogorvoslati kérelemnek helyt nem adó határozat	11

II. Az 1999. évi versenyfelügyeleti eljárások jellemző adatai

	Megnevezés	Ügyek száma
1.	A versenyfelügyeleti eljárások száma:	248
	1998-ról áthúzódó eljárások	38
	1999-ben indult eljárások	210
	Az összes eljárásból:	
	kérelemre indult	83
	hivatalból indult	144+21 ³⁹
	egyéb (bírástól bírság kiszabásra áttett)	-

³⁹ 144 eljárás indult bejelentés, 21 eljárás hivatali kezdeményezés alapján.

	Megnevezés	Ügyek száma
2. A befejezett eljárások száma:		170
Ebből:		
a vizsgálati szakaszban határozattal lezárva		9
a vizsgálati szakaszban más üggyel egyesítve		-
versenytanácsi határozattal lezárva		161
3. A folyamatban lévő eljárások száma (1999. december 31-én):		78
Ebből:		
vizsgáló szakértőknél		48
Versenytanácsnál		15
szünetel		15
4. A versenytanácsi határozatok üggyel típusok szerinti összesítése:		
Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása (Tpvt. III. fej.)		65
Gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalma (Tpvt. IV. fej.)		15
Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés (Tpvt. V. fej.)		35
Vállalkozások összefonódása (Tpvt. VI. fej.)		46
Bíróságról áttett ügy		-
Összesen:		161

III. A Versenytanács által hozott határozatok

	Megnevezés	Ügyek száma	Kiszabott bírság ezer Ft.
1. Hivatalból indított eljárások összesen:		113	
Ebből:			
a) Jogsértés megállapítása:		60⁴⁰	42.000
fogyasztók tisztességtelen befolyásolása (Tpvt. III. fej.)		44	21.400
versenytanácsi megállapodás (Tpvt. IV. fej.)		6	7.000
mentesítés iránti kérelem elmulasztása (Tpvt. IV. fej.)		1 ⁴¹	-
gazdasági erőfölénnyel való visszaélés (Tpvt. V. fej.)		7	13.500
összefonódás engedélyezése iránti kérelem elmulasztása (Tpvt. VI. fej.)		2 ⁴²	100
b) Eljárás megszüntetése:		53	-
fogyasztók tisztességtelen befolyásolásának vélelmezése (Tpvt. III. fej.)		21	-
tiltott versenytanácsi megállapodás vélelmezése (Tpvt. IV. fej.)		4	-
gazdasági erőfölénnyel való visszaélés vélelmezése (Tpvt. V. fej.)		28	-
összefonódás engedélyezése iránti kérelem elmulasztásának vélelmezése (Tpvt. VI. fej.)		-	-

⁴⁰ Jogsértés - beleértve a szünetelés elrendelését követő megszüntetést is.

⁴¹ A Versenytanács a mentesítést megadta (Vj-16/99).

⁴² A Versenytanács az engedélyt megadta (Vj-12 és 15/99).

2. Kérelemre indult eljárások összesen:	48	2.100
Ebből:		
a) versenykorlátozó megállapodás iránti mentesítés, illetve nemleges megállapítás (Tpv. IV. fejt.):	4	-
nem esik tilalom alá	3	-
egyedi mentesítés	1	-
csoportmentesség	-	-
b) Összefonódás ellenőrzése (Tpv. VI. fejt.):	44	2.100
Ebből:		
nem engedélyköteles az összefonódás	4	-
engedélyezett az összefonódás	40	2.100 ⁴³
elutasított összefonódás	-	-
3. Jogsértés megállapítása mindösszesen:	64	44.100

IV. Szakértői határozattal lezárt ügyek

Megnevezés	Ügyek száma
Vizsgálati szakaszban lezárt:	9
1. A kérelem visszavonása miatt	-
mentesítés iránti kérelem	-
összefonódás engedélyezése iránti kérelem	5
2. A hiánypótlás elmulasztása miatt	-
mentesítés iránti kérelem	2
összefonódás engedélyezése iránti kérelem	-
3. Egyéb okok miatt	2

V. A Versenytanács által bírsággal zárt esetek 1999-ben

Magnevezés	Összes bírság		Végrehajtható		Befizetve		Hátralék	
	db	ezer Ft	db	ezer Ft	db	ezer Ft	db	ezer Ft
Fogyasztók tisztességtelen befolyásolása (Tpv. III. fejezet)	31	21.400	19	9.900	17	9.350	2	550
Versenykorlátozó megállapodás (Tpv. IV. fejezet)	3	7.000	-	-	-	-	-	-
Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés (Tpv. V. fejezet)	3	13.500	1	1.000	1	1.000	-	-
Engedélykérelem elmulasztása (Tpv. VI. fejezet)	5	2.200	4	2.100	4	2.100	-	-
Összesen:	42	44.100	24	13.000	22	12.450	2	550

⁴³ Engedélykerési határidő elmulasztása miatt bírság kiszabása (Vj-171, -178, -180/98 és -96/99)

VI. Az előző versenytörvény⁴⁴ alapján hozott versenytanácsi határozatok a bíróságon

1. A versenytanácsi határozatok bírósági megtámadása

A határozat jellege		Összes	Felülvizsgálni kért	A felülvizsgálni kért határozatok aránya (%)
1.	Marasztalás			
	1991.	30	11	36,7
	1992.	45	30	66,7
	1993.	40	33	82,5
	1994.	48	34	70,8
	1995.	42	26	61,9
	1996.	45	30	66,7
	1997.	19	13	68,4
	Összesen:	269	177	65,7
2.	Elutasítás			
	1991.	13	6	46,2
	1992.	35	11	31,4
	1993.	42	10	23,8
	1994.	50	23	46,0
	1995.	76	24	31,6
	1996.	81	25	30,9
	1997.	36	13	36,1
	Összesen:	333	112	33,6
3.	Engedély (részbeni) megtagadása			
	1991.	-	-	-
	1992.	1	-	-
	1993.	2	-	-
	1994.	4	1	25,0
	1995.	1	-	-
	1996.	1	-	-
	1997.	-	-	-
	Összesen:	9	1	11,1
4.	Együtt			
	1991.	43	17	39,5
	1992.	81	41	50,6
	1993.	84	43	51,2
	1994.	102	58	56,8
	1995.	119	50	42,0
	1996.	127	55	43,3
	1997.	55	26	47,2
	Összesen:	611	290	47,4

⁴⁴ 1990. évi LXXXVI. törvény a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról

2. A felülvizsgálati keresetek állása a bíróságon

A megtámadott határozat közül	1991. évi	1992. évi	1993. évi	1994. évi	1995. évi	1996. évi	1997. évi	Összes
1. Jogerősen befejezett	17	41	40	55	43	37	15	248
I. fokú (Fővárosi) Bíróságon	12	22	21	40	30	34	13	172
II. fokú (Legfelsőbb) Bíróságon	5	19	19	15	13	3	2	76
2. Nem jogerős I. fokú ítélet van	–	–	2	3	6	18	7	36
3. Folyamatban van az I. fokú Bíróságon	–	–	-	-	-	-	3	3
4. Új eljárásra utasítás	–	–	1	–	1	–	1	3
Összesen:	17	41	43	58	50	55	26	290

3. A bírósági felülvizsgálat eredményei

Elbírált felülvizsgálati kérelmek közül	Összesen	Ebből: megváltoztatva		
		a jogalap	a jogalap részben	a bíróság
1. Jogerősen befejezve	248	15	4	40
I. fokon	172	6	1	21
II. fokon	76	9	3	19
2. Nem jogerős ítélet (I. fok)	36	5	0	7
Együtt: (1+2)	284	20	4	47

VII. Versenytanácsi határozatok a bíróságon (jelenlegi versenytörvény)

1. A versenytanácsi határozatok bírósági megtámadása

A határozat jellege	Összes határozatok száma	Felülvizsgálni kért	A felülvizsgálni kért határozatok aránya%
1. Marasztalás ^{x/}			
1997. év	20	13	65,0
1998. év	39	26	66,6
1999. év	54	20	37,0
Összesen:	113	59	52,2
2. Megszüntetés			
1997. év	55	7	12,7
1998. év	75	19	25,3
1999. év	53	7	13,2
Összesen:	183	33	18,0
3. Kérelem (részbeni) elutasítása, feltételhez kötése			
1997. év	1	–	–
1998. év	5	–	–
1999. év	-	–	–
Összesen:	6	–	–
4. Együtt			
1997. év	76	20	26,3
1998. év	119	45	37,8
1999. év	107	27	25,2
Összesen:	302	92	30,5

^{x/} Az eljárást szünetelés után megszüntető azon határozatok nélkül, amelyekkel szemben nincs jogorvoslat

2. A felülvizsgálati keretek állása a bíróságon

1. A megtámadott határozat közül	1997. évi	1998. évi	1999. évi	Összesen
1. Jogerősen befejezett	11	22	–	33
I. fokú (Fővárosi) Bíróságon	10	20	–	30
II. fokú (Legfelsőbb) Bíróságon	1	2	–	3
2. Nem jogerős I. fokú ítélet van	4	12	6	22
3. Folyamatban van az I. fokú Bíróságon	4	9	21	34
4. Új eljárásra utasítás	1	2	–	3
Összesen:	20	45	27	92

3. A bírósági felülvizsgálat eredményei

Elbírált felülvizsgálati kérelmek közül	Összesen	Ebből megváltoztatva		
		a jogalap	a jogalap részben	a bíróság
1. Jogerősen befejezve	33	–	–	1
I. fokon	30	–	–	1
II. fokon	3	–	–	–
2. Nem jogerős ítélet (I. fok)	22	2	–	–
Együtt: (1+2)	55	2	–	1

**VIII. A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalmába
ütköző magatartások (Tpvt. III. fej.)**

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozás neve	A kiszabott bírság eFt
137/98	Ha az áru sorozat jellegű, akkor a tájékoztatásnak az ebből eredő sajátosságokra is fel kell hívni a figyelmet (Vf.É. 2/1999.)	8. § (2) c)	MESTER Kiadó Kft.	1.000
149/98	A szolgáltatás árával kapcsolatos lényeges információ elhallgatása alkalmas a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására (Vf.É. 3/1999.)	10.§	EUROWEB Rt.	-
150/98	Parkolási díjról valótlan, hiányos vagy a jogszabályoknak nem megfelelő információ alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 4/1999.)	8.§ (2) a),b)	KO-VA 92 Bt.	-
151/98	Az iskoláknak kerülni kell minden olyan jel- és szóhasználatot, amely szolgáltatásukat előnyösebb színben tünteti fel (Vf.É. 5/1999.)	8. § (2) a)	KLIFHOLD Bt.	50
154/98	Nyelvoktatással kapcsolatban a valóságnak nem megfelelő adatok közlése alkalmas a fogyasztók megtévesztésére (Vf.É. 3/1999.)	10.§ (1)	„Ervin’s ESL NET” Oktató, Tanácsadó, Szolg. és Keresk. Bt.	50
157/98	„Egyet fizet-kettőt kap” kedvezményes akció nem minden esetben történő teljesítése alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 3/1999.)	8. § (2) c)	GAMETECH Kft., GAME MASTER Kft.	-
166/98	Államilag elismert diploma nyújtásának kilátásba helyezése a szükséges jogi feltételek nélkül alkalmas a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására (Vf.É. 6/1999.)	8. § (2) a)	Nemzetközi és Ma- gyarországi Tudomá- nyos Parapszicholó- giai és Metafizikai Oktató-Kutató Inté- zet és Szövetség	100
167/98	Forgalombahozatali engedéllyel nem rendelkező Melatonin nevezetű készítmény forgalmazása alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 3/1999.)	8. § (2) b)	CF-NET Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	-
168/98	Lakáshitelhez jutás biztos lehetőségének kilátásba helyezése életbiztosítási fedezet mellett anélkül, hogy az ehhez szükséges jogi háttér biztosított lett volna, alkalmas a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására (Vf.É. 6/1999.)	8. § (1) a) 8. § (2) a)	MBI Nemzetközi Marketing Tanácsadó és Bizt.közv. Kft. AXA-Colonia Bizto- sító Rt.	3.000 3.000
174/98	Valótlan tényközlést tartalmazó reklám-kitétel a versenytörvénybe ütközik (Vf.É. 4/1999.)	8. § (2) a)	OTTHON Magyar- Osztrák Lakástaka- rékpénztár Rt.	1.000
181/98	A fogyasztó döntését befolyásoló lényeges körülménynek minősül valamely lap megjelenési példányszáma (Vf.É. 5/1999.)	8. § (2) c)	Egyesült Kiadói Holding Kft.	500
3/99	A reklám aszerint lehet fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas, hogy mit üzen a célzott megrendelői körnek (Vf.É. 5/1999.)	8. § (2) a)	Newawe Kereskedelmi és Médiaszolgáltató Kft.	100
9/99	A hirdetésben a „legnagyobb választék” kifejezés használata, noha a hirdető az új termék értékesítésére nem jogosult, alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 7/1999.)	8. § (2) a), c)	Körgyűrű M0 Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	500

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozás neve	A kiszabott bírság eFt
18/99	Ugyanazon könyv eltérő címekkel történő kiadása alkalmas a fogyasztók megtévesztésére (Vf.É. 6/1999.)	8.§ (2) a)	New Angel Kft.	500
20/99	Csomagküldő kereskedelemben a katalógusban közölt valótlan adat a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas (Vf.É.5/99.)	8.§ (2) a)	OTTO Katalógusáruház Kft.	500
22/99	Devizaárfolyamoknak a sajtóban oly módon való közzététele, hogy a címzett nincs feltüntetve, megtévesztheti a fogyasztót (Vf.É. 7/1999.)	8.§ (2) a)	Citibank Rt.	100
28/99	Tanfolyamok államilag elismert szakképesítés megszerezhetőségének hamis látszatával történő szervezése fogyasztó megtévesztő lehet (Vf.É. 7/1999.)	8.§ (2) a)	Gutenberg Művelődési Otthon	100
38/99	Reklámban a TV3 referenciakénti feltüntetése alkalmas a fogyasztók megtévesztésére (Vf.É. 6/1999.)	8.§ (1)	Első Általános Barter Központ Kft.	500
52/99	Vásárlással egybekötött nyereményakcióról szóló tájékoztatás a határidő lejárta után alkalmas a megtévesztésre (Vf.É. 7/1999.)	8.§ (2) c)	Nestlé Hungária Kft.	1.000
54/99	Nem valós olyan reklámállítást, amelyik a versenytársat hátrányos helyzetbe hozza, alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 10/1999.)	8.§ (1) a) 8.§ (2) a)	Horváth Autósiskola és Zsiráf Magán-Autós- iskola Egyéni Cég	- -
69/99	A munkavégzési jogosultság hiányának elhallgatása alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 10/1999.)	8.§ (2) a),b)	Resolift Kft.	-
73/99	Az árengedménybe vont áru téves megjelölése alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 10/1999.)	8.§ (2) c)	SPAR Magyarország Kft.	500
74/99	Szakképzést folytató intézményként való reklámozás, törvényes vizsga és oklevél ígérete alkalmas a megtévesztésére (Vf.É. 10/1999.)	8.§ (2) a)	Szivárvány Gépgyártó és Kereskedelmi Kft.	500
75/99	A hitelkamat futamidejének elhallgatása alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 9/1999.)	8.§ (2) a)	WO-LA-X Zálogházak Kft.	100
88/99	A jótállással rendelkező gépkocsik olajcseréjével kapcsolatos hiányos tájékoztatás a versenytörvénybe ütközik (Vf.É. 10/1999.)	8.§ (2)	Globál-Autotech Műszergyártó és Forgalmazó Kft.	100
90/99	A folyószámlahitel felvételével kapcsolatos hiányos tájékoztatás a versenytörvénybe ütközik (Vf.É. 10/1999.)	8.§ (2) a)	CIB Középeurópai Nemzetközi Bank Rt.	1.000
93/99	Felsőfokú jelző használata, ha az nem igazolt, alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 11/1999.)	8.§ (2) a)	FŐTAXI Autóközlekedési és Szolgáltató Rt.	200
94/99	Vérnyomásmérők hitelesítése hiányának elhallgatása fogyasztó megtévesztő (Vf.É. 11/1999.)	8.§ (2) b)	Mikrolab Gazdasági Munkaközösség	1.000
95/99	Termékismertető elküldése a fogyasztóhoz, a termék iránti érdeklődés felkeltésének eszközeként értékelendő (Vf.É. 12/1999.)	8.§ (2) a)	Biogál-Teva Pharma Gyógyszerforgalmazó Rt.	1.000
100/99	A nyereményjátékban való részvétel feltételeiről szóló tájékoztatás elmaradása alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 11/1999.)	8.§ (2) c)	Procter and Gamble Magyarország Nagy- kereskedelmi Kkt.	-
105/99	A GSM adapter alkalmazásával elérhető megtakarításról szóló reklám alkalmas a fogyasztók megtévesztésére (Vf.É. 1-2/2000.)	8.§ (2) a)	KERN Communications Systems Kft.	600

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozás neve	A kiszabott bírság eFt
130/99	Hirdetőtáblán közölt, nem létező kedvezmény ígérete, alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 3/2000.)	8.§ (2) a)	D.K. Örökláng Kegyelti Szolgáltató Bt.	100
131/99	Reklámfilmben sugárzott, az áru árával, illetve az engedmény tényével kapcsolatos információ alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 3/2000.)	8.§ (2) a)	Shop in TV Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	500
132/99	A devizabetétek kamatkondícióira vonatkozó közleményeknek valósnak és pontosnak kell lenniük (Vf.É. 3/2000.)	8.§ (2) a)	Polgári Kereskedelmi Bank Rt.	2.000
153/99	Befektetési jegyek hozamaira vonatkozó tájékoztatásnak pontosnak kell lennie (Vf.É. 1-2/2000.)	8.§ (1)-(2) a)	K&H Alapkezelő Kft.	1.000
155/99	Személy- és haszongépjármű nettó gyári áron való értékesítéséről szóló hirdetés alkalmas a fogyasztók megtévesztésére (Vf.É. 1-2/2000.)	8.§ (2) a)	AUTÓMÉRY Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	100
157/99	„Egyszerűen legjobb” kifejezés használata a reklámtevékenységben alkalmas a fogyasztó megtévesztésére (Vf.É. 4/2000.)	8.§ (2)	R + C Kft.	100
164/99	Tárgyilagos összehasonlítás nélkül a felsőfok alkalmazása a reklámban megtéveszti a fogyasztót (Vf.É. 3/2000.)	8.§ (2)	Masterschool Nyelvoktató Kft.	600
Összesen: 38 határozat			Bírság:	21.400

IX. Az erőfölénnyel való visszaélés tilalmába ütköző magatartások (Tpvt. V. fejt.)

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozás neve	A kiszabott bírság eFt
161/98	Üzleti kapcsolatoktól elzárkózás alacsony értékesítési ár alkalmazása miatt (Vf.É. 4/1999.)	21.§ c)	INTERCOM Kft.	1.000
2/99	Díjcsomag előfizetési díjainak indokolatlan mértékű emelése (Vf.É. 9/1999.)	21.§ b), f)	KÁBELTEL Kanizsa Kft.	-
4/99	Díjcsomag előfizetési díjainak indokolatlan mértékű emelése (Vf.É. 9/1999.)	21.§ b), f)	MISKOLCI KÁBEL-TV Kft.	-
5/99	Díjcsomag előfizetési díjainak indokolatlan mértékű emelése (Vf.É. 9/1999.)	21.§ b), f)	Kábelkom Nyíregyháza Kft.	500
10/99	Gáznyomás szabályozó és gázmérő óra felszerelési díjának gáztörvénybe ütköző alkalmazása (Vf.É. 7/1999.)	21.§ a)	DDGáz Rt, DDGáz Épszolg Kft., DDGáz Gázmű Kft., DDGáz Szerviz Kft.	3.000 3.000 3.000 3.000
Összesen: 5 határozat			Bírság:	13.500

X. A versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatos eljárások (Tpvt. IV. fej.)

Vj szám	A megállapodás résztvevői	A megállapodás típusa	A határozat	A bírság összege ezer Ft
1. Hivatalból indult eljárások				
148/98	Magyar Könyvvizsgálói Kamara (Vf.É. 3/1999.)	horizontális	törvénysértés megállapítása 11.§ (2) a)	5.000
172/98	Brendon Gyermekáruházak Kft. és társai (22 ⁴⁵ vállalat) (Vf.É. 6/1999.)	forgalmazás (vertikális)	eljárás megszüntetése 11.§ (2) a)	-
1/99	Magyar Állatorvosi Kamara (Vf.É. 5/1999.)	horizontális	törvénysértés megállapítása 11.§ (2) a)	1.000
16/99	6 ⁴⁶ magánnyugdíjpénztár (Vf.É. 7/1999.)	horizontális	egyedi mentesítés 17.§ (1)	-
24/99	Budapesti Értéktőzsde (Vf.É. 9/1999.)	horizontális	nem esik tilalom alá 12. § a)	-
67/99	Marschall Cavendish Mo. Fiókt., Magyar Lapterjesztő Rt., Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. (Vf.É. 10/1999.)	forgalmazás (vertikális)	nem minősül versenyt korlátozó megállapodásnak 11.§ (1)	-
135/99	Magyarországi Internet Szolgáltatók Tanácsának Tudományos Egyesülete (Vf.É. 1-2/2000.)	horizontális	nem minősül versenyt korlátozó megállapodásnak 11.§ (1)	-
137/99	Magyar Orvosi Kamara (Vf.É. 1-2/2000.)	horizontális	törvénysértés megállapítása egyedi mentesítés 17.§ (1)	1.000
2. Kérelemre indult eljárások				
153/98	Frey Import Kft., Emil Frey Mo. Kft., ECS Subaru Kft. (Vf.É. 3/1999.)	forgalmazás (vegyes)	nem esik tilalom alá 12. § (a)	-
173/98	Cargill Mag Kft. Monsanto Company (Vf.É. 4/1999.)	horizontális (fúzióhoz kapcsolódó versenymentességi megállapodás)	egyedi mentesítés 17.§ (1)	-
13/99	WHIRPOOL Magyarország Kft. ELSZÖV-Mikro Kft. (Vf.É. 5/1999.)	vertikális	nem minősül versenyt korlátozó megállapodásnak 11§ (1)	-
77/99	Légiforgalmi és Repülőtéri Igazgatóság, Eu Rent Autó kölcsönző (Vf.É. 10/1999.)	vertikális	nem minősül versenyt korlátozó megállapodásnak 11.§ (1)	-

⁴⁵ Vj-172/98 résztvevői: Tisza Bútoripari és Keresk. Rt., BL Penta Trade Kft., Zovatex 94. Bt., Nordic Trade Kft., CA-RA Kft., RE-CONTRA Kft., M&J Kft., Catella Plusz Bt., Baby-Impex Bt., Baby-Fair Bt., Baby Trade Kft., BABAKER Kft., Pongrácz Ottó, Szolnok István, Makro Trade Kft., Pöttöm Panna Bt., Justin Bt., BERAT Kft., Happy Baby Bt., S&S Kft., Kondor és Tsa Kft., Primer 2000. Kft.

⁴⁶ Vj-16/99 résztvevői: Hungária Biztosító Rt. Nyugdíjpénztára, ÁB-Aegon Önkéntes és Magánnyugdíjpénztár, NN Országos Magánnyugdíjpénztár, Winterthur Orsz. Önkéntes és Magánnyugdíjpénztár, Pannónia Orsz. Önkéntes és Magánnyugdíjpénztár, OTP Magánnyugdíjpénztár

XI. A vállalkozások összefonódásának ellenőrzése (Tpv. VI. fejezet)

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
143/98	Magyar Olaj- és Gázipari Rt. ZAB Zemplén-Abauj Gázszolgáltató Rt. (Vf.É. 5/1999.)	23.§(1)b) irányításszerzés (vertikális)	engedélyezve
156/98	PICK SZEGED Szalámigyár- és Húsüzem Rt. Szegedi Paprika Élelmiszerfeldolgozó és Kereskedelmi Rt. (Vf.É. 2/1999.)	23.§(1)a) vállalkozás rész megszerzés (vertikális)	engedélyezve
165/98	The British Petroleum Company p.l.c. (Vf.É. 2/1999.)	(egyéb)	nem engedélyköteles
170/98	PHOENIX Pharma Gyógyszerkereskedelmi Rt. DUNAPHARMA Gyógyszerkereskedelmi Rt. (Vf.É. 3/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
171/98	Henkel Magyarország Termelési és Kereskedelmi Kft. Kemikál Építőanyagipari Rt. barcsi gyára (Vf.É. 4/1999.)	23.§(1)a) vállalkozás rész megszerzés (vertikális)	engedélykérési határidő elmulasztása bírság 300eFt; engedélyezve
177/98	APOLLON Vermögensverwaltungs GmbH. Hungária Biztosító Rt. (Vf.É. 4/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés csoporton belül (horizontális)	engedélyezve
178/98	Westpharma Gyógyszerkereskedelmi Rt. Prevenció Konsulting Gazdasági Tanácsadó Kft. Pharmaprevent Gyógyszerkereskedelmi Rt. (Vf.É. 7/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés csoporton belül (horizontális)	engedélykérési határidő elmulasztás bírság 200 - 200 eFt; engedélyezve
179/98	Westpharma Gyógyszerkereskedelmi Rt. Heliomed Szeged Gyógyszerkereskedelmi Rt. (Vf.É. 7/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés csoporton belül (horizontális)	engedélykérési határidő elmulasztása bírság kiszabás mellőzése; engedélyezve
180/98	Westpharma Gyógyszerkereskedelmi Rt. Coloniapharma Gyógyszerkereskedelmi Rt. (Vf.É. 7./1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés csoporton belül (horizontális)	engedélykérési határidő elmulasztása bírság 400eFt; engedélyezve
7/99	ICN Magyarország Rt. Fúzió-Pharma Gyógyszer-Gyógyszertermék Nagy- és Külkereskedelmi Rt. (Vf.É. 5/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (vertikális)	engedélyezve
8/99	Csatorna Üzemeltetési Holding Rt. Fővárosi Csatornázási Művek Rt. (Vf.É.6 /1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés csoporton belül (egyéb)	engedélyezve
12/99	Creditanstalt-IB Értékpapír Rt. HYPO-Securities Hungária Rt. (Vf.É.5 /1999.)	23.§(1) a) vállalkozás rész megszerzés (horizontális)	hivatalból, engedélykérés elmulasztása bírság 100eFt; engedélyezve
15/99	Postabank és Takarékpénztár Rt. Polgári Kereskedelmi Bank Rt. (Vf.É. 5/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	hivatalból, engedélykérési határidő elmulasztása;

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
			engedélyezve
19/99	Bestfoods Magyarország Élelmiszer Feldolgozó és Kereskedelmi Rt. Glóbus Konzervgyár Rt. (Vf.É. 5/1999.)	23.§(1) a) vállalkozás rész megszerzés (horizontális)	engedélyezve
21/99	SPAR Magyarország Kereskedelmi Kft. ÉLIKER Ingatlanhasznosító Rt. (Vf.É. 7/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés csoporton belül (egyéb)	engedélykérési határidő elmulasztása; engedélyezve
32/99	Hajdútej Tejipari Rt. Lakto 2000 Kft. (Vf.É. 9/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
35/99	Magyar Telecom B.V. Telholding Kft. JÁSZ-TEL Rt. (Vf.É.7/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
41/99	Gabona Rt. Pannon Gabona Rt. (Vf.É. 7/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
44/99	Magyar Olaj- és Gázipari Rt. BP Gas Magyarország Kft. (Vf.É. 6/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (vertikális)	engedélyezve
51/99	Lear Corporation United Technologies Automative Inc. (Vf.É. 6/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
59/99	Ford Motor Company Volvo Personvagnar Holding AB (Vf.É. 7/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
60/99	E.I. du Pont de Nemours and Company Pioneer Hi-Bred International Inc. (Vf.É. 10/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (vertikális)	engedélyezve
71/99	MATÁVCOM Kommunikációs Rendszereket Szolgáltató Kft. X-Byte Kft. (Vf.É. 9/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
81/99	MATÁVCOM Kommunikációs Rendszereket Szolgáltató Kft. BCN Kommunikációs Hálózati Tervező és Szolgáltató Kft. (Vf.É. 9/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
89/99	General Electric Company European Gas Turbines N. V. (Vf.É. 7/1999.)	(egyéb)	nem engedélyköteles
92/99	Pepsi-Cola General Bottlers, Inc. Fővárosi Ásványvíz és Üdítőipari Rt. (Vf.É.10/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
96/99	Csemege-Julius Meinel Ipari és Kereskedelmi Rt. ALFA Kereskedelmi Kft. (Vf.É. 12/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélykérés elmulasztása bírság 1mFt; engedélyezve
97/99	RANSART S.A. Csemege-Julius Meinel Ipari és Kereskedelmi Rt. (Vf.É. 12/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
99/99	BayWa AG RWA Raiffeisen Ware Austria AG (Vf.É. 12/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
101/99	Renault S.A. Nissan Motor Co.,Ltd. és a Nissan Diesel Motor Co., Ltd. (Vf.É. 10/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
102/99	Gala Hungária Rt. Mátratej Kft. és Jász-Gyöngytej Kft. (Vf.É. 10/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
106/99	Wallis Investments Ltd. Hajdú-BÉT Baromfitermelő és Értékesítő Rt. (Vf.É. 11/1999.)	(vertikális)	nem engedélyköteles
107/99	Exxon Corporation Mobil Corporation (Vf.É. 11/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
109/99	Compagnie Générale de Services et d' Applications de Telecommunications S.A. Magyar Telecom B.V (Vf.É. 10/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
116/99	Győri Keksz Kft. Stollwerck-Budapest Édesipari Kft. székesfehérvári üzeme (Vf.É. 1-2/2000.)	23.§(1) a) vállalkozás rész megszerzés (horizontális)	engedélyezve
118/99	Extermetal Ltd. DUNAFERR Lőrinci Hengermű Kft. (Vf.É. 11/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés (vertikális)	engedélyezve
121/99	Bábolna Takarmányipari Kft. Alföldi Gabonaipari Kft. (Vf.É. 12/1999.)	23.§(1) a) vállalkozás rész megszerzés (horizontális)	engedélyezve
124/99	AB. Volvo AB. Scania (Vf.É. 1-2/2000.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
126/99	Hungária Biztosító Rt. MATÁVkábelTV (Vf.É. 1-2/2000.)	(egyéb)	nem engedélyköteles
143/99	Hoechst Aktiengesellschaft Rhône-Poulenc S. A. (Vf.É. 4/2000.)	23.§(1) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
145/99	Generál Kereskedelmi Kft. ÉLIKER Ingatlanhasznosító Rt. (Vf.É. 1-2/2000.)	23.§(1) b) irányításszerzés csoporton belül (horizontális)	engedélyezve
146/99	METRO Cash & Carry International Holding GmbH METRO Kereskedelmi Kft. (Vf.É. 11/1999.)	23.§(1) b) irányításszerzés csoporton belül (horizontális)	engedélyezve
159/99	IRISBUS Holding S.L. IKARUSBUS Járműgyártó Rt. (Vf.É. 1-2/2000.)	23.§ (1) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
166/99	Bayernwerk Hungária Energetikai Rt. TITÁSZ Áramszolgáltató Rt. (Vf.É.1-2/2000.)	23.§ (1) b) irányításszerzés csoporton belül (horizontális)	engedélyezve
168/99	Hejőcsabai Cement- és Mészipari Rt. Lábatlani Cementipari Rt. (Vf.É. 4/1999.)	23.§ (1) a) összeolvadás (horizontális)	engedélyezve
169/99	Paruse B. V. Monor Telefon Társaság Rt. és Tápiótel Telefon Rt. (Vf.É. 1-2/2000.)	23.§(1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve

XII. Szünetelést elrendelő határozatok

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	Az eljárás alá vont vállalkozás neve	A szünetelés ideje (hónap)	Utóvizsgálatot követő határozat
Az 1998-ban elrendelt, de le nem zárt szünetelések 1999. évi befejezése				
1. Erőfölénnyel való visszaélés alapján indult ügyekben (Tpvt. V. Fejezet)				
81/98	Átalánydíj számlázása előre	Fővárosi Gázművek Rt.	6	megszüntetés
2. Versenykorlátozó megállapodás miatt indított ügyekben (Tpvt. IV. fejezet)				
111/98	Lapjaik kivonása révén együttes erőfölény gyakorlása	17 kiadó ⁴⁷	6	megszüntetés
Az 1999. évben elrendelt szünetelések				
1. Fogyasztók tisztességtelen befolyásolása miatt indult ügyekben (Tpvt. III. fejezet)				
37/99	MIZOföl - Mizo tejföl hasonló csomagolása	MIZO-BARANYATEJ Rt.	2	megszüntetés
43/99	Yamaha márkazonosító jogtalan használata	Bike Trade Bt.	1	megszüntetés
49/99	Szörp elnevezése mellett a „Törv. védve” felirat jogtalan használata	magánvállalkozó	1	megszüntetés
70/99	Megtévesztő fagyalt reklám	FAGYI 2000 Kft.	2	megszüntetés
79/99	Csokoládés Capuccino - csokoládé nélkül	MASPEX Hungary Kft.	4	megszüntetés
82/99	Matáv kedvezmény hiányos tájékoztatással	MATÁV Rt.	5	folyamatban
98/99	Működöm felsőfokú jelzővel hirdetve	KLEO Bt.	1	megszüntetés

⁴⁷ Vj-111/98 résztvevői: Axel Springer Magyarország Kft., Axel Springer Budapest Kiadó Kft., EKH Egyesült Kiadói Holding Kft., Euromédia, P&B Média Portfóliókezelő Rt., Magyar Hírlap Könyv- és Lapkiadó Rt., Ringier H Kiadó Kft., Népszabadság Rt. Medien Group Kulturális Szolgáltató Kft., Globex Press Rt., HVG Kiadó Rt., Geomédia Kiadó Rt., Pesti Műsor Lap-és Könyv-kiadó Rt., Népszerűség Kft., Petőfi Lap-és Könyvkiadó Kft., Hungaropress Sajtóterjesztő Kft., Kiadói Lapterjesztői Kereskedelmi Kft.

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	Az eljárás alá vont vállalkozás neve	A szünetelés ideje (hónap)	Utóvizsgálatot követő határozat
2. Versenykorlátozó megállapodás miatt indult ügyekben (Tpvt. IV. fejezet)				
111/99	Etikai Kódex feltételei versenykorlátozóak	6 pénztárszövetség ⁴⁸	6	folyamatban
115/99	Etikai Szabályzat sértheti a reklám versenyt és árverseny korlátozó lehet	Szabadalmi Ügyvivői Kamara	6	folyamatban
119/99	Etikai Kódex feltételei és a Kamara által kiadott díjszabás versenysértő	Magyar Mérnöki Kamara	6	folyamatban
120/99	Szervezeti és Működési Szabályzat export-import szabályozása versenykorlátozó lehet (Vf.É. 1-2/2000.)	Országos Fűszerpaprika Termék Tanács	1	megszüntetés
123/99	Etikai Kódex versenytörvénybe ütköző meghatározásokat tartalmaz (Vf.É. 1-2/2000.)	Dísznövény Szövetség és Termék Tanács	2	jogsértés bírság nélkül
134/99	Etikai Szabályzat feltételei versenykorlátozóak	Magyar Gyógyszerész Kamara	1	folyamatban
3. Erőfölénnyel való visszaélés alapján indult ügyekben (Tpvt. V. fejezet)				
175/98	Kábeltel díjmelés bejelentés-hullámmal	Kábeltel Budapest Kft.	6	folyamatban
23/99	Díjmelés diszkriminatív módon	Kábeltel Elektra Kft.	6	folyamatban
61/99	Műsorváltás - szolgáltató változással	MATÁVkábelTV Kft.	6	folyamatban
62/99	Műsorcsomagok diszkriminatív díjmelése	Kábelkom Kft.	6	folyamatban
65/99	Szolgáltatási díjak indokolatlan mértékű emelése	Konzum Telekábel Kft.	6	folyamatban
68/99	A piaci árak és a szerződés feltételei sérthetik a versenytörvényt	PR Trio Kft.	6	folyamatban
72/99	Háromlépcsős áremelés indokolatlan mértéke (Vf.É. 1-2/2000.)	Újpesti Vagyonkezelő Rt.	1	megszüntetés
78/99	Indokolatlan mértékű áremelés, kedvezőtlen szerződéses feltételek	Zelka Kft. Zalaegerszeg	6	folyamatban
103/99	Az árak és a szerződéses feltételek sérthetik a versenytörvényt	Kecskemét Telemozi Kft.	3	folyamatban
122/99	Programcsomagok díjalkalmazása sértheti a versenytörvényt	Barcika TV Kft.	6	folyamatban
144/99	Műsorcsomagok díja, szerződések feltételei sérthetik a versenytörvényt	Hajdú Kábelkom Kft. UPC Magyarország Kft.	5	folyamatban

⁴⁸ Vj-111/99 résztvevői: Magyar Pénztárszövetség, Általános Pénztárszövetség, Arany Kaptár Pénztárszövetség, Nyugdíjpénztárak Országos Szövetsége, Hazai Nyugdíjpénztárak Országos Szövetsége, Magyar Önkéntes Egészségpénztárak Szövetsége.

MELLÉKLETEK

Az 1998-ról szóló beszámoló visszhangja

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) 1998. évről szóló beszámolóját 1999. március 16-án küldte el az Országgyűlésnek. A beszámoló a GVH tevékenységének és a piaci viszonyok változásának bemutatásán kívül az Országgyűlés részére megfogalmazott **ajánlásokat** is tartalmazott. Az ajánlások a távközlés, a villamos energia szektor, a helyi monopóliumok és a kiskereskedelem szabályozásával vagy tervezett szabályozásával voltak kapcsolatosak. Míg az első három területtel kapcsolatban a látszólagos piacnyitás csapdáját elkerülő, átfogó és egységes szabályozói reformot sürgették, addig a kiskereskedelemmel kapcsolatban óvatosságra intettek az elhamarkodott és egyoldalú szabályozási lépésekkel szemben.

A beszámolót az **Országgyűlés Gazdasági Bizottsága** (GB) 1999. április 6-án és április 28-án vitatta meg. A bizottság egyetértett a beszámolóban foglaltakkal, és támogatta a hivatal ajánlásainak Országgyűlés általi elfogadását. Ugyancsak egyetértés jellemezte az Országgyűlés plenáris ülésének 1999. május 31-én a beszámólóról lefolytatott vitáját. Több képviselő foglalkozott a kizárólagos jogokon alapuló és természetes monopóliumok kérdésével, és támogatták a GVH-nak azt a javaslatát, hogy átfogó szabályozási reform keretében foglalkozzon a kormányzat e problémákkal. Elismerően beszéltek a GVH-nak a versenyfelügyeleti eljárásokon és a versenypártoláson keresztül folytatott, a verseny érdekében végzett tevékenységének folytonosságáról.

Az országgyűlési vitában a **kormány** nevében Stumpf István, a Miniszterelnöki Hivatal irányító miniszter fontosnak nevezte a verseny erősítését és védelmét a gazdaság valamennyi szektorában, mivel az a társadalom jólétének, valamint a gazdaság versenyképességének növelését eredményezi, és az Európai Unióban is kiemelt jelentőséggel bír. Ennek érdekében a kormány szándékában áll - bár a versenytörvény alapvető átalakítására nincs szükség - a versenyszabályok folyamatos korszerűsítése, az állami támogatások ellenőrzési rendszerének megteremtése, az állami versenykorlátozások csökkentése és az intézmények (hatóságok, bíróságok) fejlesztése. Hangsúlyosan beszélt az átfogó, egységes elveken alapuló szabályozási reform szükségességéről. Kifejtette, hogy a reform lényege a verseny bevezetése, ahol pedig ez nem lehetséges, az azt helyettesítő, hatékonyságot kikényszerítő szabályozás megalkotása. Egyetértett azzal, hogy az egyes szektorokon túlnyúló megközelítésre van szükség, és kiemelte, hogy a kormány e folyamatban a jövőben is nagymértékben kíván támaszkodni a GVH észrevételeire. Mindezek alapján rámutatott arra, hogy a kormány szerint nélkülözhetetlen a GVH megerősítése, az EU versenyhatóságával kompatibilis hatósággá való továbbfejlesztése.

Az Országgyűlés másnap (1999. június 1-én) nagy többséggel meghozta a GVH beszámolójáról szóló **országgyűlési határozatot**,⁴⁹ amelyben elfogadta a beszámolót, és a beszámolóban foglalt ajánlásoknak lényegében megfelelően felkérte a kormányt arra, hogy átfogó, a verseny lehetőség szerinti bevezetésén alapuló szabályozási reform keretében foglalkozzon azokkal a területekkel, ahol kizárólagos jogon alapuló és természetes monopóliumok találhatók.

A **kormány** 1999. szeptember 15-én határozatot⁵⁰ hozott az Országgyűlés határozatának végrehajtása érdekében. Ebben lényegében az egyes területeken már folyó szabályozási munkákat azonosította a szabályozási reformmal, e munkák összehangolásáról vagy átfogó jellegű megközelítésről azonban a határozat nem szól.

1999. április 22-én a **Gazdasági Kabinet** is megtárgyalta a GVH beszámolóját, tagjai kisebb pontosításokkal egyetértettek annak tartalmával és ajánlásaival. A vita során felmerült, hogy a Gazdasági Kabinet is járuljon hozzá a maga eszközeivel a szabályozás intézményrendszerének magját jelentő szabályozó hatóságok jogállására vonatkozó egységes elvek kidolgozásához.

A beszámoló nyomán, az abban foglalt ajánlások háttéranyagaként a GB felkérésére a GVH elemzéseket, illetve áttekintést készített a távközlés, a villamos energia szektor, a helyi monopóliumok, a kiskereskedelem, valamint a versenyszempontú jogalkotási igények témájában.⁵¹ A GB 1999. október 13-i, GVH-ban tartott **kihelyezett**

⁴⁹ 53/1999. (VI.3) OGY határozat a Gazdasági Versenyhivatal 1997. évi valamint 1998. évi tevékenységéről és a versenytörvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról szóló beszámolók elfogadásáról. (A határozat szövege megtalálható a beszámoló mellékletei között.)

⁵⁰ 2234/1999. (IX.15.) Korm. határozat az Országgyűlés döntéseiből adódó egyes feladatokról, valamint alkotmánybírósági határozatból adódó feladatokról. (A határozat szövege megtalálható a beszámoló mellékletei között.)

⁵¹ A távközlés, a villamos energia szektor, valamint a helyi monopóliumok szabályozásának időszerű kérdéseivel foglalkozik a *Monopóliumoktól a versenypiacig* c. anyag, a kiskereskedelem témájával az *A Gazdasági Versenyhivatal versenypolitikai álláspontja a nagyméretű kiskereskedelmi láncokkal kapcsolatban* c. anyag, a versenyszempontú jogalkotási igényekkel pedig az *A Gazdasági Versenyhivatal versenypolitikai álláspontja a versenyszempontú jogalkotási igényekről* c. áttekintés. A távközléssel és a villamos energia szektorral kapcsolatos megállapításokkal részletesebben is foglalkozik a beszámoló 3.1. *Aktív szerepvállalás a verseny érintő kérdésekben* c. fejezete.

ülésén megvitatta ezeket a tanulmányokat, valamint a szintén a GB felkérésére készült, önszabályozó szervezetekkel foglalkozó GVH tanulmányt.⁵² A vitában részt vevő képviselők, miközben egyes állításokkal vitába szálltak, alapvetően egyetértettek a tanulmányokban foglaltakkal.

53/1999. (VI.3.) OGY HATÁROZAT

A Gazdasági Versenyhivatal 1997. évi valamint 1998. évi tevékenységéről és a versenytörvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról szóló beszámolók elfogadásáról

Az Országgyűlés

- I. elfogadja a Gazdasági Versenyhivatal 1997. és 1998. évi tevékenységéről és a versenytörvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról szóló beszámolókat,
- II. felkéri a Kormányt, hogy
  - A. 1999. év végéig a természetes monopóliumok és a kizárólagosságok területén a gazdaság hatékonyabb működését és nemzetközi versenyképességét elősegítendő, tegyen további lépéseket a verseny bevezetésén alapuló szabályozási reformra,
  - B. elemezze a szabályozási rendszereket,
  - C. készítse elő és dolgozza ki a szükséges jogszabály-módosításokat.
- III. javasolja a Kormánynak, hogy a szabályozási reform során, a valódi verseny kialakulása érdekében vegye figyelembe
  - A. a távközlés szabályozásával kapcsolatosan, hogy aktív kormányzati lépésekre is szükség van: a piacnyitás előrehozatala csak akkor jár a kívánt eredménnyel, ha a verseny kibontakozásának más feltételei is biztosítottak, továbbá hogy a távközlési, média és informatikai piac jelentős mértékben összefonódott,
  - B. az energiaszektor szabályozásával kapcsolatosan, hogy a verseny bevezetéséhez nélkülözhetetlen a versenyre alkalmas vállalkozások létrehozása, a természetes monopóliumot jelentő tevékenységek szétválasztása, ami nem jár együtt szükségszerűen a további privatizációval,
  - C. a helyi monopóliumokkal kapcsolatosan, hogy e területeken is szükség van a versenypolitikai kérdések kezelésére, a szabályozási igények és a verseny bevezetési lehetőségek vizsgálatára.

Indokolás

Az Országgyűlés Gazdasági Bizottsága 1999. február 2-i és április 6-i ülésén megvitatta a Gazdasági Versenyhivatal 1997. és 1998. évi tevékenységéről, valamint a versenytörvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról szóló J/26. és J/947. számú beszámolóját, melyeket elfogadásra javasolt az Országgyűlésnek.

Mindkét év fő versenypolitikai témája a természetes monopóliumok kérdése volt. Az Országgyűlés Gazdasági Bizottsága 1997-ben napirendjére tőzte a Gazdasági Versenyhivatal előterjesztését egyes regulált és kizárólagos joggal rendelkező szektorok (pl. energia, távközlés) versenypolitikai kérdéseiről és a téma részletes megvitatása után felkérte a Kormányt, hogy a vitatott kérdésekben foglaljon állást.

A bizottság 1998. márciusában állásfoglalásáról tájékoztatta az Országgyűlést és koncepcionális feladatokat fogalmazott meg a törvényhozás és a Kormány számára, majd 1999. áprilisában visszatérően foglalkozott az azóta bekövetkezett eseményekkel, amelyeket a Gazdasági Versenyhivatal által készített ajánlások valamint egyéb háttéranyagok figyelembevételével értékel.

A törvényhozás és a kormányzat felelőssége, hogy olyan szabályozási környezetet alakítson ki, amelyben a vállalkozások saját érdekeiket követve, de a közjó érdekében is működjenek azokban a szektorokban, ahol természetes monopóliumok és kizárólagosságok találhatóak, különösen a távközlés, a közlekedés területén, illetve

⁵² *A Gazdasági Versenyhivatal versenypolitikai álláspontja a törvénnyel statuált önszabályozó szervezetek - különösen a kamarák - létrehozásáról és szabályozásáról c. tanulmányt*

az energiaszektorban. Hasonló kérdések merülnek fel a helyi monopóliumok esetén is, ahol a kormányzat felelőssége közvetettebb.

Ma Magyarországon összességében legalább 1000 milliárd forintos árbevételt jelentő területről van szó, ahol már csekély arányú hatékonyságjavulás is jelentős nagyságrendet képvisel.

Ezzel összefüggésben kívánatos az is, hogy a fogyasztók és felhasználók mindenkor hozzájuthassanak a bekövetkező hatékonyságjavulás méltányos részéhez. A szóban forgó szektorok hatékonyságának javulása így nagymértékben hozzájárulhat a nemzetgazdaság nemzetközi versenyképességének javulásához.

A legjobb szabályozó a verseny, ezért amennyire lehetséges, ezekben a szektorokban is meg kell teremteni a verseny kibontakozásának feltételeit. Az érintett szektorokon belüli természetes monopóliumokat sajátos helyzetüknél fogva maga a piac nem képes hatékony működésre kényszeríteni, ezért ezek számára olyan szabályozást kell kialakítani, amely a versenyt helyettesítve hatékonysági kényszert biztosít. A célok eléréséhez nélkülözhetetlen az is, hogy az érintett szektorokra vonatkozó szabályozások biztosítsák a termékek, szolgáltatások valós költségviszonyainak megismerhetőségét.

E feltételek megteremtésével kiküszöbölhető vagy jelentősen csökkenthető a szabályozott természetes monopóliumok piaci versenyt torzító hatása.

A jelenlegi szabályozási rendszerek nem felelnek meg mindenben a fentieknek, ezért a sok felülvizsgálatra és reformra szorulnak. Az egyes szektorokban felmerülő szabályozási problémák jellege mind a kívánatos végeredmény, mind a szükséges változtatások egy része tekintetében - hasonló. Ebből következően egységes elveken alapuló átfogó szabályozási reformra van szükség, amely szemléletében túlnyúlik az egyes szektorok határain. Ennek megfelelően kell kialakítani a szabályozás intézményrendszerét is, s ezzel kapcsolatban szintén tekintetbe kell venni a versenyviszonyok növekvő jelentőségét.

A fentiek megvalósulása önmagában véve is nemzeti érdek, ezen túlmenően irányultságában összhangban van az európai uniós normákkal és irányelvekkel.

Kivonat a 2234/1999. (IX. 15.) Korm. határozatból

(az Országgyűlés döntéseiből adódó egyes feladatokról, valamint alkotmánybírósági határozatból adódó feladatról)

... 2. A Gazdasági Versenyhivatal 1997. évi, valamint 1998. évi tevékenységéről és a versenytörvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról szóló beszámoló elfogadásáról rendelkező 53/1999. (VI. 3.) OGY határozat 2. pontjában foglaltakra tekintettel elő kell készíteni a szükséges jogszabály-módosításokat.

Felelős: gazdasági miniszter
közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter
igazságügyminiszter
belügyminiszter

Határidő: 1999. december 31.

